LW. 168.716/1911.

-956-

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności

Wydziału krajowego i Komisyi krajowej

dla spraw przemysłowych

w zakresie popierania przemysłu krajowego i rękodzieł

za czas od 1. sierpnia 1910 do 31. października 1911.

Wysoki Sejmie!

Na wstępie niniejszego sprawozdania pragnie Wydział kraj. nawiązując do zeszłorocznego sprawozdania komisyi kraj. dla spraw przemysłowych podać do wiadomości Wys Sejmu zmiany, jakie wprowadzono w sposobie załatwiania spraw przekazywanych w myśl statutu tej komisyi, tudzież zmiany, zaszłe w składzie osobowym komisyi.

W zeszłorocznych sprawozdaniach tak komisyi jak i Wydz. kraj., które pod obrady Wys. Sejmu nie przyszły, podano już niektóre zarządzenia jakie Wydz. spełniając polecenie Wys. Sejmu z 7. października 1909 poczynił w porozumieniu z komisyą celem uproszczenia i przyspieszenia toku załatwianych w komisyi a z każdym rokiem mnożących się spraw, że mianowicie zmieniono wewnętrzny ustrój komisyi, stwarzając prócz komitetu szkolnego i przemysłowego trzeci komitet dla spraw rękodzielniczych, że ustanowiono drugiego referenta technicznego dla badania przedsiębiorstw, zgłaszających się o pożyczki, że wreszcie wydano zarządzenie ułatwiające bezpośrednie porozumiewanie się referentów Departamentu II. z członkami komisyi i t. p. Już w tem sprawozdaniu mógł Wydział kraj. skonstatować pomyślne rezultaty tych zarządzeń.

Z dniem 1 stycznia 1911 r. przeszedł w stan spoczynku długoletni sekretarz komisyi kraj. dla spraw przemysłowych p. Juliusz Starkel a Wydz. kraj. chcąc zapewnić sobie jego dalsze współpracownictwo w sprawach przemysłowych powołał go do grona komisyi w charakterze członka.

Po ustąpieniu p. Starkla przekazał Wydział kraj. prowizorycznie wszystkie agendy Biura kraj. komisyi dla spraw przemysłowych Departamentowi II do spełnienia, oddając równocześnie temu Departamentowi do dyspozycyi obu referentów technicznych oraz referenta statystycznego. Urzędnicy konceptowi Dep. II spełniając funkcye sekretarzy odnośnych komitetów komisyi biorą udział w posiedzeniach tych komitetów i komisyi plenarnych a obznajamiając się w ten sposób bezpośrednio ze wszystkiemi szczegółami spraw załatwiają je niezwłocznie po ustaleniu opinii komisyi i po powzięciu uchwały Wydziału krajowego.

To zarządzenie ma na celu uchylić dotychczasową korespondencyę między komisyą a Wydz. kraj., w konsekwencyi bowiem odpada potrzeba szerokiego motywowania opinii i wniosków komisyi, wygotowania czystopisów, osobnego prowa-

dzenia indeksów i protokołów etc. Jest więc wszelka rękojmia, że załatwianie spraw z natury rzeczy nie cierpiących zwłoki takiem pójdzie tępem, jakiego te sprawy wymagają. Jakkolwiek Wydz. kraj. już obecnie jest w możności stwierdzenia rozlicznych dobrych stron tych zarządzeń, pragnie jednak wszechstronnie zebrać doświadczenia co do skuteczności wprowadzonego prowizorycznie sposobu urzędowania i w swoim czasie przedstawi po wysłuchaniu zdania komisyi Wys. Sejmowi wnioski potrzebnej zmiany statutu komisyi, która to zmiana także i ze względu na wprowadzenie w życie Patronatu niezbędną się okazała.

Jakim dalszym zmianom uległo załatwienie spraw Dep. II wskutek kreowania Biura Patronatu dla rękodzieł i drobnego przemysłu będzie przedstawione w osobnym ustępie niniejszego sprawozdania o Patronacie.

Ze względu na zmienienie ustroju wewnętrznego komisyi t. j. utworzenie trzeciej sekcyi, kreowanie Patronatu i przekazanie mu wszystkich spraw rękodzielniczych zaznaczył się bardziej dobitnie podział czynności komisyi kraj. dla spraw przemysłowych, to też odpowiednio do tego obejmuje niniejsze sprawozdanie trzy działy a mianowicie: pierwszy traktujący o szkolnictwie przemysłowem i handlowem, drugi o popieraniu przemysłu, t. z. wielkiego czyli fabrycznego, trzeci o popieraniu rękodzieł i drobnego przemysłu.

Temu podziałowi czynności odpowiada także ułożenie preliminarza na r. 1912 Rubr. XII budżetu kraj., zawierającej kredyty na powyższe cele. Preliminarz obejmuje 3 działy, osobne dla kredytów na szkolnictwo, na przemysł i na Patronat dla rękodzieł względnie na jego agendy. Ponieważ w obecnej chwili nie ma już osobnego Biura kraj. komisyi dla spraw przemysłowych a czynność jego weszła w agendy Wydziału krajowego przeto sprawozdanie z czynności komisyi przedkłada Wydz. kraj. łącznie ze swojem sprawozdaniem, tak że oba te sprawozdania będą odtąd stanowić jedną całość.

Co do zmian w składzie osobowym komisyi podano już wyżej, że Wydz. kraj. powołał do niej p. Juliusza Starkla a korzystając z uprawnienia komisy (§ 6 statutu) powoływania tylu członków do swego grona ilu ich mianował Wydz. kraj. Komisya zaprosiła do swego grona p. Dr. Marcina Szarskiego, dyrektora Banku przemysłowego.

Skład obecny komisyi przedstawia się jak następuje:

Przewodniczący J. E Stanisław hr. Badeni, Marszałek krajowy.

Zastępcy przewodniczącego: August Gorayski, poseł sejmowy, członek Izby panów, właściciel dóbr i t. d., Edmund Zieleniewski, inżynier, poseł do Rady państwa, dyrektor fabryki w Krakowie, Dr. Władysław Jahł, członek Wydziału krajowego itd.

Członkowie Komisyi, powołani przez Wydział krajowy: 1. Leopold Baczewski, radca komercyalny, wiceprezydent lwowskiej Izby handl.; 2. Łucyan Baecker, Radca szkolny, inspektor szkół przemysł. uzupełniających i t. d.; 3. Roger baron Battaglia, poseł sejmowy, dyrektor Związku fabrycznego itd.; 4. Dr. Artur Benis adwokat kraj., sekretarz Izby handl. i przem. i t. d.; 5. Stanisław Ciuchciński, poseł sejmowy, przemysłowiec itd.; 6. Jan Franke, c. k. Radca dworu, kraj. inspektor szkolny itd.; 7. Dr. Juliusz Leo, poseł sejmowy i do Rady Państwa, prezydent miasta Krakowa itd.; 8 Arnulf Nawratil, c. k. Radca dworu, star. inspektor przemysłowy itd.; 9. Bronisław Pawlewski, c. k. profesor Politechniki itd.; 10. Dr. Józef Schoennet, c. k. instruktor Ministerstwa handlu dla stow. przem. we Lwowie itd.; 11. August Sołtyński, em. Inspektor kolei państwowych, itd.; 12. Juliusz Starkel, em. sekretarz komisyi kraj. dla spraw przemysł.; 13. Antoni Stefanowicz, c. k. Radca szkolny, Inspektor szkół przemysł. itd.; 14 Dr. Franciszek Stefczyk, poseł sejmowy, dyrektor Biura Patronatu Spółek oszczędności i pożyczek i t. d; 15. Dr. Władysław Stesłowicz, poseł do Rady Państwa, sekretarz Izby handl. i przem we Lwowie itd.; 16. Włodzim. Schuchiewicz, c. k. profesor szkoły realnej itd.; 17. Józef Wczelak, Radca ces., właściciel fabryki i t. d; 18. Dr. Alfred Zgórski, Radca rządu, Dyrektor Banku kraj. itd.

Członkowie powołani wyborem Komisyi:

1. Dr. Ernest Bandrowski, poseł sejmowy, dyrektor w. państw szkoły przemysł. w Krakowie itd.; 2. Wojciech Biechoński, prezes Związku stow. zarobkowych, dyrektor akc. Banku związkowego we Lwowie itd; 3. Maurycy Dattner, prezydent Izby handlowej i przemysł. w Krakowie; 4 Tadeusz Fiedler, Rektor Politechniki itd.; 5. Dr. Henryk Kolischer, poseł sejmowy i do Rady państwa, właściciel fabryki papieru itd.; 6. Piotr Kosobucki, przemysłowiec, prezes Związku stow. przem. w Krakowie; 7. Teofil Merunowicz poseł sejmowy, kierownik biura Rady pow. lwowskiej i t. d.; 8 Dr. Józef Milewski, poseł sejm., dyrektor Banku kraj. i t. d.; 9. Józef Olszewski, dyrektor Ligi pomocy przemysłowej itd.; 10. Witołd Ostrowski, c. k. instruktor Ministerstwa handlu dla stow. przemysł. w Krakowie itd.; 11 Antoni Pawłowski, Radca rządu, dyrektor Akademii handlowej we Lwowie itd.; 12. Dr. Stanisław Rittel, poseł sejmowy, burmistrz miasta Brodów itd.; 13. Dr. Tadeusz Rutowski, poseł sejmowy, wiceprezydent miasta Lwowa itd.; 14. Józef Schirmer, przemysłowiec, prezes Związku stowarzyszeń przemysł we Lwowie itd.; 15. Dr. Henryk Szarski, wiceprezydent m. Krakowa; 16. Dr. Marcin Szarski. Radca Dworu, dyrektor Banku przemysłowego; 17. Narcyz Ulmer, sekretarz Związku stow. zarob. itd.; 18. Bolesław Żardecki, poseł sejmowy, wiceprezes Rady powiatowej łańcuckiej itd.

Skład zaś komitetów obradujących pod przewodnictwem szefa Dep. II przedstawia się następująco:

1. Do Komitetu dla spraw szkolnych należą pp. Dr. E. Bandrowski, L Baecker, J. Franke, A. Nawratil, A. Pawłowski, dr. J. Schoenett, A. Sołtyński, A. Stefanowicz, W. Szuchiewicz i J. Starkel

2. Do Komitetu dla spraw przemysłowych i handlowych należą pp. L. Baczewski, br. R. Battaglia, W. Biechoński, P. Kosobucki, dr. W. Stesłowicz, N. Ulmer, J, Wczelak, E. Zieleniewski, dr. A. Zgórski, dr. M. Szarski.

3. Do Komitetu dla spraw rękodzielniczych należą pp. St. Ciuchciński, P. Kosobucki, dr. J. Leo, J. Olszewski, W. Ostrowski, J. Schirmer, dr. J. Schoennet, dr. F. Stefczyk i N. Ulmer.

W ciągu okresu sprawozdawczego odbyły Komitety stałe 24 posiedzeń a mianowicie Komitet szkolny 11 posiedzeń w dniach 2o września, 5 go, 6-go i 12-go grudnia r. 1910 w r. zaś 1911 w dniach 6-go i 27-go lutego, 28-go marca, 15-go i 29-go maja 2-go i 9-go października.

Komitet przemysłowy 6 posiedzeń w dniach 24-go października i 28-go listopada w r. 1910 w roku zaś 1911 w dniach 20-go i 27-go marca, 3-go kwietnia i 3-go lipca.

Komitet rękodzielniczy 7 posiedzeń w dniach 29-go sierpnia i 17-go października 1910 r. i w r. 1911 6-go marca, 20-go i 24-go czerwca, 5-go i 10-go lipca.

Posiedzeń plenarnych Komisyi odbyło się trzy a to 10-go grudnia 1910, 10 go kwietnia i 6-go lipca 1911.

Przystępując do szczegółowego przedstawienia czynności Komisyi i Wydziału kraj. w zakresie spraw przemysłowych podaje Wydz. kraj. odnośne szczegóły w 3 oddzielnych częściach, jak to wyżej zaznaczono.

I. Szkolnictwo przemysłowe i handlowe.

I) Szkoły przemysłowe uzupełniające.

Nowe szkoły.

Do liczby szkół przemysłowych uzupełniających typu ogólnego, podpadających pod statut normalny szkół przemysłowych uzupełniających przybyły w roku szkolnym 1910/11 szkoły: we Lwowie im. Czackiego, w Jaworznie, Przeworsku, i Zatorze. W wszystkich tych miejscowościach zostały dopełnione warunki przy zakładaniu szkół przemysłowych uzupełniających wymagane a zawarte w uchwale Wysokiego Sejmu z 5 maja 1900 tj. odnośne gminy zobowiązały się aktem notaryalnym do bezpłatnego dostarczania lokalu z opałem, oświetleniem i usługą, oraz do stałego pokrywania jednej trzeciej kosztów utrzymania szkoły — dalej została zapełniona minimalna frekwencya uczniów 20 na klasę, oraz odpowiedni skład grona nauczycielskiego.

Do rzędu zawodowych szkół przemysłowych uzupełniających utrzymywanych przez Stowarzyszenia a subwencyonowanych w wysokości $^1/_3$ kosztów utrzymania przez kraj i rząd przybyły: z wspomnianych w zeszłorocznem sprawozdaniu Komisyi przemysłowej jako projektowane, szkoły dla cukierników, fryzyerów i piekarzy oraz kelnerów we Lwowie, dalej w Krakowie szkoła dla introligatorów i krawczyń. Liczba szkół żeńskich zwiększyła się o szkołę utrzymywaną przez Stowarzyszenie samopomocy nauczycielek w Przemyślu (na Władyczu).

W r. szk. 1910/11 przybyło tedy ogółem 10 szkół nowych, w czem 4 krajowe a 6 subwencyonowanych.

Na rok szkolny 1911/12 zwiększa się liczba szkół o dalszych 10 szkół. W jesieni br. weszły mianowicie w życie krajowe szkoły w Rozwadowie, Nisku, Andrychowie, Sokołowie, druga w Białej im. T. Kościuszki (wyłącznie polska obok dotychczasowej utrakwistycznej) dalej mają jeszcze w b. r. szk. wejść w życie szkoły żeńskie w Krakowie i Rzeszowie, we Lwowie ślusarska im. M. Magdaleny i drukarska im św. Anny wreszcie subwencyonowana szkoła dla modniarek w Krakowie.

Ilość tedy szkół wzrosła w ostatnich dwu latach o 20, w czem przedewszystkiem zasługa członka Komisyi przemysł. P. Witolda Ostrowskiego instruktora Stowarzyszeń przemysłowych w Krakowie, który zainicyował i przeprowadził założenie prawie wszystkich szkół powstałych w ostatnich latach w Krakowie i w Krakowskim okręgu i skłonił odnośne gminy i Stowarzyszenia przemysłowe, nieraz bardzo oporne, do pokrywania $^1/_3$ kosztów utrzymania szkół.

Szkoły zawodowe uzupełniające

W r. szk. 1911/12 istnieć tedy będzie 89 szkół (77 krajowych 12 subwencyonowanych) w czem tylko 14 zawodowych a 75 typu ogólnego. Gdy zaś, by uzyskać zestawienie wszystkich szkół przemysłowych uzupełniających w kraju istniejących, doliczymy do tej liczby jeszcze szkoły istniejące przy państwowych szkołach: w Zakopanem (ogólna) i w Krakowie (dla murarzy i dla metalowców), (przy innych szkołach państwowych szkoły uzupełniające nie istnieją) zwiększa się powyższa cyfra do liczby 92 szkół, w czem 16 zawodowych. Szkół więc zawodowych stosunkowo nie wiele; gdy jednak znaczniejsze ich zwiększenie w krótkim czasie z powodów

finansowych jest niemożliwe — stara się Wydział kraj. choćby częściowo wprowadzić naukę zawodową w istniejących szkołach ogólnych przez grupowanie w oddziałach równorzędnych uczniów jednego lub pokrewnych zawodów z przepisaniem choćby częściowem planu szkół zawodowych. W ten sposób wydzielono do nauki rysunków uczniów — szewców w szkole Starosądeckiej — a uczniów metalowców w szkole podgórskiej i nowosądeckiej. Na nauczycieli powołał Wydział kraj. w Starym Sączu instruktora tamt. szkoły szewskiej zaś w Podgórzu i Nowym Sączu miejscowych inżynierów mechaników. W ogóle zaś wszystkie szkoły mają stałe polecenie, oddzielać przy otwieraniu paralelek w osobnych oddziałach uczniów zawodów konstrukcyjnych t. j. wymagających znajomości rysunku rzutowego od uczniów zawodów niekonstrukcyjnych i odpowiednio do tego układać naukę.

Kształcenie nauczycieli.

W kursie przemysłowo-kupieckim urządzonym w lecie br. przez Ministerstwo w szkole przemysłowej w Krakowie wzięło udział 46 nauczycieli; na zasiłki dla uczestników kursu oraz na pokrycie kosztów podróży zużył Wydział kraj. wstawiony w budżecie rubr. XII kredyt 4.500 K.

Koszt utrzymania.

Koszt utrzymania szkół na etacie kraju zostających wyniósł w r. 1910 582.436 K 40 h. w czem kraj uczestniczył kwotą 105.477 K 64 h państwo kwotą 88.399 K wreszcie czynniki lokalne kwotą 88.559 K 76 h; szkołom subwencyonowanym stowarzyszeniowym udzielił kraj subwencyi w łącznej kwocie 4.093.31 K, państwo zaś wyasygnowało na nasze ręce dla tych szkół kwotę 5.101 K. Na nowe szkoły wydał kraj 2.400 K oraz na wydatki ogólne 4236·73 K, w którychto wydatkach państwo wcale nie uczestniczyło.

Ogółem tedy wydał kraj na szkoły przemysłowe uzupełniające w r. 1910 kwotę 116207·68 K zaś państwo zaledwie 93.500 K względnie po doliczeniu doń kwoty 4 500 K udzielonej przez państwo pp. inspektorom na modele, środki naukowe i remuneracye kwotę 98.000 K. Na rok 1911 wyasygnowało nam Ministerstwo robót publicznych na przemysłowe szkoły uzupełniające w Galicyi kwotę 93.000 K a więc kwotę nawet mniejszą o 500 K od zeszłorocznego kredytu; Ministerstwo zupełnie nie uwzględnia tedy tego faktu iż od roku zeszłego przybyło w Galicyi 10 szkół. Na nasz wniosek udała się c. k. Rada szkolna krajowa do władz centralnych o dodatkowe kredyty jeszcze na rok 1911 — szkoły stowarzyszeniowe otrzymały bowiem na rok 1911 tylko po 250 K subwencyi państwowej; dotychczas Ministerstwo sprawy nie załatwiło. Stosunek więc subwencyi państwa i kraju także i w tym dziale szkolnictwa przemysłowego przesuwa się mimo naszych przedstawień na znaczną niekorzyść funduszu krajowego, co oczywiście uniemożliwia akcyę zakładania nowych szkół tak na ogół w naszym kraju nielicznych mimo znacznego postępu w tym kierunku. Na rok 1912 przewiduje preliminarz budżetu państwa podwyżkę 24.000 K na szkoły przemysłowe uzupełniające w Galicyi. O ile ta podwyżka utrzyma się, będzie mógł Wydział kraj. przystąpić do organizacyi z r. szk 1912/13 projektowanych kilku nowych szkół.

./· Alegat 1.

Zestawienie kosztów utrzymania szkół przemysłowych uzupełniających na r. 1912 zawiera dołączony ./· projekt preliminarza rubr. XII dział funduszu krajowego na r. 1912, zaś zestawienie za r. 1910 wedle zamknięć rachunkowych po-

./· Alegat 2.

daje alegat 2. ./·

Frekwencya.

Bliższe szczegóły co do frekwencyi w szkołach i wogóle o stanie szkół pod względem pedagogiczno-dydaktycznym podają Wysokiemu Sejmowi coroczne sprawozdania ck. Rady szkolnej krajowej, Wydział krajowy podaje tylko do wiadomości Wysokiego Sejmu, jak alegat 3 ./. iż w r. szk. 1910/11 było uczniów zapisanych w szkołach przemysłowych uzupełniających 9.559 (w r. 1909/10 9.250) klas 297 (262) kursa rysunkowe dla absolwentów odbyły się w 6 szkołach (6) zaś oddziały handlowe były zorganizowane w 7 szkołach (7).

./. **Alegat 3.**

Oddziały handlowe przy szkołach przemysłowych uzupełniających.

Oddziały handlowe miały w r. 1910/11 następujących 7 szkół: Biała, Chrzanów, Drohobycz, Kraków na Kazimierzu, Nowy Sącz, Podgórze, Kołomyja im. Sobieskiego; na r. szk. 1911/12 ilość oddziałów handlowych się nie zwiększyła; gdy tedy do tej liczby doliczymy szkoły handlowe uzupełniające istniejące przy Akademiach handlowych we Lwowie i w Krakowie i przy dwuklasowej szkole handlowej T. S. L w Tarnopolu otrzymamy zaledwie 10 szkół handlowych uzupełniających, ilość bez wątpienia bardzo małą. Wydział kraj. musi tu jednak zaznaczyć, że zakładanie oddziałów handlowych przy szkołach uzupełniających idzie dotychczas bardzo opornie nie tylko z powodu braku ochoty u gmin pokrywania $^{1}/_{3}$ kosztów utrzymania oddziałów, ale także z powodu wielkiej niechęci pryncypałów do tych oddziałów i co się z tem musi łączyć z powodu bardzo słabej frekwencyi uczniów handlowców o wiele gorszej niż uczniów-rękodzielników tak, że nawet już zorganizowane oddziały (Jarosław) musiały być z powodu bardzo małej frekwencyi zwinięte. Niechęć ta bez wątpienia z czasem ustąpi, na razie jednak wobec tego faktu a przy niestosowaniu przez władze polityczne rygorów ustawy przemysłowej wobec opornych pryncypałów akcya organizowania nowych oddziałów handlowych nie może pójść szybszym krokiem. Zaznaczyć tu jeszcze musimy, iż szkoły handlowe uzupełniające powstaną także może jeszcze w b. r. szk. przy otwartych z dniem 1 grudnia br. krajowych szkołach kupieckich w Tarnowie i w Brodach.

Z rokiem szkolnym 1911/12 przepisała c. k. Rada szkolna krajowa dla oddziałów handlowych przy szkołach przemysłowych uzupełniających nowy plan nauki. Plan ten ułożony na podstawie normalnego planu przepisanego przez Ministerstwo wyznań i oświaty rozp. z 24 lutego 1910 L. 7720 wszystkim szkołom w Monarchii z wyjątkiem Galicyi, Bukowiny i Dolnej Austryi przepisuje 6 godzin nauki tygodniowo a tylko szkoły w miastach większych względnie z młodzieżą lepiej przygotowaną (szkoła w Białej oraz szkoły przemysłowe uzupełniające przy Akademiach handlowych we Lwowie i w Krakowie) otrzymują 8 godzin tygodniowo nauki.

Różnice między dotychczasowym planem nauki a nowym są małe; polegają na przesunięciu z klas do klas przedmiotów poszczególnych oraz na zwiększeniu o jedną godzinę nauki buchalteryi a zmniejszenie również o jedną godzinę nauki kaligrafii. Ważniejszem natomiast i administracyjnie i ze względu na samą naukę będzie otwieranie odrębnych klas przygotowawczych handlowych, gdy dotychczas przygotowawcza klasa handlowa była połączona z klasą przygotowawczą przemysłową z tą zmianą tylko, że uczniowie handlowcy pobierali zamiast nauki rysunków naukę rachunków i geografii. Obecnie będą otwierane wszędzie odrębne klasy przygotowawcze handlowe — o ile będzie dotrzymaną norma 20 uczniów zapisanych. Konsekwencyą dalszą tego będzie organizowanie

osobnych szkół fachowych uzupełniających pod osobnem kierownictwem a ta samoistność administracyjna wpłynie bez wątpienia bardzo dodatnio także na tok nauki.

Kursy rysunkowe dla absolwentów.

Dla absolwentów odbyły się w r. 1910/11 kursy rysunkowe w następujących szkołach: w Krakowie im. Floryana, w Krakowie na Smoleńsku, w Nowym Sączu, Podgórzu, Sanoku i Stanisławowie.

Tu zaznaczymy, że dla absolwentów szkół przemysłowych uzupełniających odbywają się nadto kursy przy państwowej szkole przemysłowej w Krakowie dla malarzy dekoracyjnych i dla przemysłu artystycznego (ślusarstwa artystycznego, ogrodnictwa, złotnictwa, jubilerstwa, stolarstwa meblowego, snycerstwa, rzeźbiarstwa i tokarstwa) oraz we Lwowie również przy c. k. szkole przemysłowej kursy rysunkowe mechaniczno-techniczne budowlane i artystyczne. Nadto istnieje we Lwowie w lokalu szkoły przemysłowej uzupełniającej im. A. Mickiewicza pod nazwą miejska szkoła przemysłowa utrzymywana od lat kilkudziesięciu przez gminę miasta, jakby wyższa szkoła przemysłowa uzupełniająca dla absolwentów szkół przemysłowych uzupełniających i czeladników, gdzie wyczerpują całkowity program szkoły przemysłowej uzupełniającej.

Wszystkie te kursa jako dobrowolne gromadzą młodzież rzemieślniczą najintelligentniejszą i najchętniejszą oraz starszą (z reguły czeladników) i dlatego osiągają bardzo piękne wyniki nauki zwłaszcza przy doborowym składzie gron nauczycielskich.

Statut normalny dla szkół przemysłowych uzupełniających przy Stowarzyszeniach przemysłowych.

Istniejące w kraju szkoły zawodowe uzupełniające utrzymywane przez Stowarzyszenia przemysłowe nie miały dotychczas jednolitego statutu — opracowany bowiem przez Komisyę przemysłową statut a przedłożony Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu Komisyi za rok 1908/9 nie otrzymał aprobaty Wydziału krajowego ani władz rządowych. Nie była w nim bowiem zabezpieczona dla Wydziału krajowego, ani dla c. k. Rady szkolnej krajowej jakkolwiek ingerencya na skład gron nauczycielskich i ich płacę oraz na prowadzenie rachunków przez odnośne Stowarzyszenia, z których niejedno wymaga w tych względach bacznej i ciągłej kontroli. Załączony ./. **Alegat 4.** statut normalny zastrzega te prawa w §§ 4 i 8 dla Wydziału krajowego oraz dla Rady szkolnej oprócz innych drobnych zmian i dodatków (§§ 5, 6, 7.)

Statut ten, na który zgodziła się już ck. Rada szkolna krajowa, przepisał Wydział krajowy wszystkim szkołom stowarzyszeniowym od r. szk. 1911/12 począwszy.

Zbiór przepisów administracyjnych. ./. **Alegat 5.**

Dla wszystkich zaś szkół wydał Wydział krajowy dla ułatwienia administracyi i nadzoru administracyjnego załączony ./. zbiór przepisów administracyjno-rachunkowych Zbiór ten zostawia najważniejsze rozporządzenie Wydziału krajowego i ck. Rady szkolnej krajowej różnymi czasy wydane i przez szkoły nieraz zapomniane i z tego względu nieodzownym był zwłaszcza dla szkół nowozakładanych.

Z nowych postanowień wymieniamy tylko ważniejsze: przyznanie Stowarzyszeniom przemysłowym delegowanie swych zastępców do Wydziałów szkolnych już przy subwencyi 50 K (§ 2) zwiększenie autonomii Wydziałów szkolnych: co do wprowadzenia dyżuru majstrów (§ 2) co do zarządzeń w pilnych

sprawach (§ 5) co do otwierania paralelek (§ 22) nałożenie na kierownika obowiązku przebywania przez cały czas nauki w budynku szkolnym (§ 30) wreszcie wprowadzenie fakultatywne sił lepiej kwalifikowanych do nauki rysunków (§ 32).

Ogniska terminatorskie.

W § 54 wreszcie przewiduje Wydział krajowy możliwość organizowania przy szkolach przemysłowych uzupełniających tzw. ognisk terminatorskich i określa ich zadania. Ogniska te zainicyowane przez Ministerstwo robót publicznych zaczynają powstawać na razie samoistnie i niesubwencyonowane, pozostawione dobrym chęciom gron nauczycielskich i ofiarności czynników miejscowych. Wzięcie jednak całej akcyi w ręce Wydziału krajowego, jako administratora szkół przemysłowych uzupełniających, nadzorowanie jej i popieranie doświadczeniem zdobytem w innych miejscowościach jest koniecznem. Dlatego zaproponował W kr Ministerstwu, by subwencye swe dla ognisk wypłacał na nasze ręce podobnie jak subwencye dla szkół przemysłowych uzupełniających i by się zobowiązał do stałego udzielania tych subwencyi. Równocześnie wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu krajowego r. 1912. na ognisko kwotę 3.000 K i zażądał od Rządu ównież kwoty 3.000 K na ten sam cel.

Na powyższe jednak nasze pismo nie zgodziło się Ministerstwo zastrzegając pismem z 29 sierpnia b. r. dla siebie decyzyę przyznawania subwencyi poszczególnym szkołom tem samem uniemożliwiło jednolitą akcyę kraju i rządu w sprawie ognisk.

Sprawa ta będzie jeszcze w obec tej odpowiedzi Ministerstwa przedmiotem obrad Komisyi przemysłowej i dopiero potem załatwiona przez Wydział krajowy.

Inspektorzy szkół przemysłowych uzupełniających.

Wreszcie podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że od jesieni 1910 otrzymały szkoły przemysłowe uzupełniające drugiego inspektora z ramienia c. k. Ministerstwa robót publicznych w osobie P. Jana Tarczałowicza, nauczyciela szkoły drzewnej w Zakopanem. P. inspektor Tarczałowicz otrzymał okręg inspekcyjny XXa tj. Galicyę Zachodnią a P. Radca Baecker, dotychczasowy jedyny inspektor zatrzymał Galicyę Wschodnią na polskie szkoły na Śląsku. Gdy zaś we wrześniu b. r. został p. Ł. Baecker powołany na dyrektora c. k. szkoły rzemiosł w Jarosławiu, obecnie znów ma c. k. Rada szkolna krajowa tylko jednego inspektora szkół przemysłowych uzupełniających w osobie P. J. Tarczałowicza.

2. Szkoły zawodowe.

Ilość szkół i frekwencya.

Stan szkół zawodowych, krajowych i subwencyonowanych, frekwencyę oraz koszt ich utrzymania w r. 1910 przedstawiają dołączone ./ wykazy, zaś zestawienia kosztów ich utrzymania w r. 1910 podaje alegat. ./

./. **Alegat 6.**
./. **Alegat 7.**

Z końcem roku szkolnego 1910/11 było mianowicie 27 krajowych szkół (w r. 1909/10 31) i 27 subwencyonowacyę (27) razem 54 (58) z czego koszykarskich 14 (18) koronkarskich, 5 (6) hafciarskich 1 (1) tkackich 8 (10) sukienniczych 1 (1) kołodziejsko-kowalskich 4 (4) stolarskich 2 (2) zabawkarskich 2 (2) szewskich 3 (3) ceramicznych 2 (2) robót kobiebych 8 (6) wreszcie szkół rzemiosł dla nauki kilku rękodzieł 4 (3).

Stan frekwencyi wyniósł w krajowych szkołach w r. szk. 1910/11 1003 (w r. szk. 1909/10 990) w subwencyonowanych szkołach 1257 (998) razem 2260 (1988).

Subwencye państwa. */. Alegat J.

Koszt utrzymania krajowych szkół zawodowych wyniósł jak alegat */. w r. 1910 kwotę 640.519 K 19 h. w czem wydatek kraju 303.384 K 13 h, dochody własne szkół 231.409 K 93 h. oraz subwencye czynników miejscowych 17.674 K 13 h., wreszcie subwencye państwa 88.060 K. Stosunek subwencyi państwa do ogólnych kosztów utrzymanania wynosił w r. 1910 niespełna 14%, co oznacza ustawiczne zmniejszanie się stosunkowe subwencyi państwa na rzecz szkół zawodowych: w roku bowiem 1909 wynosił on 14% (tj. subwencya 84.500 K na koszt ogólny 609.788 K), w roku 1908 15% (subwencya 86.514 K na koszt ogólny 594.914 K). W r. 1911 stosunek ten będzie jeszcze gorszy: subwencya państwa Wydziałowi krajowemu już wypłaconawynosi tylko 85.560 K w porównaniu z ogólnym kosztem budżetowym utrzymania szkół w kwocie 706.176 K wynosi zaledwie 12.12%.

W sprawie tej wniósł Wydział krajowy przedłożenie do Ministerstwa robót publicznych dnia 6. grudnia 1910 Lw. 92.762/10 w którem proponował, by Rząd subwencyonował nasze szkoły w stosunku tym, w jakim zasadniczo subwencyonuje szkoły przemysłowe uzupełniające i kursa rzemieślnicze tj. by pokrywał 1/3 wydatków netto tj. po potrąceniu własnych dochodów szkoły (z przedaży wyrobów szkolnych) i na tej zasadzie zestawił Wydział krajowy żądanie co do subwencyi państwa na nasze szkoły w r. 1912. Ministerstwo robót publicznych zawiadomiło nas jednak pismem z 18. marca br., że zasady tej przyjąć nie może, że jednak będzie się starało w miarę środków przyznawać naszym szkołom wyższe subwencye. Przyrzeczenie to Ministerstwa przyjął Wydział krajowy do wiadomości — z dotychczasowego jednak przebiegu sprawy sądząc nie można mieć wiele nadziei, by w rzeczywistości szkoły nasze poważniejszą subwencyę na przyszłość otrzymywały.

Szkoły koszykarskie.

Przechodząc do rozpatrzenia obecnego stanu poszczególnych szkół zaznaczamy, że szkoły koszykarskie są dalej tylko szkółkami przemysłu domowego i o ile działalność ich łączy się w organizacyę handlową koszykarstwa w miejscu, co jest zadanie Związku przemysłowego, mogą dać korzystne zajęcie biednej miejscowej ludności.

Tylko centralna szkoła koszykarska we Lwowie jest szkoła rzemieślniczą, której uczniowie podlegają wymogom ustawy przemysłowej. Dotychczas nie ma jednak szkoła prawa wyzwalania swych absolwentów; prawo to, o którego przyznanie szkole Wydział krajow wniósł już do Ministerstwa, będzie zresztą szkole potrzebne dopiero z końcem roku szkolnego 1912/13 tj. gdy uczniowie przyjęci w roku 1911/12 do dwuletniej szkoły — będą kończyli naukę. Podana w zeszłorocznem sprawozdaniu organizacya szkoły weszła bowiem w życie dopiero z rokiem szkolnym 1911/12; nie weszła jednak w życie szkoła przemysłowa uzupełniająca dla koszykarzy z powodu braku uczniów, a nadto w r. 1910/11 nie będzie również kursu koszykarstwa galanteryjnego dla kobiet mimo pomyślnych wyników dotychczasowych kursów, na żądanie bowiem Rady szkolnej krajowej zorganizował Wydział krajowy przez I. półrocze w r. 1911/12 pięciomiesięczny kurs dla nauczycieli ludowych, na II. półrocze projektowane jest zorganizowanie takiegoż kursu dla nauczycielek, wobec czego dla kursu ko-

szykarstwa galanteryjnego w obecnym prowizorycznie w prywatnym domu wynajętym lokalu nie starczyło miejsca; w sprawie dostarczenia szkole własnego lokalu powtarzamy w końcowych wnioskach zeszłoroczny wniosek Wydziału krajowego.

Dla braku frekwencyi zmuszony był Wydział krajowy znieść szkołę koszykarską w Tarnobrzegu — zaś dla braku osobnego lokalu w Brzezowcu przeniósł Wydział krajowy szkołę tamtejszą do sąsiedniego Brzeska Dalej powstała w wrześniu br. szkoła koszykarska w Rącznej pod Krakowem zorganizowana przez Związek przemysłowy, który zakupiwszy zabudowania i szopy po nakładcy koszykarskim Lauerze przystępuje do zorganizowania na większą skalę w Rącznej i w okolicy koszykarstwa domowego głównie w zakresie wyrobu koszów podróżnych, mających łatwy zbyt za granicą. Celem wykańczania koszów i ich montowanie, oraz wyuczanie tych robót u miejscowej młodzieży koniecznem było zorganizowanie wzorowej pracowni w Rącznej. Chcąc przyjść w pomoc Związkowi, postanowił Wydział krajowy przez pierwszych lat pięć subwencyonować szkołę w formie opłacania pensyi instruktora szkoły. Z dniem 1. września przeniósł Wydział krajowy do Rącznej J. Kwaśniewskiego, instruktora centralnej szkoły koszykarskiej we Lwowie, powołując na jego miejsce w szkole lwowskiej instruktora kursów wędrownych A. Chmielowskiego.

O kursach koszykarskich, które się odbyły w roku sprawozdawczym znajdzie Wysoki Sejm bliższe szczegóły w dziale o kursach.

Przemysł koszykarski jest u nas na ogół biorąc prawie wyłącznie przemysłem domowym i jako taki przedewszystkiem wymaga organizacyi handlowej a szkolnictwo nasze koszykarskie jest także niejako częścią organizacyi tegoż przemysłu, szkoły koszykarskie, a zwłaszcza kursa są niejako pierwszymi zawiązkami akcyi organizacyjnej. Od Związku przemysłowego, który w ostatnich czasach żywiej zaczyna się koszykarstwem interesować, zależy poprowadzenie tej akcyi na szersze tory, w czem obecnie będzie miał Związek pomoc w Patronacie rękodzieła i drobnego przemysłu, którego jednym z celów jest organizacya przemysłu domowego.

Szkoły kołodziejsko-kowalskie.

Szkoły kołodziejsko-kowalskie poddał Wydział krajowy lustracyi Dyrektora krajowej szkoły rzemiosł w Drohowyżu inż. F. Blantha. Lustracye te wykazały dobry na ogół stan nauki i wyrobów w szkole grybowskiej i tłumackiej — mniej natomiast korzystnie przedstawiły się p. lustratorowi szkoły kamionecka i grzymałowska. Oprócz zmian w personalu szkolnym, które Wydział krajowy zamierza przeprowadzić, okazała się także konieczna potrzeba zmiany i ujednostajnienia programu i planu naukowego w wszystkich szkołach. Ułożony przez p. Blautha projekt będzie w dniu 4. grudnia br. przedmiotem konferencyi kierowników szkół kołodziejskich, oraz następnie obrad komisyi przemysłowej, a z przyszłym rokiem szkolnym wejdzie w życie. W szkołach w Kamionce, Grzymałowie, a po części i w Grybowie okazał się także wielki brak środków naukowych, przyborów szkolnych, narzędzi i maszyn ręcznych; dla zakupna powyższych przedmiotów wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu tych szkół na r. 1912 znaczniejsze nadzwyczajne kredyty.

W Tłumaczu przystąpił Wydział krajowy do wybudowania rymarni i lakierni — działów nowych, któremi jakto w zeszłorocznem sprawozdaniu Komisyi przemysłowej zostało

Wysokiemu Sejmowi podane do wiadomości — postanowił Wydział krajowy szkołę tę uzupełnić. Gdy jednak przy przystępowaniu do budowy okazała się potrzeba dobudowania, także drugiej sali do nauk teoretycznych — wyniósł kosztorys do budowy 23.000 K. Część tej kwoty pokrył Wydział krajowy z subwencyi powiatu (500), oraz tegorocznych kredytów szkoły, resztę w kwocie 16.000 K wstawił do budżetu szkoły na r. 1912, jako nadzwyczajny jednorazowy wydatek.

W Kamionce wyniósł kosztorys nowego budynku kwotę 97.5000 K wyższy o 7.500 K od pierwotnie obliczanego, skutkiem zaprojektowania lokalu na bursę szkolną. Nadto dołączają się wydatki pierwotnie nie przewidziane w szczególności: budowa nowej suszni kosztem 1.300 K, przeniesienie dotychczasowych gospodarczych budynków kosztem 1.800 K instalacya wodociągów 3.200 K skanalizowanie wylotów rur ściekowych 2.700 K, wreszcie zaprowadzenie w nowej szkole urządzeń mechanicznych kosztem 13.000 K. Razem tedy prawdopodobny koszt budowy i urządzeń mechanicznych wyniesie około 120.000 K, ponieważ jednak Ministerstwo robót publicznych uznając doniosłość i koniecznych wobec postępów technicznych w wszystkich rękodziełach zaprowadzenie mechanicznych urządzeń także w szkołach kołodziejsko-kowalskich udzieliło szkole na nasze żądanie subwencyi 3 000 K na te urządzenia, wydatek całkowity wyniesie 117 000 K.

Powtarzając tedy w końcowych wnioskach zeszłoroczny wniosek o pokrycie tego wydatku pożyczką 90.000 K, podwyższamy tę kwotę do sumy 117.000 K.

Szkoły stolarskie.

Obie szkoły stolarskie w Stanisławowie i Kalwaryi wymagają rozszerzenia budynków z powodu wprowadzenia nowego planu naukowego i łączącą się z tem koniecznością większej ilości sal do teoryi i na kursie majsterskim. Szkoła stanisławska nadto potrzebuje umieszczenia na internat szkolny, oraz maszynowego urządzenia, bez czego obecnie szkoła przemysłowa nie może dać uczniowi kompletnego wykształcenia w żadnem prawie rękodziele.

Obliczany w roku zeszłym przez komisyę przemysłową dla szkoły stanisławowskiej kredyt 80.000 K, w czem Rząd miał uczestniczyć kwotą 40.000 K okazał się stanowczo za małym. Dokładniejsze obliczenia dały sumę 140.000 K, którą w całości kraj będzie musiał ponieść wobec małej nadziei na subwencyę rządu.

W Kalwaryi dobudowa wraz z dokupnem gruntu będzie kosztować do 57 000 K.

W końcowych wnioskach uprasza Wydział krajowy o upoważnienie pokrycia obu tych wydatków pożyczkami.

Szkoły zabawkarskie.

Szkoła zabawkarska w Jaworowie odczuwa od kilku lat dotkliwy brak osobnej sali do modelowania oraz brak należycie umieszczonego internatu dla uczniów zamiejscowych. Wobec tego zmuszony był Wydział krajowy wymówić lokal miejskiej szkole koronkarskiej, która dotychczas w budynku szkolnym miała umieszczenie za ryczałtem 1.000 K rocznie. Wprawdzie znaczny to ubytek w dochodach szkoły, uzyskany jednak od 1. września br. lokal daje znakomite pomieszczenie dla bursy i obszerną salę do modelowania. Opróżnioną po śp. Włodzimierzu Czepku posadę nauczyciela rysunków i modelowania objął w dniu 10. października 1910 p. Wojciech Przedwojewski asystent lwowskiej szkoły przemysłowej.

Szkoła zabawkarska subwencyonowana w Kulikach, utrzymywana przez wydawnictwo „Mały Światek“ we Lwowie rozwija się normalnie i uszlachetniając swe wyroby zdobywa przy pomocy Związku przemysłowego coraz szerszy zbyt.

Szkoła garncarsko-kaflarska w Kołomyi.

W zeszłorocznem sprawozdaniu Komisyi przemysłowej zaznaczono, że przy rozważaniu sprawy dostarczania szkole szkole garncarsko-kaflarskiej w Kołomyi lepszego umieszczenia wznowionym został projekt przeniesienia tej szkoły z Kołomyi do Lwowa i zorganizowanie jej jako pełnej szkoły ceramicznej garncarsko-kaflarsko-ceglarskiej.

Rozpatrując tę kwastyę doszła Komisya przemysłowa i Wydział krajowy do przekonania, że dalsze utrzymywanie szkoły garncarsko kaflarskiej w Kołomyi i budowanie dla niej obecnie odpowiedniego budynku i — co się z tem łączy — pozostawienie jej tam przez długi szereg lat nie byłoby stosowne.

Założenie w r. 1875 szkoły garncarskiej w Kołomyi miało za cel podniesienie pod względem technicznym i artystycznym miejscowego i okolicznego garncarstwa, które wówczas tamże istniało w ilości do 250 samoistnych pracownic. Zadania tego szkoła nie spełniła z przyczyn ogólno ekonomicznej natury i zmian, jakie zaszły w produkcyi przemysłowej w ostatnich 30 latach.

Drobne garncarstwo upadło w całej Europie, upadło więc i upadać będzie w Galicyi w Kołomyi. Szkoła stosując się do potrzeb życia. przekształciła swą organizacyą na szkołę garncarsko-kaflarską, jako taka jednak, zwłaszcza jako jedyna w kraju po uzupełnieniu jej jeszcze działem ceglarskim, powinna być przeniesiona z Kołomyi do większego miasta.

Oprócz wszystkich argumentów, które wogóle uzasadniają zakładanie szkół przemysłowych raczej w większych miastach, niż w miescowościach małych, przyłącza się jeszcze fakt, że w ostatnich trzech latach nie zapisał się do szkoły kołomyjskiej ani jeden nowy uczeń z Kołomyi i że wogóle na 23 uczniów w szkole było w roku szkolnym 1910/11 tylko 4 uczniów miejscowych tak, że Wydział krajowy stypendyami musiał uczniów z innych powiatów niejako ściągać do szkoły by miała dostateczną frekwencyę, zaś kursów wieczornych dla terminatorów i czeladników w zawodzie już pracujących szkoła dla zupełnego braku frewkencyi od lat już nie urządza.

Szkoła keramiczna we Lwowie.

Za przeniesieniem zaś szkoły do Lwowa przemawia przedewszystkiem to, że szkoła keramiczna we Lwowie mogłaby pomieścić u siebie także stacyę keramiczną, która zmuszona opuścić dotychczasowy lokal gmachu politechniki, ma bardzo nieopowiednie umieszenie w prywatuej kamienicy.

Wprawdzie państwowa szkoła przemysłowa we Lwowie miała mieć wele swego statutu z r. 1889 i w myśl przyrzeczeń Ministerstwa także oddział przemysłu keramicznego, i tego przez długie lata żądała i gmina miasta i Wysoki Sejm licznemi uchwałami, obecnie, gdy gmina dostarczyła państwowej szkole przemysłowej budynku z pominięciem oddziału keramicznego, Rząd czuje się zwolnionym od obowiązku od organizacyi tegoz działu i — o ile nam wiadomo — niema wcale nadziei, by Rząd przystąpił do spełnienia swoich danych przyrzeczeń.

Tymczasem sprawa założenia w kraju jednej pełnej szkoły keramicznej jest zdaniem W. kr. sprawą nie tylko

bardzo ważną, ale także i pilną ze względu na coraz silniejszą konkurencyę technicznie bezwarunkowo wiele od naszej wyżej stojącej produkcyę zagraniczną. W tym względzie szkoła wydająca corocznie choćby kilku tęgich werkmistrzów kaflarskich i ceglarskich a kilkunastu dobrze wykształconych w swym zawodzie czeladników wielkąby mogła pomoc przynieść naszemu przemysłowi.

Dlatego wyręczając niejako Rząd w jego obowiązkach postanowił Wydział krajowy przystąpić do zorganizowania we Lwowie pełnej szkoły keramicznej w nadziei, że Rząd wobec swoich zobowiązań przyzna szkole subwencyę większą niż zwyczajnie udzielaną szkołom przemysłowym, i że także i gmina miasta nie uchyli się od tych prestacyi, jakiej dostarczyła szkole rządowej.

Kursa keramiczne w Podgórzu.

Przez założenie we Lwowie szkoły dla wszystkich działów przemysłu keramicznego, szkoły zaopatrzonej oczywiście w wszelkie urządzenia nowoczesne odpada potrzeba utrzymywania przez kraj także kursów keramicznych w Podgórzu. Wydział krajowy sądzi bowiem, że jeśli kraj o tak dużym przemyśle kieramicznym, jak Czechy ma tylko 2 szkoły keramiczne, to dla naszego kraju na długi szereg lat wystarczy jeden zakład; kursa zresztą keramiczne w Podgórzu nie mając urządzonych warsztatów i ograniczając się jedynie do nauk teoretycznych nie mogą oddać przemysłowi kieramicznemu większych usług i mimo gorliwej pracy kierownika, nie mają w sferach przemysłowych większego uznania. Z chwilą powstania szkoły keramicznej we Lwowie, Wydział krajowy ma zamiar znieść tedy kursa podgórskie zwłaszcza, że miejscowe czynniki do ponoszenia kosztów ich utrzymania w odpowiedniej mierze przyczyniać się nie chcą — a zresztą potrzebom lokalnym uczynią zadość w zupełności tu poniżej pod d) wymienione kursy, które w danym razie przy pomocy sił szkoły centralnej mogą być czy to w Podgórzu czy w innej miejscowości zachodniej Galicyi urządzone ewentualnie i powtarzane.

Projektowana szkoła ceramiczna we Lwowie będzie obejmowować:

a) szkołę garncarsko-kaflarską trzyletnią dla uczniów 14-letnich, dwa pierwsze lata nauki będą dla wszystkich uczniów wspólne, zaś rok trzeci dzielić się będzie na dwa oddziały: dla garncarstwa, majoliki, fajansu i kamionki i dla kaflarstwa i majoliki budowlanej.

b) jednoroczną szkołę ceglarską dla uczniów 16-letnich.

c) jednoroczną szkołę majsterską dla czeladników garncarskich i kaflarskich z ewentualnem rozdzieleniem nauki na dwa półrocza zimowe.

d) kursa przygodne dla robotników pracujących w cegielniarstwie, wapniarstwie przy wypalaniu gipsu lub przy wyrobach betoniarskich w miarę potrzeby i zgłaszających się uczestników.

e) szkołę przemysłową uzupełniającą dla uczniów i robotników zakładów keramicznych.

Potrzebny na powiększenie szkoły dwupiątrowy budynek wielkości około 800 m² zabudowanej powierzchni będzie kosztował około 255.000 K, zaś urządzenia maszynowe, piece, instalacye światła elekrycznego i gazu 65.000 K tak, że razem preliminujemy na ten cel wydatek 320.000 K upraszając w końcowych wnioskach o upoważnienie zaciągnięcia pożyczki tej wysokości.

Grunt potrzebny da prawdopodobnie gmina m. Lwowa w dobrze zrozumianym interesie własnym skoro jej taki nowy wielki zakład naukowo-przemysłowy przybyć ma, od której również Wydział krajowy żądał pewnej subwencyi na pokrycie kosztów budowy zwłaszcza, że gmina ta nigdy wobec Rządu od podobnego obowiązku się nie uchylała; również od c. k. Rządu będzie się Wydział krajowy domagał pewnego udziału w kosztach budowy względnie w kosztach urządzenia szkoły oraz następnie udzielania subwencyi wyższej od subwencyi zwyczajnie udzielanych krajowym szkołom przemysłowym przez państwo.

Roczne koszta utrzymania szkoły obliczamy na kwotę 55.000 K rocznie; w stosunku do obecnych kosztów utrzymanie szkoły w Kołomyi w kwocie 26.000 K wzrastają tedy wydatki o około 29.000 K wobec konieczności uzupełnienia obecnego personalu dwoma siłami technicznymi, instruktorem ceglarstwa, instruktorem stawiania pieców i nauczycielem przedmiotów teoretycznych oraz wobec konieczności podwyższenia kredytów na wszystkie zwyczajne potrzeby szkolne. Podwyżkę tę pokryłaby w znacznej części zwiększona — jak się spodziewamy — subwencya państwa, oszczędność wobec nieutrzymywania nadal kursów keramicznych w Podgórzu (roczny koszt 16 000 K) oraz oszczędność wobec umieszczenia Stacyi keramicznej w wspólnym budynku Na ogół tedy zwiększy się wydatek kraju na szkolnictwo keramiczne o kilka a choćby nawet o kilkanaście tysięcy koron rocznie, wydatek to przecież nieznaczny wobec korzyści, jaką kraj naszem zdaniem odniesie przez zorganizowanie jednej szkoły kramicznej w kraju, ale należycie urządzonej i z planem nauki obejmującym wszystkie działy keramiki.

Szkoły szewskie.

Szkoły szewskie w Kołomyi, Starym Sączu i Witkowie rozwijają się normalnie z frekwencyą bez większych zmian; w szkole Starosądeckiej skutkiem przeniesienia się do Krakowa ustąpił zasłużony kurator tejże szkoły p. Dobrowolski.

Założenie szkoły szewskiej w Krakowie będzie mogło nastąpić, gdy gmina miasta złoży deklaracyę co do dostarczenia szkole lokalu z opałem, oświetleniem i usługą. Szkoła wejdzie tedy prawdopodobnie w życie dopiero w roku szkolnym 1912/13.

Szkoły koronkarskie i hafciarskie.

W stanie szkół koronkarskich i hafciarskich (Zakopane Maków, Bobowa oraz subwencyonowane Jaworów, Kańczuga, Rudki) nie zaszły żadne ważniejsze zmiany w organizacyi i planie naukowym. Na posadę kierowniczki szkoły w Makowie wróciła P. Antonowicz, która przez rok jeden była zaangażowana przez Wiedeński zakład robót kobiecych na inspektorkę szkół, w miejsce kuratora tejże szkoły ks. Pospoły zamianował Wydział krajowy notaryusza w Makowie P. Peszkowskiego.

Zauważamy tu także, że podobnie jak w latach ubiegłych, wypłacił Wydział krajowy także za rok 1910 z funduszów ogólnych firmie Schmidt z Ullersdorf na Morawach subwencyę 200 K na utrzymywaną przez tę firmę pracownię hafciarską w Grybowie. Firma ta ma się zająć za dalszą naszą subwencyę organizacyą hafciarstwa także w innych naszych miasteczkach, podobnie jak firma Garber z Wiednia organizacyą koronkarstwa. Akcya ta jednak więcej organizacyjna niż szkolna, zajmie się nią tedy Patronat rękodzieła, i drobnego przemysłu.

Szkoły robót kobiecych.

Szkółki robót kobiecych przez kraj subwencyonowane (lwowskie „Pracy kobiet“, „Trudu“ i Stowarzyszenie św. Józefa przemyskie „Pracy kobiet“ i P. P. Benedyktynek, kołomyjska „Pracy kobiet“ wreszcie krakowska św. Scholastyki) rozwijają się normalnie i zasługują na udzielaną im corocznie przez kraj i państwo subwencyę.

Oprócz szkół tych wyszczególnionych w budżecie krajowym udzielił Wydział krajowy swej pomocy z funduszów ogólnych następującym szkółkom szycia i kroju bielizny:

Szkole Towarzystwa „Żinoczyj Trud“ w Przemyślu 600 K.

Szkole Stowarzyszenia „Żiźń“ we Lwowie 600 K.

Szkole Stowarzyszenia „Mrówka“ w Stanisławowie 500 K.

Szkole Stowarzyszenia „Przemysł domowy“ w Nowym Sączu 500 K.

Szkole M. Kozłowskiej we Lwowie 1.000 K pod warunkiem kształcenia bezpłatnie 10 ubogich dziewcząt.

Szkoła gospodarstwa domowego w Krakowie.

Do rzędu szkół przemysłowych dla kobiet przybyła miejska szkoła gospodarstwa domowego w Krakowie, gdzie oprócz gospodarstwa domowego uczą także szycia bielizny i sukien oraz modniarstwa.

Na uchwały Wysokiego Sejmu z 13. października 1910 żądające od c. k. Rady szkolnej krajowej, by zbadała potrzebę zakładania w kraju zawodowych szkół przemysłowych dla kobiet, zreformowania kursów robót kobiecych w lwowskiej szkole przemysłowej, wreszcie urządzania wędrownych kursów nauki robót kobiecych — nie otrzymał dotychczas Wydział krajowy odpowiedzi. Wydział krajowy udzielił nadto tą sprawą do zbadania Komisyi przemysłowej, która się zajmie nią na najbliższem posiedzeniu Komitetu szkolnego Komisyi na podstawie wyczerpującego referatu referenta tych spraw w Komitecie P. A. Nawratila.

Szkoły tkackie.

Szkoły tkackie poddał Wydział krajowy w jesieni 1910 r. lustracyi Dr. St. Anczyca Profesora technologii lwowskiej politechniki a byłego kierownika szkoły sukienniczej w Rakszawie. Na podstawie sprawozdania jego doszedł Wydział krajowy do przekonania, że z krajowych szkół tkackich nie spełniają obecnie swego zadania szkółki tkackie w Rychwałdzie, Gorlicach i Łańcucie. Tkactwo ręczne domowe może się jeszcze wprawdzie przez dłuższy czas utrzymać w zakresie tkactwa lnianego wykwintnego pod warunkiem, że jest należycie zorganizowane handlowo. Szkoły te jednak i grupujące się koło nich organizacye przemysłu domowego tkackiego nie miały czynnika, któryby się tem zajął. Zainteresowanie się przemysłem tkackiem u miejscowej i okolicznej ludności znikało, szkoły nie miały dostatecznej frekwencyi musiały marnieć i z tych przyczyn zwinął Wydział krajowy szkoły tkackie w Rychwałdzie i Gorlicach — zwinięcie szkoły łańcuckiej wstrzymał Wydział krajowy wobec tego, że w b. r. zawiązało się w Łańcucie Towarzystwo wytwórczo-handlowe dla objęcia produkcyi szkoły i prowadzenie na większą skalę interesów z płótnami, bielizną stołową i t. d. Jeśli i to nowe Towarzystwo nie zdoła do kilku lat rozwinąć swych interesów na szerszą skalę, byłby to dowód, że w powiecie łańcuckim nie ma pola do rozwoju tkactwa ręcznego i dalsze istnienie także tej szkoły nie będzie miało celu.

Znaczenie swe natomiast zachowała szkoła tkacka w Kosowie oparta o ruchliwe tamtejsze Towarzystwo tkackie szkoła w Glinianach jako szkoła kilimkarska oraz szkoła w Krośnie jako szkoła średniego typu, która zaopatrzona w najbliższym czasie w mechaniczne urządzenie będzie wydawała fabrycznych tkackich werkmistrzów, magazynierów, niższcyh urzędników i t. d.

Żadna mianowicie z krajowych szkół tkackich nie ma dotychczas nauki tkactwa maszynowego; Wydział krajowy wychodził bowiem ze stanowiska, że jak długo nie było w kraju fabryk tkackich — nie było również i potrzeby kształcenia uczniów w tkactwie maszynowem, gdyż absolwenci szkół naszych nie mogliby znaleźć zajęcia w kraju a znalazłszy je za granicą pozostawaliby prawdopodobnie poza krajem. Gdy jednak obecnie powstało w kraju kilkanaście mniejszych i większych fabryk tkackich (oprócz większej liczby fabryk tkackich w Białej) nieodzownem jest zaprowadzenie nauki tkactwa maszynowego w szkołach tkackich, by w fabrykach tkackich stanowiska werkmistrzów, magazynierów niższych urzędników ruchu i t. d zostały obsadzone przez siły krajowe a nie — jak dotychczas — prawie wyłącznie przez siły obce.

Z tych względów postanowił Wydział krajowy zorganizować naukę tkactwa maszynowego w szkole tkackiej w Krośnie. W tym celu trzebaby rozszerzyć obecny budynek szkolny kosztem około 35.000 K, taką samą mniej więcej sumę kosztować będą urządzenia maszynowe i zaprowadzenie światła elektrycznego w całym budynku; w końcowych wnioskach niniejszego sprawozdania upraszamy tedy Wysoki Sejm o pozwolenie zaciągnięcia na ten cel pożyczki 70.000 K, zaś do budżetu szkoły na rok 1912 wstawiamy na jej amortyzacyę 3.500 K.

Szkoła tkacka w Kosowie otrzyma również naukę tkactwa maszynowego w tkalni mechanicznej, którą Towarzystwo tkackie w Kosowie w r. 1912 ma zamiar założyć przy pomocy kraju i państwa. W zamian za subwencyę kraju będą otrzymywali uczniowie na ostatnim roku naukę tkactwa mechanicznego w tkalni Towarzystwa.

Szkoła wreszcie gliniańska jako prowadząca naukę prawie wyłącznie kilimkarstwa, ma jako taka choć bez oddziału tkactwa mechanicznego wszelkie warunki rozwoju. W r. 1911 stronę handlową produkcyi szkolnej wcale poważnej, bo wynoszącej rocznie około 30.000 K objął Związek przemysłowy. Najbliższe lata okażą, czy się uda Związkowi zorganizować przy szkole na szerszą skalę przemysł kilimkarski czy jako przemysł domowy, czy w własnych kilimkarniach. O ileby to drugie miało nastąpić, potrzebnem by było wybudowanie na ten cel przy szkole specyalnych ubikacyi, z czemby się łączyło przeniesienie szkoły do innego budynku, gdyż do obecnego budynku dla braku miejsca niczego dobudować nie można. Sprawa ta jednak jest dopiero w stadyum pierwszych badań i w swoim czasie zdamy o niej Wysokiemu Sejmowi relacyę.

Szkoła sukiennicza w Rakszawie.

W krajowej szkole sukienniczej w Rakszawie ustąpił nauczyciel teoryi zawodowej P. Z. Sajewicz w jego miejsce zamianował Wydział krajowy nauczycielem fachowym szkoły P. Adalberta Pfeiffera absolwenta politechniki lwowskiej. P. Pfeiffer odbywszy dodatkowe studya w szkole tkackiej w Bielsku, objął obowiązki z dniem 6. września 1910.

Szkoły rzemiosł.

Rozwojowi krajowej szkoły rzemiosł w Zakładzie hr. St. Skarbka dla sierót w Drohowyżu stoi na przeszkodzie brak odpowiedniego pomieszczenia warsztatów; obecny bowiem lokal ciasny i z nieodpowiednim rozkładem ujemnie oddziaływa na pracę warsztatową, a przez swą szczupłość przeszkadza swobodnemu użyciu mechanicznych urządzeń a wprost uniemożliwia wprowadzenie nowych przez Dyrekcyę szkoły proponowanych działów. Uznając te braki zaproponował Wydział krajowy Fundacyi wybudowanie kosztem około 240.000 K nowego budynku, którytoby wydatek pokryłby po połowie kraj i Fundacya, lecz sprawa ta dotychczas przez Fundacyę nie została załatwioną.

W organizacyi szkoły nie zaszły żadne zmiany; z grona nauczycielskiego ustąpił nauczyciel rysunków P. S. Jaworski — któreto naukę objął na razie Dyrektor szkoły P. Blauth—na nauczyciela zaś języka polskiego, rachunków, fizyki i chemii przyjął Wydział krajowy Józefa Kutybę, absolwenta filozofii lwowskiej. Reszty nauk teoretycznych udzielali nauczyciele Zakładu hr. Stanisława Skarbka.

Subwencyonowane szkoły rzemiosł w Oświęcimiu, Miejscu Piastowem i Pawlikowicach mają frekwencyę odpowiednią i zasługują w zupełności na przyznawaną im subwencyę kraju. Szkołom w miejscu Piastowem i Pawlikowicach proponuje Wydział krajowy podwyższenia subwencyi krajowych o 1000 K, natomiast wymagać będzie od tych szkół Wydział krajowy na wniosek Komisyi przemysłowej przyjęcia lepiej kwalifikowanych sił nauczycielskich, oraz ze względu na szczupłe środki finansowe Towarzystwa „Powściągliwość i Praca“ szkoły te utrzymującego — ograniczenia liczby uczniów, dziś przyjmowanych bez względu na lokal warsztatowy i możność ich wykształcenia fachowego.

Stacya keramiczna we Lwowie.

W stacyi keramicznej we Lwowie nie mogli z powodu szczupłości lokalu również jak w poprzednich 3 latach także w roku sprawozdawczym słuchacze politechniki odbyć ćwiczeń z keramiki przepisanych programem nauk politechniki. Działalność więc Stacyi ograniczyła się prawie wyłącznie do badań materyałów surowych i do popierania przemysłu keramicznego orzeczeniami technicznemi; jak dołączony ·/. wykaz zbadała Stacya w roku przedmiotowym 42 gatunków gliny a 1 piasku z 18 powiatów.

·/. **Alegat 8.**

Z dniem 1 lipca wymówił c. k. Rząd Stacyi dotychczasowy lokal z powodu przebudowy i dobudowy budynku, w którym się dotychczas przez lat 24 Stacya znajdowała. Na razie do 31 lipca 1914 pomieścił Wydział krajowy Stacyę w prywatnej kamienicy przy ul. św. Teresy l. 6 za czynszem rocznym 2.880 K — zaopatrywując nowy lokal w piece doświadczalne: jeden piec naftowy, jeden piec do topienia prób farb, szkliw i emalii i dwa piece przenośne systemu Heinecke i Segera.

Sprawę dostarczenia Stacyi odpowiedniego stałego lokalu przedstawił Wydział krajowy wyżej przy omawianiu sprawy założenie we Lwowie szkoły keramicznej.

Krajowa mechaniczna stacya doświadczalna.

W ciągu ubiegłego roku szkolnego t. j. od dnia 15 Lipca 1910 r. po 15. Lipca 1911 r. otrzymała krajowa stacya 149 zamówień i wykonała 1372 badań na 1994 okazach jak alegat ·/.

·/. **Alegat 9.**

Protokół czynności wykazuje 473 exshibitów. — Za zezwoleniem Wydziału krajowego zakupiono z funduszu solnego maszyny i przyrządy do badania papieru. Po urządzeniu tego działu i po wykonaniu niezbędnych prób stacya ogłosi jego otwarcie i zrobi go dostępnem dla szerszej publiczności; ulepszy się również kontrola papieru używanego do opakowania, bo będzie można badać istotne własności papieru.

Co do osób zatrudnionych w stacyi, to z dn. 1. czerwca b. r. odszedł laborant Józef Pelz bardzo zręczny ślusarz, a przyjęto na jego miejsce Józefa Kołtuna za wynagrodzeniem 100 koron miesięcznie.

Zorganizowanie szkoły kamieniarskiej.

Zlecona nam poleceniem Wysokiego Sejmu z 18. marca 1907 sprawa ewentualnego założenia w kraju szkoły kamieniarskiej było przedmiotem badań i kilkukrotnych posiedzeń Komitetu szkolnego Komisyi przemysłowej. Nadto na zlecenie Komitetu odbyli w tej sprawie Członkowie Komisyi P. P. Nawratil i Sołtyński we Lwowie w dniu 5. i 26. listopada b. r. konferencyę z majstrami kamieniarskiemi oraz z miejscowymi architektami i profesorami oddziału budowniczego lwowskiej c. k. szkoły przemysłowej; projektowanem jest dalej urządzenie takiej konferencyi także w Krakowie z tamtejszymi architektami i przedstawicielami przemysłu. Wreszcie poruczył komitet P. Sołtyńskiemu zwiedzenie szkół kamieniarskich w Czechach i na Śląsku.

Wobec tego decyzya Wydziału krajowego w tej sprawie musi być odroczona tem bardziej, że należy wyczekać wyników działalności oddziałów kamieniarskich powstałej z b. r. c. k. szkoły rzemiosł budowlanych w Jarosławiu i takiejże szkoły w Buczaczu w r. 1912 powstać mającej — wreszcie oddziałów kamieniarskich c. k. szkoły przemysłowej we Lwowie i w Krakowie obecnie na nowych zasadach zorganizować się mających.

Dodatek drożyźniany dla personalu krajowych szkół zawodowych.

Znaczne podrożenie wszystkich artykułów codziennego życia, które zwłaszcza w bieżącym roku dotkliwie dało się odczuć wszystkim żyjącym z stałego dochodu a więc także funkcyonaryuszom naszych szkół, spowodowało Wydział krajowy, że zanim gotowe będą wnioski co do jednolitego unormowania płac i ich podwyższenia stałego — ma zamiar przyznać wszystkim funkcyonaryuszom krajowych szkół dodatek drożyźniany. Upraszamy tedy Wysoki Sejm o przyjęcie kwoty 10.000 K wstawionej przez Wydział krajowy do preliminarza budżetu krajowego na rok 1912 jako wydatek jednorazowy, nadzwyczajny.

Dalsze nauczycieli kształcenie krajowych szkół zawodowych.

W r. szk. 1909/10 następujący nauczycieli naszych szkół uzupełniali swe fachowe wykształcenie: kierownik szkoły szewskiej w Starym Sączu Gottmann, kierownik szkoły szewskiej w Kołomyi Cornelli oraz instruktor szkołu witkowskiej Koller odbyli w czasie od 3 do 13 lipca 1911 urządzony przez Urząd popierania przemysłu w Wiedniu kurs o rozpoznawaniu, próbowaniu i konserwowaniu szkół używanych w szewstwie; kierowniczka szkoły hafciarskiej w Makowie P. Antonowicz odbyła na koszt kraju kilkunastodniową podróż po kantonie St. Gallen celem zapoznania się z tamtejszem światowem hafciarstwem. Kierownik szkoły kołodziejskiej w Tłumaczu odbył 3 tygodniowy kurs lakiernictwa i rymarstwa w Wiedniu urządzony przez Urząd popierania przemysłu celem zaznajomienia się lepszego z powyższemi rzemiosłami,

które obejmie z r. 1912 szkoła tłumacka. Ze szkołu rzemiósł w Drohowyżu odbył instruktor blacharstwa J. Nycz kurs blacharstwa w lwowskim Instytucie technologicznym, instruktor odlewnictwa St. Bischof praktykę odlewnictwa ozdobnego w fabrykach warszawskich, instruktor ślusarstwa Ed. Błoński kurs samorodnego spajania metali w lwowskim Instytucie technologicznym, wreszcie instruktor kołodziejstwa K. Polechoński kurs kołodziejstwa w muzeum technologicznem w Wiedniu. Kierownik szkoły stolarskiej w Stanisławowie P. Merunowicz zwiedził szkołę stolarską w Kalwaryi oraz szkołę stolarską w Wallachisch Meseritsch na Morawach ze względu na ich maszynowe urządzenia, które otrzyma także szkoła stanisławowska. Tę samą znakomicie urządzoną szkołę zwiedzili instruktorzy krajowej szkoły stolarskiej w Kalwaryi Halczuk i Kudelski. Instruktor tkactwa w szkole rakszawskiej Trojnar oraz instruktor farbiarstwa Wiech odbyli podróż do Bielska celem zapoznania się z nowszemi urządzeniami w tamt. fabrykach i tamt. szkole tkackiej, w urządzonym przez Radę szkolną krajową 20-dniowym kursie społeczno-administracyjnym (Bürgerkunde) wzięli udział z krajowych szkół PP. Kutyba z szkoły drohowyskiej, Gzowski z szkoły grybowskiej, Misiewicz z lwowskiej koszykarskiej, Helter z stanisławowskiej, Sieradzki z kołomyjskiej, Gnoiński z tłumackiej. Wreszcie J. Chełmiński kierownik szkoły zabawkarskiej w Jaworowie został wysłany do Lipska na sierpniowy jarmark celem zapoznania się z nowszymi typami zabawek drzewnych. Ponieważ wydatki te stały się od lat kilku stałymi postanowił Wydział krajowy wstawić na ten cel od r. 1912 począwszy osobny kredyt w kwocie 2.000 K o którego przyjęciu niniejszem W. Sejm upraszamy.

Przyznanie krajowym szkołom przemysłowym prawa wyzwalania.

Dotychczas prawo wyzwalania uczniów miały jedynie następujące krajowe szkoły przemysłowe:

Szkoły stolarskie w Stanisławowie i Kalwaryi, szkoła garncarska w Kołomyi, oraz szkoła szewska w Starym Sączu.

Na nasze żądania przyznało w styczniu 1910 ck. Ministerstwo handlu w porozumieniu z c. k. Ministerstwem robot publicznych prawo to także następującym szkołom: szkołom kołodziejsko-kowalskim w Grybowie, Grzymałowie, Kamionce str. i Tłumaczu, szkołom szewskim w Kołomyi i Witkowie, oraz szkole rzemiósł w Drohowyżu we wszystkich działach.

Bez uprawnienia tego pozostała więc jedynie szkoła koszykarska we Lwowie, w tym kierunku jednak poczynił już Wydział krajowy stosowne starania.

3. Państwowe szkoły przemysłowe.

Nowe szkoły.

Państwowe szkoły przemysłowe zwiększyły w r. 1911 swą liczbę o szkołę przemysłów bydowlanych w Jarosławiu, która w październiku br. otwartą została. Dyrektorem jej został zamianowany Radca Łucyan Baecker dotychczasowy inspektor szkół przemysłowych uzupełniających na Śląsk i Galicyę wschodnią. Nadto z początkiem r. 1912 ma być otwarta taka sama szkoła państwowa w Buczaczu. W powstaniu obu tych szkół wziął kraj czynny udział przez pomoc udzieloną gminom w zobowiązaniach, jakie gminy te wobec Rządu przyjąć na siebie musiały. Powołując się na zeszłoroczne sprawozdanie Komisyi przemysłowej powtarza W. kr. w końcowych

wnioskach zeszłoroczny wniosek udzielenia tym gminom na powyższy cel po 4.000 K rocznie.

Nowy wydatek spaść musi dalej na kraj z powodu konieczności dostarczenia nowych budynków państwowym szkołom drzewnym w Zakopanem i w Kołomyi. Obecne budynki są w tak złym stanie, że wykluczają wprost należyty rozwój szkół: budynek w Zakopanem grozi wprost zawaleniem i bez częstych kosztownych restauracyi byłby prawie nie do użycia, zaś budynek w Kołomyi jest nie tylko również w bardzo złym stanie, ale także jest tak szczupły, że szkoła corocznego napływu uczniów ani swoich zbiorów, wyrobów i środków naukowych nie może pomieścić.

Uznając ten stan postanowił W kr. przedstawić W. Sejmowi wniosek pokrycia połowy tych kosztów wystawienia nowych budynków dla obu tych szkół, które pozostaną do pokrycia po prestacyach czynników lokalnych; drugą połowę weźmie na siebie państwo Nowy budynek szkolny w Zakopanem ma kosztować 450.000 K — na to daje gmina 40.000 K (oprócz gruntu) a powiat Nowotarski 20 000 K — do pokrycia pozostaje 390.000 K. z czego kraj ma pokryć 195.000 K. i tyleż Rząd. W Kołomyi przewidziany koszt budynku wynosi 300.000 K a gdy gmina daje na ten cel 200.000 K, spada na kraj i państwo po 50.000 K.

Od dawna daje się odczuwać brak bursy szkolnej w szkole kowalskiej — w Sułkowicach. Zamiejscowi uczniowie szkoły zmuszeni są szukać umieszczenia drogiego u miejscowych mieszczan — co nie daje żadnej gwarancyi prowadzenia ich dobrego pod względem etycznym — mała część zaś ich tylko mogła znaleść umieszczenie w miejscowej bursie — oddalonej zresztą bardzo od szkoły. Gdy tedy dyrekcya szkoły wystarawszy się o subwencye czynników lokalnych oraz mając zapewnioną także pomoc państwa przedstawiła nam prośbę pokrycia połowy kosztów budowy na gruncie szkoły specyalnego budynku dla bursy szkolnej. — W. kr. postanowił przedłożyć W. Sejmowi wniosek przychylenia się do tej prośby szkoły i uprasza o przyjęcie wstawionego do budżetu 1912 kredytu 10.000 K.

W preliminarzu budżetu krajowego na r. 1912 wstawił wreszcie W. kr. kwotę 8.000 K na rzecz założyc się mającej w Delatynie ck. szkoły ciesielskiej. C. k. Rząd postanowiwszy przystąpić do założenia tej szkoły w Delatynie w roku 1912 zażądał od gminy tzw. prestacyi realnych tj. lokalu z opałem, oświetleniem i usługą i celem dopomożenia gminie w znaczniejszym wydatku, jaki jednorazowo pokryć musi, postanowił. W. kr. wstawić do budżetu na r. 1912 jednorazową subwencyę 8.000 K i uprasza W. Sejm o przyjęcie tej pozycyi.

Nadmieniamy wreszcie, że w lwowskiej c. k. szkole przemysłowej odbył się w czasie od 1 października 1910 do 15 stycznia 1911 pierwszy kurs dla maszynistów prowadzących lokomotywy, z frekwencyą 30 uczestników, zaś od 1 lutego do 30 maja b. r. kurs dla palaczy i maszynistów z frekwencyą 37 uczestników. Z r. szkolnym 1911/12 wprowadzone zostaną dalsze dwa nowe działy w tej szkole a mianowicie dwuletni dział mechaniczno-techniczny oraz kurs elektro-techniczny w dwu oddziałach: jeden pięciomiesięczny całodzienny dla maszynistów i monterów, drugi wieczorny również pięciomiesięczny dla nadzorców.

W ten sposób stało się zadość kilkukrotnym uchwałom W. Sejmu o te kursy — w wnioskach tedy tegorocznych opuszczany coroczne wezwania do Rządu o ich urządzanie.

Projekty nowych szkół przemysłowych i reorganizacya istniejących.

Na posiedzeniu 16 listopada 1910 powziął W. Sejm następujące uchwały:

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby ze względu na potrzebę skierowania ludności szukającej zarobku do zawodów przemysłowych tudzież ze względu na wielkie ofiary kraju, łożone już na szkolnictwo przemysłowe, powiększył ilość państwowych szkół przemysłowych w Galicyi.

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by zastanowił się nad reorganizacyą naszego szkolnictwa przemysłowego, szczególnie w kierunku zakładania nowych szkół krajowych przy wydatnej pomocy finansowej ze strony Państwa.

Sprawę tę odstąpił Wydział krajowy do zaopiniowania Krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych i na podstawie jej opinii przystąpił Wydział krajowy do wprowadzenia w krajowych zakładach zmian w organizacyi, jakto powyżej zostało przedstawione co do każdego rodzaju szkół osobno; nadto c. k. Rząd zamierza przystąpić do pewnych zmian w organizacyi szkoły ślusarskiej w Świątnikach; rzecz jednak nie jest dotychczas definitywnie załatwiona.

W sprawie zaś zakładania nowych państwowych szkół przemysłowych, to zauważamy, że — jakto również wyżej zaznaczono w r. 1911 weszła w życie c. k. szkoła rzemiosł budowlanych w Jarosławiu, zaś w r. 1912 zostanie otwarta także taka szkoła w Buczaczu, oraz szkoła ciesielska w Delatynie. Do powstania wszystkich tych szkół przyczynił się fundusz krajowy znacznemi subwencyami.

Co do zakładania nowych szkół przemysłowych krajowych, to zauważamy, że Komisya przemysłowa wychodziła ze stanowiska, że trzeba w tej kwestyi wyczekać stanowisya Władz centralnych co do programu przedstawionego przez c. k. Radę szkolną krajową Ministerstwu robót publicznych memoryałem z 7 lutego 1909 L 32, którym c. k Rada szkolna krajowa domagaia się od władz centralnych organizacyi następujących szkół i oddziałów:

1) kursów dla elektrotechników w państwowej szkole przemysłowej we Lwowie i w Krakowie;
2) szkoły tkactwa ręcznego i maszynowego w Andrychowie;
3) szkoły uczniów budowlanych względnie szkoły rzemiosł budowlanych i artystycznych w Jarosławiu;
4) takiejże szkoły w Stanisławowie;
5) szkoły ciesielskiej w Delatynie;
6) szkoły blacharskiej w Przemyślu;
7) oddziału dla keramiki w lwowskiej szkole przemysłowej;
8) szkoły przemysłu drzewnego w Kolbuszowej;
9) szkoły kamieniarskiej w Krakowie;
10) szkoły rzemiosł budowlanych j. w. w Rzeszowie;

11) takiejże szkoły w Nowym Sączu;

12) i w Samborze.

Dotychczas nie wiemy, jakie stanowisko zajęło do Ministerstwa robót publicznych wobec całości powyższych żądań, szkoły bowiem jedynie ad 3) iad 5) Rząd postanowił założyć, oraz szkołę ad 4) z zmienieniem jedynie miejscowości na Buczacz Wobec tego nie było Komisyi możliwem a w każdym razie przedwczesnem układaniu innego programu co do tworzenia nowych szkół przemysłowych, czyto krajowych, czyto rządowych, zwłaszcza, że przeprowadzenie szerszej akcyi co do nowych szkół przemysłowych przez Rząd - musiałoby pociągnąć także pewne obciążenia funduszu krajowego.

4. Szkolnictwo handlowe.

Akademia handlowa we Lwowie.

Akademia handlowa we Lwowie ma bardzo niedostateczne umieszczenie w budynku dostarczonym jej przez gminę m. Lwowa tak, że niema wprost miejsca na rozmaite kursy i działy (np. dwuklasowa szkoła handlowa), które gdzieindziej są przy akademiach handlowych prowadzone. W uznaniu tych niedomagań postanowiła gmina miasta dostarczyć Akademii nowego budynku. Gdy jednak z tego tytułu spadnie na gminę stosunkowo znaczny koszt (około 300.000 K) oprócz dostarczenia gruntu, postanowił Wydział krajowy przyjść gminie z pomocą i zaproponować Wysokiemu Sejmowi pokrycie jednej trzeciej tego wydatku do wysokości 100.000 K; upraszamy o przyjęcie tego wniosku.

Dwuklasowe szkoły handlowe

Sprawa zakładania w kraju dwuklasowych szkół handlowych pójdzie obecnieraźniejszem tempem. Szkół handlowych istnieje dotychczas u nas zaledwie kilka mianowicie: w Krakowie przy Akademii handlowej, we Lwowie utrzymywana przy subwencyi kraju i państwa przez Towarzystwo szkoły handlowej. w Tarnopolu żeńska utrzymywana przez T. S. L. przy subwencyi kraju wreszcie prywatne dwie szkoły handlowe jedna fund. Gotthelfa w Samborze — druga Weinberga w Stanisławowie. Ilośc tedy szkół ze względu na potrzeby kraju bardzo mała. Jakiś czas zdawało się, że ck. Rząd przystąpi do zakładania szkół handlowych jako państwowych i tego domagał się od c. k. Rządu Wysoki Sejm kilku uchwałami; na kilkakrotne w tej sprawie nasze pisma oświadczyło się w październiku 1910 Ministerstwo wyznań i oświaty przeciw zakładaniu państwowych dwuklasowych szkół handlowych, natomiast zgodziiło się na popieranie materyalne szkół handlowych, zakładanych przez miejscowe czynniki względnie krajowe.

Gdyby jednak inicyatywę zakładania pozostawiono tylko czynnikom lokalnym nie doczekałby się kraj rychło szkół handlowych tak potrzebnych w naszym kraju i niezmiernie ważnych dla rozwoju naszego kupiectwa, przemysłu i handlu, który bez należycie wykształconego i świadomie przystępującego kupiectwa obejść się nie może. Ponadto szkoły zakładane przez czynniki lokalne względnie powstające z inicyatywy prywatnej nie zdołałyby zabezpieczyć sobie odpowiednich kierowników i należycie wykształconych sił nauczycielskich a bez takich lepiej wcale ich nie zakładać. Wreszcie zakładanie szkół odbywałoby się zupełnie bezplanowo.

Gdy tedy państwo postanowiło nie brać na siebie obowiązku zakładania tych szkół, przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że w interesie jednolitej organizacyi szkół tak administracyjnej, jak naukowej, w interesie równomiernego z czasem rozmieszczenia ich po całym kraju oraz zapewnienia im należycie kwalifikowanych sił, powinien sam wziąć sprawę w ręce i zakładać te szkoły jako zakłady krajowe subwencyonowane przez państwo i czynniki miejscowe.

./. Alegat 10. Pismem z 22 lutego 1911 ./. (alegat) oświadczył zatem Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej gotowość zakładania tych szkół przy subwencyi rządu.

Obliczając koszt coroczny utrzymywanie szkoły handlowej na 35 000 K a przyjmując subwencyę czynników lokalnych w kwocie 5 000 K, zażądał Wydział krajowy w powyższem piśmie od c. k. Rządu pokrywanie połowy pozostałej reszty t. j. 15.000 K tak, że na kraj spadłby również roczny wydatek 15.000 K. W zamian za tę subwencyę przyznaje ułożony przez Wydział krajowy projekt statutu tych szkół ck. Radzie szkolnej znaczną ingerencyę na organizacyę szkół

./. Alegat 11. alegat ./. a mianowicie zastrzega jej przepisanie planu nauki (§ 6), wpływ na nominacyę grona nauczycielskiego (§ 12), prawo lustrowania szkoły (§ 24) i inne drobniejsze prawa (§§ 9, 13, 20, 21, 25). Zauważamy przytem, iż Wydział krajowy postanowił szkoły te nazywać kupieckiemi ze względu na wyraźniejsze w nazwie określenie charakteru i celu szkoły kształcenia przedewszystkiem inteligentniejszego kupiectwa.

Krajowe szkoły kupieckie w Tarnowie i Brodach.

Na powyższe pismo Wydziału krajowego odpowiedziało Ministerstwo w październiku b. r. w piśmie do Rady szkolnej krajowej, że zasadniczo przyjmuje wniosek Wydziału krajowego, zastrzegło sobie jednak przeprowadzenie pewnych zmian w powyższym statucie, wreszcie nie dało obowiązującej deklaracyi co do wysokości rocznej subwencyi państwa. W sprawie tej będzie jeszcze Wydział krajowy traktował z Ministerstwem — nie chcąc jednak sprawy tej tylokrotnie już przez Wysoki Sejm przypominanej (ostatnio uchwałą z 16 listopada 1910) dalej odkładać, przystąpił bezzwłocznie do organizacyi na razie dwu szkół: w Brodach i w Tarnowie, gdzie czynniki lokalne (Izba handlowa i przemysłowa, oraz w Tarnowie gmina) deklarowały przyznać $^1/_3$ wydatków utrzymania szkoły i gdzie nadto zdaniem naszem była największa potrzeba założenia tych szkół.

Z dniem 1 grudnia br. rozpoczęła się w obu szkołach nauka. Dyrektorem szkoły tarnowskiej zamianował Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową Dr. Edwarda Zarzyckiego profesora Akademii handlowej w Krakowie, zaś dyrektorem szkoły brodzkiej P. Leopolda Deimmla, profesora dwuklasowej szkoły handlowej T. S. H. we Lwowie.

Zasiłki stypendyjne.

./. Alegat 12. Wykaz zasiłków stypendyjnych wypłaconych przez Wydział krajowy uczniom szkół przemysłowych i Akademii handlowych podaje wykaz. ./. Uczniom szkół kupieckich nie udziela Wydział krajowy zasiłków.

II. Popieranie przemysłu.

Pożyczki z funduszu przemysłowego.

Z pośród nielicznych środków, jakie kraj ma do rozporządzenia na popieranie przemysłu najpoważniejszym i najskuteczniejszym jest krajowy fundusz przemysłowy i bezpośrednie popieranie przedsiębiorstw przemysłowych przy pomocy nisko procentowych pożyczek z tego funduszu. To też naturalną jest rzeczą, że nie ustają starania czynników, którym powierzono tę akcyę popierania przemysłu i tych, którzy sprawują opiekę nad tą akcyą, o jaknajwydatniejsze uposażenie tego funduszu, aby odpowiednio do wzmagających się potrzeb można nieść pomoc powstającemu w naszym kraju przemysłowi.

Bardzo intenzywna akcya pożyczkowa w ostatnich latach wyczerpała zupełnie zasoby funduszu przemysłowego, jakich Wysoki Sejm w swej pieczołowitości nad rozwojem przemysłu dostarczył. Tak wobec tego jak niemniej w myśl zlecenia Wysokiego Sejmu poczynienia starań o dalsze środki płynne dla rzeczonego funduszu postanowił Wydział krajowy zgodnie z propozycyą Komisyi dla spraw przemysłowych przedstawić Wys. Sejmowi wnioski o powiększenie funduszu przemysłowego, którego dotychczasowa granicę wzrostu ustanowiono na 7,000 000 Kor. do pełnych 10,000.000 koron, a zarazem wniosek o przeprowadzenie tego powiększynia w drodze zaciągnięcia pożyczki w obligacyach komunalnych Banku kraj.

Wnioski te przedstawia Wydział krajowy Wys. Sejmowi w osobnem przedłożeniu. W przedłożeniu tem przedstawiono dokładnie obecny stan funduszu przemysłowego i uzasadniono niezbędną potrzebę zasilania funduszu dalszymi środkami, w niniejszem tedy sprawozdaniu powstaje do skreślenia obraz akcyi pożyczkowej prowadzonej w ciągu okresu sprawozdawczego oraz do zaznaczenia, że fundusz przemysłowy otrzymał zasiłek z funduszów państwowych na rok 1910 w kwocie 100.000 Kor. o czem bliższe szczegóły podaje sprawozdanie z ogólnych czynności Wydz. kraj. oraz przedłożenie w sprawie powiększenia funduszu przemysłowego.

Zestawienie pożyczek udzielonych z funduszu przemysłowego.

Z końcem lipca 1910 było 86 niezałatwionych podań o pożyczki z funduszu przemysłowego na ogólną kwotę	3,995.800 K.
W czasie od lipca 1910 do listopada 1911 wpłynęło 192 podań na kwotę	8,429.500 K;
tak że ogółem do załatwienia podań o pożyczki przemysłowe było 278 na ogólną sumę	12,425.300 K.
Z tego załatwiono odmownie 164 podań na kwotę	7,206.600 K;
a podań które wskutek braku odpowiedzi i nie nadesłania żądanych uzupełnień przez petentów należało uważać za cofnięte było 33 na kwotę	1,794.200 K.
Z wnioskami zaś na udzielenie pożyczek przedstawiła komisya Wydziałowi krajowemu 47 podań na kwotę	1,388.500. K;
tak, że pozostaje z początkiem 1911 niezałatwionych jeszcze 34 podań na kwotę . .	2,036.000 K.

Z 47 podań na kwotę 1,388.500 Koron przedstawionych z wnioskami udzielenia pożyczek przypada na przemysł większy o typie fabrycznym 13 podań na kwotę 980.000 K na przemysł zaś drobny o typie rękodzielniczym 34 podań na kwotę 408.500 K a mianowicie:

I. Przedsiębiorstwa o typie fabrycznym.

1) Krakowska fabryka szczotek i pendzli w Krakowie 100.000 K;

2) R. Neuwelt fabryka kapeluszy we Lwowie 30.000 K;

Hudes i Berkelhammer fabryka kopyt szewskich w Tarnowie 100.000 K;

4) M. Janiszewski fabryka organów we Lwowie 30.000 K;

5) Spiegel i Hirsch fabryka grzebieni w Bolechowie 14.0000 K;

6) A. Piasecki fabryka czekolady i cukrów Krakowie 40.000 K;

7) C. Smiechowski fabryka mydła w Podgórzu 150.000 K

8) L. Taubmann fabryka gipsu w Płaszowie 60 000 K;

9) L. Gardoliński fabryka korków w Złoczowie 25.000 K;

10) Bracia Bauminger fabryka Gwoździ w Krakowie 40.000 K;

12) S. i J. Łojkowie fabrykka mebli w Zebrzydowicach 40.000 K;

13) Oesterretcher & Comp. na założenie fabryki skór we Lwowie 200.000 K.

II.) Przedsiębiorstwa o typie rękodzielniczym

1) A. Bydliński pracownia ślusarska w Żywcu 5.000 K;

2) F. Budkowski stolarz w Łobzowie 1.000 K;

3) K. Momocki pracownia stolarska we Lwowie 8.000 K;

4) W. Stelmaszyński pracownia stolarska w Stanisławowie 10.000 K:

5) Fr. Górka pracownia blacharska w Brodach 5.000 K;

6) G. Demczuk pracownia kołodziejska w Brodach 3.000 K;

7) Krajowy Związek przemysłowy we Lwowie 100.000 K;

8) B. Jankowski pracownia rusznikarska we Lwowie 6.000 K;

9) L. Wymiatałek pracownia ślusarska w Białej 3.000 K;

10) P. Smyczyński pracownia bednarska w Przemyślu 15.000 K;

11) Siemianowicz pracownia kaflarska w Mikołajowie 2.000 K;

12) T. Łępicki pracownia blacharska we Lwowie 2.000 K;

13) St. Jamroż pracownia stolarska we Lwowie 3.000 K;

14) M. Błachut pracownia stolarska w Zakopanem 2.000 K;

15) W. Brzega pracownia rzeźbiarska w Zakopanem 10.000 K;

16) A. Szpak pracownia ciesielska w Jaśle 10.000 K;

17) K. Maly i Synowie pracownia stolarska w Krynicy 25.000 K.

18) Bracia Taborowie pracownia stolarska w Bochni 24.000 K;

19) Cech szewców w Jaśle na dostawy dla c. i k. armii 3.000 K.

20) Kołeczek pracownia rymarska w Kołaczycach 5.000 K;

21) R. Jahoda pracownia introligatorska w Krakowie 15.000 K;

22) Bolechowska Spółka stolarzy 15.000 K;

23) M. Stefkowa pracownia introligatorska we Lwowie 2.000 K;

24) F. Gretschel pracownia ślusarska we Lwowie 10.000 K;

25) A. Chrobak pracownia stolarska w Krakowie 8.000 K;

26) W. Gigoń pracownia introligotorska w Krakowie 8.000 K

27) K. Kuszay pracownia stolarska w Krakowie 12.000 K;

28) I. Wielgosz pracownia ślusarska w Kosowie 2.500 K;

29) W. Muszyński pracownia introligatorska w Jaworowie 6.000 K;

30) Malec pracownia ślusarska w Kutach 10.000 K;

31) Krawiecka Spółka wytwórcza we Lwowie 4.000 K;

32) Spółka wyrobów powozowych we Lwowie 4.000 K;

33) Związek katolickich krawców w Krakowie 50.000 K;

54) Malinowscy pracownia ślusarska we Lwowie 20.000 K;

Lustracye przedsiębiorstw przemysłowych.

W czasokresie objętym tym sprawozdaniem to jest od końca lipca 1910, do listopada 1911 przeprowadzili obaj referenci przemysłowi Wydziału krajowego celem stwierdzenia w jaki sposób użyte zostały pożyczki przemysłowe następujące lustracye kontrolne przedsiębiorstw korzystających z pomocy kraju:

1) Fabryka cukierków H. Izraelowicza, Tarnów.

2) Fabryka wyrobów galanteryjnych ze skóry B. Frankel, Kraków.

3) Fabryka perkali i płócienek T. Feliks, Andrychów.

4) Fabryka wstążek jedwabnych M. Salik i J. Reifer, Jarosław.

5) Fabryka sukna Zajączek i Lankosz, Kęty.

6) Fabryka kapeluszy R. Neuwelt, Lwów.

7) Piekarnia maszynowa J. Pretosius, Jarosław.

8) Związek krawów katolickich, Kraków.

9) Fabryka czernidła do butów S. Tiras, Andrychów.

10) Pracownia kuśnierska J. Kłosiński, Kęty.

11) Tkalnia mechaniczna S. i L. Arzt, Tarnów.

12) Fabryka puszek i embalaży blaszanych T. Bohdanowicz, Kraków.

13) Fabryka zapałek L. Unger, Żywiec.

14) Fabryka maszyn Bracia Wróbel, Żywiec.

15) Fabryka papieru i tektury F. Romaszkan, Wadowice.

16) Fabryka zapałek Stabrowskich, Sidzina.

17) Fabryka maszyn dla dachówek cementowych W. Bogucki, Chrzanów.

18) Pracownia rzeźbiarsko-stolarska F. Majerski, Przemyśl.

19) Fabryka ślusarska J. Wehrstein, Stryj.

20) Fabryka listew do ram i przyborów szkolnych J. Rogalla, Lwów.

21) Fabryka pończoch, A. Landau, Jarosław.

22) Towarzystwo akcyjne dla przemysłu chemicznego we Lwowie.

23) Pracownia introligatorska R. Jahoda, Kraków.

24) Fabryka kopyt szewskich Hudes i Berkelhamer, Bogumiłowice.

25) Fabryka wyrobów papierowych A. Potaschman, Tarnów.

26) Fabryka świec i mydła L. Vogel Jarosław.

27) Tkalnia mechaniczna „Krosno“, Krosno.

28) Pracownia ślusarska L. Wymiatałek, Biała.

29) Tkalnia mechaniczna Bracia Czeczowiczka, Andrychów.

30) Przemysł towarów żelaznych (Korngold i Rosner), Kraków.

31) Fabryka wyrobów metalowych St. Sulikowski Kraków.

32) Fabryka czekolady i cukrów A Piasecki, Kraków.

33) Pracownia stolarska W Bober, Kraków.

34) Pracownia bednarska A. E. Jankowski, Lwów.

35) Fabryka wód mineralnych Rząca i Chmurski, Kraków.

36) Fabryka farb G. J. Górski i Ska, Kraków.

37) Fabryka produktów chemicznych H. Blumenfeld, Lwów.

38) Fabryka mydła C. Smiechowski i Ska, Kraków.

39) Fabryka mydła A. Friedrich, Lwów.

40) Fabryka armatur Inż. K. Rudolphi i Ska, Trzebinia.

41) Spółka z ograniczoną poręką „Kraj“ warsztat mechaniczno-ślusarski, Stanisławów.

42) Fabryka kawy A. Wolny, Stanisławów.

43) Garbarnia R. Weisbach, Stanisławów.

44) Pracownia białoskórnicza J. Pasiecznik, Stryj.

45) Garbarnia M. Rabiński, Kraków.

46) Garbarnia Ch. Frisch, Bolechów.

47. Fabryka krzeseł i taczek Laufer i Schneid, Bolechów.

48. Fabryka zapałek M. Adlersberg, Bolechów.

49) Fabryka zapałek J. Lipschütz, Stryj.

50) Pracownia kaflarska J. Siemianowicz, Mikołajów.

51) Pracownia kilimkarska P Mandl, Tarnopol.

52) Tkalnia mechaniczna S. Heller, Kołomyja.

53) Towarzystwo tkackie, Kosów.

54) Sortownia włosienia A. Morer, Brody.

55) Fabryka zeszytów i ksiąg handlowych „Leopolia", Lwów.

56) Fabryka korków L. Gardoliński, Złoczów.

57) Fabryka papieru J. Weiser, Sassów.

58) I-sza galicyjska fabryka impregnowania drzewa hr. Mycielskiego, Trzebinia.

59) Fabryka waty i opatrunków M. L. Dobrowolski, Podgórze.

60) Fabryka maszyn J. Szaynok, Rzeszów.

61) Szlifiernia kamieni do zegarków J. Bouellat, Trzebinia.

Oprócz tych lustracyi przeprowadzono jeszcze na specyalne polecenie Wydziału krajowego lustracyę:

1) Ligi pomocy przemysłowej we Lwowie.

2) Towarzystwa stolarskiego w Tarnopolu.

3) Towarzystwa druciarzy w Kańczudze, które były przez kraj subwencyonowane.

Szczegóły z powyższych lustracyi podawali referenci do wiadomości Komisyi na posiedzeniach plenarnych.

Uwalnianie przedsiębiorstw przemysłowych od dodatków autonomicznych do podatków państwowych.

W okresie sprawozdawczym uwolniono na podstawie ustawy kraj. z 22. lipca 1906 Dz. u. kr. 124 od dodatków autonomicznych do podatków państwowych następujące przedsiębiorstwa przemysłowe:

Mechaniczna tkalnia i apretura pod firmą Samson Heller i Synowie w Kołomyi.

Spółka kowalska w Sułkowicach nowo zawiązana w r. 1908 na zasadzie przepisów ustawy z 9/4 1873 r. Nr. 70. Dz. u. p.

Kołomyjska fabryka papieru Miziewicz i Hammer w Dziatkowcach pod Kołomyją.

Fabryka płynnego kwasu siarkowego K. Franzl i Synowie we Lwowie.

Mechaniczna tkalnia sukna I. G. Bathelta synowie w Białej.

Pierwsza Galic. fabryka kart do gry, Spółka z ograniczoną poręką we Lwowie.

Fabryka śrub firmy Teodor Pollak i Syn w Lipniku.

Nadto w myśl postanowień §. 9 powyższej ustawy przedłużono na dalszych lat 5 uwolnienie od autonomicznych dodatków do podatków, jakie na podstawie poprzednio obowiązujących ustaw przysługiwało tylko na lat 10 następującym przedsiębiorstwom:

Fabryka papieru Zygmunta Weisera w Sassowie.

Fabryka kartonaży Aleks. Miziewicza w Dziatkowcach.

Żywiecka fabryka papieru akcyjnego Towarzystwa w Zabłociu.

Biuro statystyki przemysłowej.

W myśl uchwały Sejmowej z dn. 7/X 1909 r. na przedstawienie Komisyi krajowej do spraw przemysłowych z dnia 25/X 1910 r. L. 1120 mianowany został referent do statystyki przemysłowej w osobie p. Aleksandra Szczepańskiego, posiadającego dyplomy doktora nauk politycznych uniwersytetu Monachijskiego i kandydata praw uniwersytetu Dorpackiego. Od dn. 1. grudnia 1910 r., p. Szczepańskiemu został przydany 1 dyurnista, od dnia 21. lipca 1911 r. drugi.

Biuro statystyki przemysłowej rozpoczęło czynności z dniem 1. XI 1910 r. i zajęło się zebraniem danych o produkcyi przemysłowej i górniczej w Galicyi.

W tym celu rozesłany został wszystkim zakładom przemysłowym, których spis został sporządzony na podstawie danych Krajowego Zakładu ubezpieczeń od wypadków, uzupełnionych z różnych innych źródeł, „Kwestyonaryusz dla zbadania wytwórczości przemysłowej i górniczej Galicyi".

Kwestyonaryusz wspomniany rozesłano pierwotnie w $7^1/_2$ tysiącach egzemplarzy, chcąc objąć badaniem teren możliwie najszerszy. Stopniowo na zasadzie praktycznego doświadczenia, wyłączano od badań zakłady nie mające charakteru ściśle przemysłowego i w ten sposób ograniczono ostatecznie teren badań do 3.000 zakładów.

W granicach tych zakładów rozesłano dn. 28 kwietnia pierwsze przypomnienie o wypełnianiu kwestyonaryusza w liczbie przeszło 2700 egzemplarzy. Dnia 9. czerwca tegoż 1911 r. rozesłano drugie przypomnienie w liczbie około 2000 egzemplarzy.

Oprócz tego dr. A. Szczepański odbył dwukrotne osobiste wyjazdy — a to do Drohobycza i Borysławia, w celu zapoznania się z produkcyą ropy i nafty, drugi raz do Krakowa i okolicy, Trzebini, Szczakowej, Oświęcimia, Brzeszcz i Białej — dla zbadania zachodnio-galicyjskich ognisk przemysłu. W drodze wyżej opisanych starań zebrano przeszło 1500 odpowiedzi na kwestyonaryusz.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi, oraz danych zebranych w drodze okólnej, w sierpniu rozpoczęto opracowanie obrazu statystycznego galicyjskiej wytwórczości w dziedzinie przemysłu i górnictwa.

Do 1. listopada 1911 opracowano 92 zestawienia tabelaryczne, obrazujące położenie przemysłu galicyjskiego poszczególnemi gałęziami w układzie podług powiatów politycznych, i podług wielkości przedsiębiorstw.

Następnie na podstawie tych tablic i odpowiedzi nadesłanych na kwestjonarjusz przeprowadzono obliczonie wydajności produkcyi poszczególnych gałęzi przemysłu.

Popierania sprawy dostaw publicznych.

Z pośród innych czynności, zmierzających do popierania przemysłu krajowego należy wskazać na starania Wydziału krajowego u Władz centralnych o uwzględnienie przy rozdawnictwie dostaw publicznych, wojskowych i innych, wytwórstwa fabryk krajowych. I tak Wydział krajowy, korzystając z objawianej gotowości kilkunastu firm podjęcia się dostaw, zebrał daty co do rodzaju i ilości produkcyi tych kilkunastu fabryk, mogących dostarczyć artykułów dostawowych i odniósł się

w memoryale wystosowanym do p. Ministra dla Galicyi i do Reprezentacyi parlamentarnej naszego kraju który się dołącza (Alegat ·/.) o uwzględnienie tych firm przy rozpisywaniu dostaw.

·/. Alegat 13.

Nadto w poszczególnych wypadkach na prośbę fabryk zwłaszcza korzystających z funduszu przemysłowego, a znanych Wydziałowi krajowemu ze swych urządzeń i sprawności odnosił się Wydział krajowy do Władz centralnych z gorącem poparciem tych starań o otrzymanie dostaw, a w takim razie upraszał równocześnie o interwencyę Pana Ministra dla Galicyi i Reprezentacyę parlamentarną naszego kraju.

Prośba fabryki sukna w Rakszawie została pomyślnie załatwiona, gdyż część dostaw koców dla wojska, sukna dla poczty i kolei już jej przyznano.

Projekt odbywania wspólnych konferencyi przedstawicieli Instytucyi utworzonych dla popierania przemysłu.

Już w sprawozdaniu Komisyi bankowej z 13/10 1910 l. s. 7.453 o sprawozdaniach o Banku krajowym wypowiedziano życzenie sprawdzenia pewnej unifikacyi akcyi funduszów przemysłowego, inwestycyjnego i Banku przemysłowego w sprawach popierania przemysłu krajowego. Tę myśl rzuconą przez Komisyę sejmową podjął Bank przemysłowy i odniósł się do Wydziału krajowego, z propozycyą o wytworzenie pewnego kontaktu rzeczowego tych trzech instytucyi w powyższych sprawach.

W odpowiedzi na tą propozycyę zaprosił Wydział krajowy przedstawicieli tych 3 instytucyi na konferencyę, na której reprezentanci Banku przemysłowego sformułowali swoje życzenia.

Rezultatem obrad prowadzonych pod przewodnictwem Marszałka kraju było zgodzenie się na odbywanie wspólnych konferencyi złożonych z przedstawicieli rzeczonych instytucyi celem porozumiewania się w sprawach finansowego popierania przedsiębiorstw przemysłowych, przyczem zastrzeżono, że konferencye te mają mieć jedynie znaczenie informacyjne, a nie mają mieć wpływu decydującego na postanowiania poszczególnych zarządów instytucyi w odnośnych sprawach. Konferencye te na życzenie jednej z tych 3 instytucyi lub według uznania Wydziału krajowego względnie Szefa Dep. II., będą się odbywały w Wydziale krajowym.

III. Popieranie rękodzieł i drobnego przemysłu.

Patronat rękodzieł i drobnego przemysłu.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 19. października 1910 i uchwały powziętej przy rubr. XII. poz. 171 i 172 budżetu krajowego na rok 1911, przystąpił Wydział krajowy, po uzyskaniu dla budżetu sankcyi cesarskiej, do utworzenią „Krajowego Patronatu rękodzieł i drobnego przemysłu“ i poruczył członkowi krajowej Komisyi przemysłowej, Dr. Józefowi Schoennettowi, wypracowanie planu organizacyi tej nowej instytucyi krajowej w ramach odnośnego przedłożenia Wydziału krajowego, LW. 85373/10 oraz sprawozdania sejmowej Komisyi przemysłowej z dnia 12. października 1910 (l. s. 7413).

Opracowanie zasad organizacyi Patronatu nastręczyło wiele trudności, tak ze względu na pewną rozbieżność zapa-

trywań, jaka w niektórych kwestyach zaznaczyła się już w łonie sejmowej Komisyi przemysłowej oraz w Komitecie rękodzielniczym krajowej Komisyi przemysłowej, jak i ze względu, że organizacya Patronatu w zakresie przez Wysoki Sejm ustalonym, nie mogła być wzorowaną na żadnej z podobnych pozakrajowych instytucyi dla popierania przemysłu i zupełnie oryginalnie musiała być pomyślana.

Według uchwały sejmowej miały należeć do zadziałania Patronatu wszystkie sprawy popierania rękodzieł i przemysłu domowego, z wyjątkiem spraw szkolnictwa przemysłowego, a więc prócz spraw załatwionych dotąd w Dep. II. Wydziału krajowego przy współudziale krajowej Komisyi przemysłowej (kursy, warsztaty wzorowe, pożyczki, subwencye, stypendya), także sprawy nowe, w których chodziłoby o inicyatywę i prace organizacyjne nie tylko na polu podniesienia zawodowego wykształcenia drobnych przemysłowców ale także na polu pozaszkolnej opieki nad młodzieżą rękodzielniczą, jako przyszłych kadr naszego mieszczaństwa, oraz na polu gospodarczem, przez zajęcie się kooperatywami rękodzieł i przemysłu domowego, które dotąd, pomimo wytężającej pracy rozmaitych czynników, jeszcze nie dość silnie w kraju się rozwijają a nierzadko zupełnie suchotnicze wiodą życie. Ponadto do zadań i to do zadań najpilniejszych, należeć miała organizacya drobnego kredytu wytwórczego, kwestya ogromnej wagi, bo ogarniająca odrazu szerokie koła tych rękodzielników, którzy nie mając dotąd kredytu bankowego zdani są wobec tego na łaskę i niełaskę tak przedsiębiorstw handlowych jak i rozmaitego rodzaju lichwiarzy. Tu Patronat spotkać się miał z problemem, o ile społecznie i gospodarczo pierwszorzędnej doniosłości, o tyle wobec stosunków panujących w naszym kraju, trudniejszym jeszcze do rozwiązania niż za granicą, gdzie jednak także organizacya drobnego kredytu wytwórczego w stałe formy nie została jeszcze ujęta.

To też opracowany przez referenta projekt organizacyi Patronatu oraz zarys zasad organizacyi kredytu rękodzielniczego był przedmiotem gruntownych roztrząsań na kilku *ad hoc* zwołanych posiedzeniach Komitetu rękodzielniczego krajowej Komisyi przemysłowej oraz na pełnej Komisyi przemysłowej. Zredagowany na tej podstawie statut Patronatu został rozesłany do zaopiniowania jeszcze wszystkim członkom Komisyi przemysłowej a zarazem wskutek uchwały Wysokiego Sejmu udzielony do oświadczenia się Izbom stowarzyszeń rękodzielniczych we Lwowie i Krakowie. Gdy ostatecznie ułożony projekt nie spotkał się z żadnej strony z opozycyą a tylko jeden z członków Komisyi (dr. Benis) poczynił pewne uwagi, które częściowe zostały zużytkowane, zatwierdził Wydział krajowy rozporządzeniem do LW. 156353/11. Statut ten Patronatu załącza */.

*/. **Alegat 14.**

Ażeby nie krępować akcyi Patronatu i dać mu pewną swobodę działania oraz możność dostosowywania swych prac do każdoczesnych, tak zresztą różnorodnych, stosunków w kraju, zawiera statut tylko zasadnicze postanowienia organizacyjne, pozostawiając rozwiązanie szczegółów, wedle intencyi Wysokiego Sejmu, praktyce i doświadczeniu.

Ze spraw popierania drobnego przemysłu załatwionych dotąd w Departamencie II. przydziolone zostały Patronatowi rozporządzeniem Wydziału krajowego do LW. 150923 następujące sprawy:

1) kursy majsterskie i zawodowe; wędrowne kursy tkackie i koszykarskie; kursy buchalteryi;

2) zasiłki dla kształcących się zawodowo zagranicą;

3) zasiłki na otwarcie pracowni dla absolwentów zawodowych szkół krajowych;

4) pożyczki i subwencye dla rękodzielników dotychczas z kredytu ryczałtowego 60.000 K udzielane;

5) popieranie materyalne spółek rękodzielniczych i przemysłu domowego, w szczególności spółek wytwórczych, surowcowych, magazynowych, warsztatowych, i t. p. (których cały szereg korzysta już z pomocy krajowej).

6) wszystkie organizacye rękodzielnicze i prośby ich o poparcie materyalne;

7) wszystkie instytucye opiekujące się rękodziełem i drobnym przemysłem, a więc: Instytuty technologiczne we Lwowie i Krakowie, Muzea przemysłowe, krajowy Związek przemysłowy Lwów, Liga Pomocy przemysłowej, Izby (związki) stowarzyszeń rękodzielniczych, Bursy rzemieślniczo-przemysłowe, wszelkie stowarzyszenia rękodzielnicze oświatowe, jak „Gwiazdy“ i t. p.

8) wystawy wyrobów rękodzielniczych i drobnego przemysłu;

9) fundacye przeznaczone dla rękodzielników i przemysłowców, a mianowicie:

„śp. Łodzia Ponińskiego,
„śp. Czarkowskiej-Golejewskiej,
„wystawy krajowej z r. 1877,
„śp. Adamskich,
„ks Michny,
„Steczkowskiego,
„stowarzyszenia rękodzielników dawnej kolei Karola Ludwika;

10) sprawy dostaw dla armii, władz i instytucyi publicznych.

Prócz tego do zakresu działania Patronatu zostały przydzielone następujące n o w e s p r a w y:

a) inicyatywa i praca organizacyjna w zakresie tworzenia nowych kooperatyw rękodzielniczych i przemysłu domowego;

b) opiekowanie się tymi organizacyami współdzielczemi, przez udzielanie im rad i wskazówek przy prowadzeniu ksiąg i całego przedsiębiorstwa, wyjednywanie pomocy ze strony innych czynników, oraz wykonywanie kontroli nad należytem użytkowaniem funduszów, względnie spełnianie zarazem ustawowych obowiązków organu rewizyjnego po myśli ustawy rewizyjnej z r. 1903;

c) udzielanie pożyczek z nowo utworzonego uchwałą Wysokiego Sejmu „funduszu dla popierania rękodzieł i drobnego przemysłu“;

d) organizacya kredytu rękodzielniczego i drobno przemysłowego;

e) pozaszkolna opieka nad młodzieżą rękodzielniczą;

f) popieranie zbytu wytworów drobnego przemysłu;

g) badanie warunków rozwoju i potrzeb poszczególnych gałęzi rękodzieł i przemysłu domowego oraz zbieranie w tym celu potrzebnych dat statystycznych;

h) sprawy ustaw tyczących się drobnego przemysłu i tychże wykonywania.

i) przedkładanie opinii, wniosków i memoryałów w wszelkich sprawach tyczących się podniesienia stanu rękodzielniczego.

W wszystkich tych pracach, których szereg z czasem niewątpliwie się zwiększy, będzie Patronat rozwijał działalność częścią bezpośrednio, częścią za pośrednictwem względnie przy współudziale innych czynników, rozwijających w kraju działalność na polu podniesienia warstw drobno przemysłowych a w pierwszym rzędzie, — o ile chodzi o popieranie rękodzieł w kierunku technicznym, — za pośrednictwem nowo utworzonych instytutów technologicznych we Lwowie i Krakowie, następnie zaś także za pośrednictwem niektórych istniejących już towarzystw i organizacyi subwencyonowanych z funduszów krajowych, jak „Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“, „Ligi Pomocy przemysłowej“, „Krajowego Związku przemysłowego“ i t. p., przyczem Patronat będzie się starał o doprowadzenie do porozumienia w tym kierunku, aby działalność tych czynników nie była rozbieżną, względnie się nie krzyżowała, lecz przeciwnie, aby one mając już wyrobiony aparat środków, specyalizowały się w pewnych kierunkach pracy ekonomicznej i społecznej, uzupełniając w ten sposób nawzajem swą akcyę oraz akcyę Patronatu. Ten podział pracy pod egidą Wydziału krajowego, o ile zostanie należycie przeprowadzony, będzie ważnym krokiem naprzód, gdyż w ostatnich czasach dawał się już odczuwać w kraju w całej akcyi popierania przemysłu pewien chaos oraz nie zawsze zdrowa rywalizacya.

Rzeczą Wydziału krajowego będzie również w myśl uchwały Wysokiego Sejmu nawiązać rokowania z c. k. Rządem co do uregulowania stosunku Patronatu do odnośnych organów państwowej akcyi na tem samem polu działania.

Wymienione powyżej poszczególne kierunki działalności Patronatu nie wymagają z góry bliższego określenia. Natomiast kilka słów czuje się Wydział krajowy zniewolony poświęcić organizacyi drobnego kredytu wytwórczego.

Na tem polu będzie się starał Patronat o tworzenie w większych miejscowościach kraju osobnych „kas rękodzielniczych“, jako spółek kredytowych zarejestrowanych z ograniczoną poręką, (których kilka z inicyatywy pp. instruktorów stowarzyszeń przemysłowych powstało w ostatnich czasach na podstawie statutu wzorowego wydanego przez c. k. Ministerstwo robót publicznych), ewentualnie instytucyi kredytowych na innej podstawie prawnej się opierających, zaś w mniejszych miejscowościach będzie dążył do tego, aby przy istniejących już organizacyach kredytowych były tworzone osobne działy dla kredytu rękodzielniczego,—wciągając wszędzie do akcyinie tylko same koła interesowane, ale także miejscowe czynniki autonomiczne, oraz instytucye i jednostki pragnące rękodziełu przyjść z pomocą. Sposób popierania tych organizacyi przez Patronat jest określony w wypracowanym przez Biuro Patronatu projekcie organizacyi kredytu drobno wytwórczego, który ⁄. się załącza.

⁄. **Alegat 15.**

Cechą charakterystyczną odróżniającą nowo utworzyć się mające instytucye kredytu rękodzielniczego „(Kasy rękodzielnicze)“ od istniejących w kraju naszym w nadmiernej ilości towarzystw zaliczkowych, udzielających kredytu także drobnym przemysłowcom, byłoby, — pomijając już okoliczność, że dość poważna ich ilość nie ma nic wspólnego z celami kooperatywy, — to, że nowe te kasy otrzymując nisko procentowy kredyt z funduszów krajowych, dawałyby pożyczki na niższy procent oraz że rękodzielnikom dającym osobistą gwarancyę należytego prowadzenia przedsiębiorstwa i na zaufanie zasługującym, udzielałyby kredytu wytwórczego pod lżejszymi warunkami, względnie bez bankowego zabezpieczenia, ewentualne zaś straty z tego powodu ponoszone, pokrywałyby ze specyalnego funduszu rezerwowego t. zw. „funduszu gwarancyjnego“, któryby był dotowany częściowo także z funduszów publicznych, a w szczególności z funduszu zasiłkowego Patronatu, w wysokości zależnej od ilości rękodzielników należących do danej kooperatywy. W ten sposób pomoc publiczna względnie kraju uzupełniałaby i popierała samopomoc interesowanych. Wydział krajowy zdaje sobie sprawę z tego, że corocznie pewna część subwencyi udzielonych przez Patronat na te fundusze gwarancyjne będzie musiała być użyta na pokrycie możliwych strat z powodu udzielania nie zawsze dostatecznie zabezpieczyć się dających pożyczek osobistych,—jednak stratę tę uważa za mniejsze złe, niż niedopuszczenie szerszych warstw rękodzielniczych do korzystania z dobrodziejstw zdrowego kredytu i skazywanie ich na dotychczasowy wyzysk i lichwę. Wydział krajowy udzielał dotąd i tak corocznie z funduszu zasiłkowego bezzwrotnych subwencyi pewnej ilości drobnych rękodzielników i przemysłowców na szczególniejsze uwzględnienie zasługujących, obecnie przez utworzenie osobnych „kas rękodzielniczych“ dających kredyt pod lżejszymi warunkami, będzie mógł ilość tych zasiłków dla poszczególnych osób zmniejszyć, a natomiast subwencyami z funduszu zasiłkowego, którego wysokość będzie musiała być podniesiona, dotować wspomniane „fundusze gwarancyjne“ i przychodzić w ten sposób z pomocą szerszym kołom rzemieślniczym, umożliwiając tęgim lecz niezamożnym jednostkom uzyskiwanie za pośrednictwem kas rękodzielniczych potrzebnych środków pieniężnych. Tem będzie się różniła zasadniczo akcya Patronatu w Galicyi od akcyi pozakrajowych innych publicznych czynników, jest ona jednakże uzasadniona specyalnymi stosunkami naszego kraju a zwłaszcza bardzo niepomyślnem położeniem materyalnem przeważającej większości rękodzielników, którzy jednak posiadają uczciwość, chęć pracy i odpowiednie do niej przygotowanie, a tylko nie mając żadnego własnego kapitału obrotowego ani możności uzyskania kredytu zabezpieczonego, skazani są dotąd tylko na lichwę pieniężną lub towarową. — Ponadto kredyt udzielany przez projektowane kasy, będzie dostosowywany do potrzeb rękodzielnika, do jego zapotrzebowań i jakości obrotu, obejmując także nowe działy, dotąd w naszych towarzystwach zaliczkowych prawie zupełnie nie prowadzone, jak eskont otwartych pretensyi książkowych, zaliczkowanie zamówień, krótko - terminowy kredyt na wypłaty robotnicze i t. p. Kredyt będzie udzielany tylko na cele wytwórcze i w tym kierunku będzie prowadzona kontrola przez Patronat względnie przez odnośne organizacye kredytowe.

Oparcie organizacyi kredytu rękodzielniczego na systemie kas Reifeisenowskich, projektowane nawet przez niektórych wybitnych ekonomistów, nie jest zdaniem Wydziału

krajowego w naszych stosunkach możliwe, z powodu koniecznej ruchliwości kapitałów przeznaczonych na cele wytwórczo-przemysłowe, tudzież z powodu niemożności oparcia kredytu rękodzielniczego na hipotecznem zabezpieczeniu a organizacyi stowarzyszeń na nieograniczonej odpowiedzialności członków.

Wydział krajowy sądzi, że odpowie intencyom Wysokiego Sejmu a w szczególności zapatrywaniom sejmowej Komisyi przemysłowej, jeżeli akcya Patronatu w tych ramach będzie się obracała, zmieniając się i ulepszając w miarę nabywania doświadczenia i poczynionych spostrzeżeń.

Przechodząc do omówienia organizacyi i wstępnej działalności biura Patronatu, musi Wydział krajowy przedewszystkiem złożyć wyjaśnienie, że wskutek dłuższego trwania czynności organizacyjnych, Patronat dopiero w połowie listopada 1911 mógł wejść w życie.

Dyrektorem Patronatu zamianował Wydział krajowy dotychczasowego kierownika państwowego Instruktoratu stowarzyszeń przemysłowych we Lwowie, Dr. Józefa Schoennetta który prowadząc swego czasu jako urzędnik Namiestnictwa przez kilka lat wyłącznie referat przemysłowy i stowarzyszeniowy w dwóch przemysłowo silnie rozwiniętych powiatach zachodniej części kraju, później zaś pełniąc urząd pierwszego w Galicyi instruktora stowarzyszeń przemysłowych z ramienia c. k. Ministerstwa handlu przez przeszło 4 lata w Krakowie, a następnie przez 5 lat we Lwowie, miał sposobność jak mało kto inny, zaznajomienia się dokładnego ze stosunkami rękodzielniczemi i drobno przemysłowemi w całym kraju, z całem odnośnem ustawodawstwem i urzędowaniem władz przemysłowych, oraz z wszystkimi kierunkami akcyi państwa i kraju na polu popierania przemysłu, występując sam z inicyatywą i ważnemi pracami organizacyjnemi w kierunku podniesienia zawodowego wykształcenia i assocyacyi gospodarczej rękodzielników. W charakterze członka krajowej Komisyi przemysłowej, do której został powołany przez Wydział krajowy przed 5 laty, brał udział także w pracach Komitetu szkolnego oraz Komitetu rękodzielniczego, utworzonego na jego wniosek, prócz tego był wraz z pp. Ulmerem i Dr Stesłowiczem jednym z autorów projektu zasad organizacyi przemysłu wytwórczego w Galicyi, oraz referentem tej sprawy na posiedzeniach pełnej Komisyi przemysłowej i tejże Komitetów. Ponadto obecny dyrektor Patronatu będąc członkiem wydziału Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych miał sposobność zapoznać się z akcyą stowarzyszeń kredytowych i wytwórczych oraz działalnością samego Związku, przy którym na podstawie statutu, przez niego opracowanego, została utworzona osobna sekcya przemysłowo-handlowa, dla spraw kooperatywy rękodzielniczej i przemysłu domowego. Z działalnością innych czynników na polu popierania drobnego przemysłu zapoznał się wspomniany dyrektor Patronatu nie tylko w swym dotychczasowym urzędowym charakterze, ale także jako członek zarządów innych instytucyi i towarzystw jak Ligi Pomocy przemysłowej, Towarzystwa Szkoły handlowej, Kuratoryi Instytutu technologicznego, Wydziału lwowskich uzupełniających szkół przemysłowych i t. d.

Przed objęciem urzędowania odbył dyrektor Patronatu na polecenie Wydziału krajowego podróż informacyjną poza granice państwa, biorąc udział w III. międzynarodowym kongresie stanu średniego w Monachium i studyując następnie w tej miejscowości oraz w Norymberdze i Pradze państwową

względnie krajową akcyę bawarską i czeską na polu podniesienia drobnego przemysłu i stosunek wzajemny rozmaitych czynników na tem polu działalność rozwijających. Z uznaniem podnieść należy, że ze strony przedstawicieli rozmaitych władz i instytucyi w Bawaryi otrzymał wszelkich zażądanych informacyi, a ze strony Wydziału krajowego w Pradze i wszystkich tegoż dotyczących referentów, doznał jak najżyczliwszego przyjęcia i pomocy otrzymawszy obszerne informacye co do działalności czeskiego Wydziału krajowego oraz cały szereg publikacyi i druków, za co na tem miejscu Wydział krajowy wszystkim wyż wymienionym czynnikom składa gorące podziękowanie.

Dla załatwiania spraw kooperatyw rękodzielniczych i organizacyi kredytowej powołał Wydział krajowy fachowego referenta, w osobie p. Antoniego Poznańskiego, który poprzednio pracował w kilku instytucyach finansowach, był następnie lustratorem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, a końcowo konsulentem oddziału kredytowego c. k. Ministerstwa robót publicznych, na których to stanowiskach zaznajomił się dokładnie z organizacyą i działalnością stowarzyszeń kredytowych i wytwórczych.

Ponadto przydzielił Wydział krajowy do Patronatu koncypistę Wydziału krajowego p. Henryka Friedmana, zajętego dotąd w departamencie II. i obeznanego dokładnie z tegoż agendami oraz dotychczasową akcyą kraju na polu popierania przemysłu.

Wreszcie został Patronat wyposażony w odpowiednie siły kancelaryjne do prowadzenia własnej manipulacyi biurowej.

Biura Patronatu zostały na razie umieszczone w kamienicy przy ulicy Mickiewicza l. 3. mieszczącej Patronat spółek rolniczych i centralną Kasę spółek oszczędności i pożyczek, a jakkolwiek pomieszczenie to nie jest dostateczne i z tego powodu przydzielenie dalszych sił do biura Patronatu na razie nie jest możliwe, to jednak Wydział krajowy musiał się liczyć z brakiem miejsca w gmachu głównym i budynkach przez Wydział krajowy zajmowanych uważając z drugiej strony dla zaznaczenia krajowego charakteru Patronatu za pożądane, ażeby biura jego pozostawały także w terytoryalnej łączności z innemi biurami Wydziału krajowego. Z góry zaznaczyć należy jednak, że jeżeli zajdzie potrzeba powiększenia i dalszego wyposażenia biura Patronatu, Wydział krajowy nie omieszka tego uczynić, wychodząc z założenia, że praca nad podniesieniem rękodzieł i przemysłu domowego prowadzona dotąd przez kraj i inne czynniki, coraz szersze zataczać musi kręgi, a jeśli w Patronacie mają się schodzic wszystkie ogniwa tej akcyi, a ponadto być wprowadzone do niej nowe działy (organizacya drobnego kredytu etc.) musi cały aparat biurowy być odpowiednio do tego przystosowany.

Po wprowadzeniu w życie Patronatu zajął się dyrektor zorganizowaniem manipulacyi w sposób zapewniający aparatowi biurowemu w obecnym zakresie agend Patronatu potrzebną sprawność, z czem w związku pozostaje także upoważnienie Patronatu przez Wydział krajowy do przeprowadzania bezpośredniej korespondecyi w sprawach niewymagających decyzyi Wydziału krajowego. Wydanie regulaminu czynności Patronatu oraz instrukcyi urzędowej nastąpi później, skoro praktyka i doświadczenie będą mogły dać podstawę do ujęcia poszczególnych zarządzeń w systematyczną całość.

Część spraw wpływających licznie do Patronatu załatwioną została na podstawie opinii Komitetu rękodzielniczego krajowej Komisyi przemysłowej, jako tymczasowej Rady Patronatu, której pierwsze posiedzenie odbyło się już w okresie sprawozdawczym.

Wspominając o Radzie Patronatu, zaznaczyć należy, że ze względu na zakres działania Patronatu, a specyalnie rozwinięcie przezeń akcyi na polu współdzielczem i kredytowem, dalej z uwagi, że uchwały Rady nie wymagają już zatwierdzenia pełnej Komisyi (jak to przy innych Komitetach tejże ma miejsce), wreczcie ze względu na podnoszone w sferach rękodzielniczych coraz częściej życzenia pozostawania w ściślejszym kontakcie z akcyą Wydziału krajowego względnie uzupełnienia dotychczasowego składu osobowego Rady Patronatu. Gdy ta sprawa pozostaje w związku z reorganizacyą całej Komisyi przemysłowej, będzie wydanie statutu dla Rady Patronatu prawdopodobnie do tego czasu musiało być odroczone.

Ponieważ jak wspomniano, wprowadzenie w życie Patronatu dopiero w połowie listopada 1911 mogło nastąpić, przeto ustanowiony przez Wysoki Sejm na rok 1911 kredyt w rubryce XII. poz. 171. budżetu krajowego nie mógł być wyczerpany i został przeniesiony na rok 1912. Z tych samych powodów nie została w roku 1911 z nowo utworzonego „fuduszu dla popierania rękodzieł i drobnego przemysłu“ (rubr. XII. poz. 172. budż.) wydatkowana jeszcze żadna kwota, wobec czego nie przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi na razie konkretnych wniosków co do sposobu podwyższenia wspomnianego funduszu (uchwała sejm. z 16. listopada 1910).

Natomiast pozostawiony Patronatowi do dyspozycyi uchwałą sejmową z 19. października 1910 kredyt 20.000 K z funduszu zasiłkowego rubr. XII. poz. 178. budżetu, został przez Wydział krajowy w zupełności wydatkowany, wobec czego, tudzież z uwagi na wprowadzenie nowych działów do akcyi kraju na polu popierania drobnego przemysłu, zachodzi potrzeba wydatniejszego pomnożenia pozycyi budżetowej na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe.

Wreszcie ze względu, że kredyt przewidziany w rubr. XII. poz. 172. ma być używany wyłącznie na pożyczki dla kooperatyw rękodzielniczych oraz organizacyi kredytowych, przeto na pożyczki dla poszczególnych rękodzielników, o ile one ze względu na ich wysokość lub brak w danej miejscowości odpowiedniej instytucyi finansowej przez kasy rękodzielnicze nie mogą być udzielane, nie ma właściwie Patronat do dyspozycyi żadnego kredytu. Zachodzi przeto potrzeba zastanowienia się nad tem, czyby nie należało z ogólnego funduszu przemysłowego na cel powyższy wydzielić odpowiednią kwotę, względnie utworzyć osobny w tym celu fundusz lub wreszcie udzielać pożyczek poszczególnym jednostkom z wymienionego powyżej funduszu popierania rękodzieł i w takim razie stosownie go podwyższyć.

Kursy zawodowe.

Krajowe kursy zawodowe (majsterskie).

Na podstawie uchwał konferencyi, odbytej w grudniu 1910 r z reprezentantami c. k. Rządu i czynników interesowanych, zorganizował Wydział krajowy w r. 1911. następujące krajowe kursy zawodowe (majsterskie):

6 kursów szewskich (Oświęcim, Kraków, Gorlice, Rybotycze, Biała, Tarnopol),

3 kursy stolarskie (Dębica, Lwów, Bochnia),

2 kursy bieliźniane (kroju i szycia bielizny) (Lwów, Kraków),

2 kursy murarskie (Leżajsk, Kołomyja),

1 kurs piekarski (Lwów),

1 kurs blacharski (Lwów),

1 kurs młynarski (Lwów),

1 kurs introligatorski (Lwów),

1 kurs nafciarski (Drohobycz),

W chwili oddawania niniejszego sprawozdania do druku odbyły się następujące z powyżej wymienionych kursów:

5 szewskich t. j. w Oświęcimiu, Krakowie, Gorlicach, Rybotyczach i Białej.

(Kurs taki w Tarnopolu odbywał się jeszcze w chwili oddawania niniejszego sprawozdania do druku.)

2 stolarskie tj. w Dębicy i we Lwowie.

1 kurs bieliźniany tj. we Lwowie.

(Ten w Krakowie trwał jeszcze w chwili oddawania sprawozdania do druku.)

2 kursy murarskie: w Leżajsku i Kołomyi.

Nadto odbyły się kursy: piekarski, blacharski, młynarski, introligatorski — wszystkie we Lwowie, wreszcie kurs nafciarski w Drohobyczu.

Przechodząc do omówienia kwestyi kosztów powyżej wymienionych kursów, wypada zestawić je w sposób następujący:

Na 6 kursów szewskich preliminował Wydział krajowy	17.450 K.
na 3 kursy stolarskie preliminował Wydział krajowy	11.300 „
na 2 kursy bieliźniane preliminował Wydział krajowy	8.400 „
na 2 kursy murarskie preliminował Wydział krajowy	4.400 „
na kurs piekarski preliminował Wydział krajowy	1.400 „
na kurs blacharski preliminował Wydział krajowy	3.300 „
na kurs młynarski preliminował Wydział krajowy	5.000 „
na kurs introligatorski preliminował Wydział krajowy	4.800 „
na kurs nafciarki preliminował Wydział krajowy	1.300 „
czyli razem kwotę . .	57.350 K.

Na pokrycie kosztów kursów zawodowych służy pozycya budżetowa „kursa majsterskie“ (Rubr. XII) w kwocie 25.000 K na r. 1911 wstawiona, nadto subwencye c. k. Rządu i czynników lokalnych.

Usilnem staraniem Wydziału krajowego było uzyskać od od c. k. Rządu na pokrycie kosztów kursów subwencyę w wysokości jednej trzeciej części ich kosztów faktycznych, wliczając w te koszta także kwotę wydaną na wypłatę zasiłków dla frekwentantów kursów, a to z uwagi na fakt, że właśnie ta pozycya jest zresztą najpoważniejszą w preliminarzu poszczególnych kursów. Należy tu zauważyć, że o ileby Wydział krajowy zasiłków takich frekwentantom kursów nie udzielał, kursy wogóle nie mogłyby przyjść do skutku. Nasz rękodzielnik bowiem, czyto uczeń, czeladnik czy majster jest przeważnie tak ubogi, że nie mógłby uczestniczyć w kursie, gdyby mu się nie zwróciło ubytku w jego zarobku codziennym, spowodowanego uczestnictwem w kursie. Zasiłek nie przekracza kwoty 2 koron dziennie, jest tedy minimalny. Gdy jednak kursy trwają z reguły od 4—6 tygodni, albo dłużej, a liczba uczniów zasadniczo wynosi 14, urasta dla funduszu krajowego wielki ciężar z tego tytułu.

C. k. Rząd jednakże, w szczególności Ministerstwo robót publicznych wyznaczając subwencye na krajowe kursy zawodowe, zaprzestało od połowy roku ubiegłego wliczać do wymiaru subwencyi kwoty wydane przez fundusz krajowy na zasiłki dla frekwententów.

Wobec tego Wydział krajowy wystosował obszerny memoryał o tym przedmiocie do Ministerstwa robót publicznych, przedstawiając, między innemi, zły stan materzalny szerokich warstw rękodzielniczych w naszym kraju, różnicę jaka zachodzi pod tym względem między naszym a innymi krajami koronnymi Monarchii, gdzie rękodzielnik sam jeszcze raczej zapłaci, byleby go na kurs przyjęto, wreszcie zbyt wielkie obciążenie skarbu krajowego, na wypadek, gdyby rząd do wymiaru tych subwencyi nie wliczał wydatków kraju na zasiłki dla uczestników kursu. C. k. Ministerstwo odpowiedziało, że w zasadzie skłonne jest uwzględnić powyższe żądanie Wydziału krajowego tylko w każdym takim konkretnym wypadku, o którym Wydział krajowy przedstawi ministerstwu dowód, że czynniki lokalne, wzywane były przez Wydział kraj. do przyczynienia się subwencyami specyalnie na zasiłki dla frekwentantów, i w danym wypadku zasiłów tych nie udzieliły.

Wydział krajowy w ponownem przedstawieniu zwrócił uwagę c. k. Ministerstwu na fakt, iż w naszym kraju czynniki lokalne, więc odnośne Izby handlowe, gminy, powiaty, stowarzyszenia przemysłowe stale są wzywane przez Wydział krajowy — do dania subwencyi na kursy, i że z całą gotowością spieszą z pomocą funduszowi krajowemu, przyczyniając się subwencyami do częściowego pokrycia kosztów kursowych, że jednak nie będąc zasobne, nie wielką tylko stosunkowo kwotą przyczyniać się mogą. Przy tej sposobności ponowił Wydział krajowy swoją niejednokrotnie wyrażoną prośbę, by Ministerstwo nie redukowało swych subwencyi na kursy lecz wyznaczało je w wysokości całej jednej trzeciej części kosztów faktycznych, wliczając w nie i zasiłki frekwentantom wypłacone tem bardziej, że Wydział krajowy przedkładając c. k. Ministerstwu sprawozdanie o każdym odbytym kursie, uwidacznia w niem, czy i o ile czynniki lokalne, uczyniły zadość wezwaniu i jakie wyznaczyły subwencye.

Jak jednak niestety praktyka wykazała, nie zawsze i nie w każdzm wypadku Ministerstwo spełnia to żądanie Wydziału krajowego.

O ile chodzi o subwencye na kursy od czynników lokalnych, to należy stwierdzić chwalebną ofiarność tychże na wspomniany cel zwłaszcza ofiarność gmin, które z reguły dostarczają lokalu, światła i opału na kursy; ze względu jednak na notoryczną niezasobność naszych powiatów, gmin, i zawodowych stowarzyszeń przemysłowych, subwencye pieniężne bywają z reguły nader skromne.

Do wyjątków należą powiaty i gminy, ofiarujące na bursy subwencye ponad 100 kor. Stowarzyszenia zaś przemysłowe albo zupełnie nie są w możności coś ofiarować albo składają kwoty w granicach od 25—50 koron na kurs i to w wyjątkowych wypadkach.

Organizowaniem kursów zajmuje się z ramienia Wydziału krajowego członek krajowej komisyi przemysłowej P. Radca Dworu Arnulf Nawratil i spełnia tą funkcyę z zupełnem i rzetelnem znawstwem i całkowitem oddaniem się i z wielkiem pożytkiem dla sprawy.

Nauki udzielają na kursach siły nauczycielskie zawodowo wykształcone. I tak: kierownikiem kursów szewskich jest Filip Prociuk, egzaminowany nauczyciel ludowy, który odbył naukę szewstwa w krajowej szkole szewskiej w Witkowie, nadto 2 krajowe kursy szewskie, 2 takież wiedeńskie i ukończył kurs buchalteryjny w lwowskiej Akademii handlowej. Nadto na kursach szewskich jest instruktorem Wincenty Wejers majster szewski w Krakowie, absolwent dwóch kursów szewskich krajowych i jednego kursu wiedeńskiego.

Oprócz wyżej wymienionych udzielają zastępczo i zwłaszcza na szewskich kursach małomiasteczkowych (Rybotycze) funkcyonaryusze krajowych szkół szewskich.

Na kursach stolarskich udziela nauki p. Stanisław Jamróz etablowany obecnie we Lwowie majster stolarski, były właściciel fabryki stolarskiej w Warszawie były rysownik stolarki w kilku fabrykach, i absolwent stolarskiego kursu wiedeńskiego.

Na kursach bieliźnianych uczy p. Alojza Franczowa, absolwentka 3-ch krajowych kursów kroju i szycia bielizny, prowadzonych pod kierownictwem p. Wilhelminy Prochaskowej, wybitnej specyalistki w tym fachu, z Wiednia, nadto wysłana kosztem funduszu krajowego do Wiednia, odbyła specyalną naukę kroju u wymienionej nauczycielki Prochaskowej, potem zaś praktykowała w 3-ch fabrykach wiedeńskich i zaznajomiła się w ten sposób także z handlowo-przemysłową stroną przemysłu bieliźnianego. Obecnie uczy p. Fronczowa samodzielnie na kursach krajowych bieliźnianych.

Asystentką p. Fronczowej jest p. Marya Bigajówna, szwaczka bieliźniana, absolwentka trzech krajowych kursów bieliźnianych prowadzonych swego czasu przez p. Prochaska.

Na kraj. kursach introligatorskich uczy sprowadzony w tym celu nauczyciel szkoły przemysłowej w Düssendorf, p. Paweł Adam, uchodzący za granicą za znakomitość w tym rodzaju rękodzieła, redaktor i Wydawca pisma Archiv für Buchbinderei.

Na kursach młynarskich uczy właściwego młynarstwa inż. p. Adolf Lang, który za stypendyum krajowem odbył praktykę w młynach galicyjskich, był zatrudniony w oddziale

konstrukcyjnym we fabryce bydowy młynów w Wiedniu nadto studyował przemysł młynarski w Peszcie.

Wreszcie do innych kursów angażuje się miejscowych nauczycieli a we Lwowie inżynierów mechaników i nauczycieli buchalteryi. Liczba uczestników kursów zasadniczo nie powinka przenosić liczby 14.

Opiekunem i administratorem kursów jest jak już wspomniano p. Radca Dworu Nawratil a nadto do Komitetów administracyjnych poszczególnych kursów wysyłają Ministerstwo i czynniki lokalne swoich delegatów.

Krajowe kursy zawodowe przynoszą wszelkie korzyści frekwentantom, i zaskarbiły sobie u szerekich warstw rękodzielniczych najlepsze uznanie, czego dowodem składane na ręce p. Nawratila podziękowania uczestników, nieraz w bardzo ciepłych i serdecznych słowach wyrażone i prośby o ponowne urządzenie kursu w danej miejscowości. Zasługa w tem nie mała p. Radcy Dworu Nawratila, oddanego zupełnie sprawie kursów i podnoszącego przy sposobności zamknięcia każdego kursu, usiłowania kraju na polu otoczenia opieką rękodzieła, który — pierwszy z pośród krajów koronnych, — zorganizował u siebie kursy majsterskie.

Kursa koszykarskie.

Z zeszłorocznych kursów prolongowano kurs koszykarski w Sokołowie (w powiecie Stryjskim) do 1. grudnia 1911 instruktor Chmielowski, frekwencya 13 uczniów), kurs w Gaci w powiecie przeworskim do 1. kwietnia 1911 (instruktor Mirch pod nadzorem instruktora Kuta frekwencya 18 uczniów) oraz kurs w Olesku w powiecie złoczowskim (instruktor Fudali frekwencya 20 uczniów) do 31. grudnia 1911.

Nadto zorganizował Wydział krajowy w jesieni 1910 kurs koszykarski w Lubaczowie w powiecie cieszanowskim (instruktor Kasia) w Wierzchosławicach w powiecie tarnowskim (instruktor Drożak) wreszcie w Dłużniowie w powiecie Sokalskim (instruktor Tyczyński) — wszędzie przy większej lub mniejszej pomocy powiatów oraz przy przyczynieniu się odnośnych gmin przez dostarczenie bezpłatne lokalu dla kursu i dla instruktora Frekwencya zadowalająca: 12 uczniów w Lubaczowie, 16 w Dłużniowie.

W jesieni b. r. projektowanem jest zorganizowanie kursu w Miżyńcu (w powiecie przemyskim) oraz w Szczepanowicach (w powiecie tarnowskim przy chętnej pomocy powiatów — o ile gminy dostarczą lokalu.

Nadto wziął Wydział krajowy pod uwagę urządzenie kursów powtórnych tam, gdzie niedawno lub przeo kilku laty kurs koszykarski odbył się z wynikiem pomyślnym i gdzie zostawił po sobie pewne zaczątki koszykarstwa Chodziłoby o wzmocnienie tego koszykarstwa i zorganizowanie na stałe w odnośnych miejscowościach koszykarstwa jako przemysłu domowego i w tym względzie liczy Wydział krajowy na współudział Krajowego Związku przemysłowego tak hojnie przez Wysoki Sejm subwencyonowanego.

Kursa tkackie.

Na wniosek Związku zorganizował też Wydział krajowy jednorazowy kurs tkacki w Brzeżanach który się rozpoczął dnia 30. grudnia 1910 pod kierunkiem F. Kłosowicza b. instruktora zniesionej szkoły tkackiej w Rychwałdzie. Do

kosztów utrzymania przyczynił się powiat kwotą 500 K. Frekwencya wynosi 14 uczniów.

Subwencye państwa na kursa koszykarskie i tkackie.

Zwiększona liczba kursów zwiększyła rownież kwotę na nią przez Wydział krajowy wydaną do sumy 11.510 K 21 h netto wobec kredytu 6.000 K. Na wystosowany w grudniu 1910 do Ministerstwa robót publicznych memoryał Wydziału krajowego o przyznanie subwencyi państwa takim kursom koszykarskim i tkackim, nie otrzymaliśmy dotychczas odpowiedzi.

./· **Alegat 16.**

Wykaz kursów koszykarskich i tkackich dołączamy pod ./·

Subwencyonowanie kursów zawodowych, urządzanych przez inne czynniki.

Wydział krajowy nie zadowalnia się urządzeniem krajowych kursów majsterskich, lecz mając na uwadze korzyści, jakie przynoszą szerokim warstwom rękodzielniczym kursy zawodowe wogóle, nadto wobec faktu, że specyalnie w naszym kraju żywo daje się odczuwać potrzeba urządzenia jak najliczniejszych takich kursów, popiera Wydział krajowy usilnie akcyę na polu urządzenia kursów, podejmowaną przez inne czynniki, udzielając tymże — w miarę rozporządzalnych funduszów — subwencyi na częściowe pokrycie kosztów kursów. Wobec szczupłej stosunkowo dotacyi na kursy majsterskie, subwencye te są skromne, nadto na wymiar tychże wpływa również i ta okoliczność, że niektóre czynniki, otrzymujące z funduszu krajowego subwencye na kursy, są prócz tego stale subwencyonowane przez kraj, pobierają bowiem stałe budżetowe subwencye na swoje cele od Wysokiego Sejmu, jak n. p. obydwa instytuty technologiczne, Liga i t. p.

Zasadniczo subwencyonuje Wydział krajowy kursy urządzane przez inne czynniki tylko wówczas, jeśli te kursy zgłoszone zostały na urządzanej corocznie konferencyi z reprezentantami c. k. Rządu i czynników interesowanych, wyjątkowo tylko inne kursy, o ile w konkretnym wypadku zasługują rzeczywiście na pomoc z funduszu krajowego.

Wydatki funduszu krajowego na kursy urządzone przez inne czynniki przedstawiają sie cyfrowo jak następuje:

a) **Instytutowi technologicznemu we Lwowie.**

1)	na kurs	krawiectwa męskiego w Przemyślu .	150 K
2)	„ „	informacyjny dla funkcyonaryuszów stowarzyszeń przemysłowych . .	100 K
3)	„ „	fryzyersko-perukarski	150 K
4)	„ „	informacyjny dla funkcyonaryuszów stowarzyszeń przemysłowych . .	50 K
5)	„ „	krawiectwa damskiego	250 K
6)	„ „	perukarski w Przemyślu . . .	200 K
7)	„ „	introligatorski	100 K
8)	„ „	krawiecki	200 K
9)	„ „	spajania metali	300 K

b) **Instytutowi popierania rzemiosł w Krakowie.**

1)	na kurs	informacyjny dla funkcyonaryuszów stowarzyszeń przemysłowych . .	150 K

2) na kurs introligatorski . . . . . 400 K
3) „ „ instalacyi gazu i wodociągów . . 300 K
4) „ „ krawiecki w Jaśle . . . . 250 K
5) „ „ spajania metali . . . . . 300 K
6) „ „ lakierniczy . . . . . 400 K
7) „ „ szklarski . . . . . 300 K
8) „ „ spajania metali . . . . . 200 K
9) „ „ introligatorski . . . . . 150 K

c) **subwencye na inne kursy**

1) na kurs buchalteryi przy Stowarzyszeniu szewców w Stryju . . . . . 100 K
2) „ „ buchalt ryi Związku stowarzyszeń przemysłowych w Nowym Sączu . . 130 K
3) „ „ buchalteryi Stowarzyszenia rękodzielniczego w Bochni . . . . . 80 K
4) „ „ garbarski c. k. szkoły przemysłowej we Lwowie . . . . . 400 K
5) „ „ kroju i szycia T. S. L. w Białej . . 600 K
6) Szkole chmielarskiej w Brodach na urządzenie kursu koszykarskiego . . . . . 200 K
7) Towarzystwu Żinocza Hromada w Kopyczyńcach na kurs kroju i szycia . . . . . 300 K

Użycie ryczałtowego kredytu 60.000 K na zasiłki na cele przemysłowe i rękodzielnicze.

Z kredytu tego rozdawał Wydział krajowy na przedstawienie krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych pożyczki bezprocentowe drobnym przemysłowcom i rękodzielnikom, zasiłki jednorazowe absolwentom szkół zawodowych na umożliwienie rozpoczęcia pracy zawodowej, zasiłki na kształcenie się zawodowe za granicą kraju i zasiłki Stowarzyszeniom na koszta założenia tych Stowarzyszeń wreszcie zasiłki dla Stowarzyszeń i osób prywatnych na zakupno maszyn, narzędzi lub materyału.

Poniżej pod A. do D. Wydział krajowy wylicza szczegółowo obdarzonych i rozdane kwoty.

A. Pożyczki bezprocentowe dla drobnego przemysłu.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych przedstawiła Wydziałowi krajowemu wnioski o udzielenie drobniejszych pożyczek bezprocentowych z rubryki XII, pozycya 178 budżetu krajowego, a wszczególności:

1) Jarosińskiemu, stolarzowi w Kalwaryi 1.000 K.

2) Wolańskiemu, ślusarzowi w Drohobyczu 2.000 K.

3) Nazarowi, stolarzowi w Kamionce strumiłowej 600 K.

4) Nalepie i Kopystyńskiemu we Lwowie na wyrób czcionek drewnianych 600 K.

5) Kędzierskiemu na założenie pracowni krawieckiej we Lwowie 2.500 K.

6) Gładyszowi na założenie pracowni krawieckiej we Lwowie 2.500 K.

7) Antoniakowi na wyrób ołówków z galalitu w Stanisławowie 2.000 K.

8) Styczniowi, rzeźbiarzowi w Krakowie na wykonanie większej pracy 2.000 K.

9) Mączyńskiemu, pilnikarzowi w Lwowie na zakupno maszyny 2.000 K.

10) Spółce szewskiej w Kątach na obrót 2.000 K.

11) F. Budkowskiemu, na wyrób pudełek drewnianych na kapelusze 1.000 K.

12) Gruszkowskiemu, tkaczowi w Kossowie 1.500 K.

B. Subwencye jednorazowe na rozmaite cele.

1) Stowarzyszeniu rękodzielników w Dębicy na premie dla prac uczniów na wystawie rękodzielniczej 300 K

2) Maryi Biechońskiej na pracownię kapeluszy słomkowych 500 K.

3) Towarzystwu tkaczy w Brzeżanach na koszta założenia i na krosna 1.000 K.

4) Stowarzyszeniu kobiet „Przemysł domowy“ w Nowym Sączu 500 K.

5) Towarzystwu „Żinoczyj Trud“ w Przemyślu 600 K

6) Józefowi Romanowowi na rozszerzenie pracowni kaflarskiej w Budzanowie 300 K.

7) Szkole PP. Benedyktynek w Przemyślu na maszyny do szycia 500 K.

8) Izabeli Gilasównej na maszynę do szycia 160 K.

9) Towarzystwu pomocy przemysłowej w Czortkowie subwencye na kilimkarnię 400 K.

10) Związkowi Stowarzyszeń przemysłowych w Nowym Sączu na koszta założenia Związku 200 K.

11) Warsztatowi tkackiemu w Czernelicy na materyał 600 K.

12) Związkowi stowarzyszeń przemysłowych w Przemyślu na koszta założenia 500 K.

13) Wilmanowi, szewcowi na maszynę szewską 200 K.

14) Spółce przemysłowej „Trud“ we Lwowie nadzwyczajny zasiłek na bursę 1.000 K.

15) Technickiemu Kołu pomocy przemysłowej we Lwowie na umożliwienie członkom odbywania fachowej praktyki 600 K.

16) Eleonorze Fiala, nauczycielce na maszynę trykotarską 500 K.

17) Michałowi Baraniukowi na pracownię kilimkarską w Czortkowie 400 K.

18) St. Petryowej na pracownię sztucznych kwiatów w Samborze 400 K.

19) Spółce krawieckiej w Przemyślu na założenie 600 K.

20) Spółce szewskiej w Kętach na założenie 600 K.

21) Stowarzyszeniu „Praca kobiet“ w Kołomyi na maszyny do szycia 450 K.

22) Towarzystwu „Polska sztuka stosowana“ w Krakowie 1.000 K.

23) Związkowi Stowarzyszeń przemysłowych w Żywcu na założenie 500 K.

24) Towarzystwu pomocy przemysłowej w Samborze na budowę bursy rzemieślniczej 200 K

25) J. Hanuszkiewiczowi, stolarzowi w Krakowie na materyał 1.000 K.

26) Zakładowi hafciarskiemu Piętków w Kosinie Wielkiej, na sprawienie maszyn hafciarskich 800 K.

27) Spółce wyrobu zabawek w Leżajsku na wprowadzenie Spółki w ruch 300 K.

C. Subwencye dla ukończonych uczniów szkół zawodowych na rozpoczęcie pracy zawodowej.

1) Michałowi Zawiślanowi, ukończonemu uczniowi c. k. szkoły przemysłu drzewnego w Zakopanem 200 K na zakupno narzędzi stolarskich.

2) Stefanowi Dmytrusińskiemu na założenie pracowni koszykarskiej w Nyrkowie 100 K.

3) Eustachemu Radejce w Jaworowie na zakupno narzędzi stolarskich 250 K.

4) Grzegorzowi Tuczapskiemu, jak wyżej 400 K.

5) Antoniemu Melnykowi, na założenie pracowni tkackiej w Dolinie 200 K.

6) M. Więckowskiemu, absolwentowi szkoły szewskiej w Witkowie na zakupno maszyny 120 K.

7) Eliaszowi Wojtowiczowi w Podhajcach na zakupno materyału koszykarskiego 100 K.

8) J. Majerczykowi i St. Chowańcowi na założenie wspólnej pracowni rzeźbiarskiej w Poroninie 600 K

9) Fr. Kasprukowi w Złoczowie na narzędzia koszykarskie 60 K.

10) Tomaszowi Myrcie w Rzeszowie na narzędzia tkackie 400 K.

11) Antoniemu Morozowickiemu, absolwentowi szkoły szewskiej w Kołomyi na maszynę 200 K.

12) Bazylemu Kosaczowi w Stradczu na narzędzia koszykarskie 100 K.

13) Ignacemu Lelekowi i Józefowi Smoczeńskiemu na sprawienie narzędzi stolarskich 80 K.

14) Sześciu absolwentom szkoły szewskiej w Kołomyi 196 K na sprawienie narzędzi

15) M. Gisterkowi, absolwentowi szkoły koszykarskiej w Zatorze na narzędzia 100 K.

16) Czterym absolwentom krajowej szkoły szewskiej w Witkowie Nowym, na sprawienie narzędzi 112 K

17) Franciszkowi Siekańcowi w Dynowie na zakupno narzędzi koszykarskich 60 K.

18) Czterem absolwentom krajowej szkoły szewskiej w Starym Sączu na sprawienie narzędzi 120 K.

19) Alojzemu Kapłanowi, absolwentowi krajowej szkoły tkackiej w Krośnie na zakupno materyałów 100 K.

D. Subwencye na zawodowe kształcenie się poza krajem.

1) Paulinie Stohryn, jednorazowy zasiłek 600 K na naukę krawieczyzny we Wiedniu.

2) Józefowi Kuciowi, zasiłek na koszta wyjazdu do Wiednia na naukę stolarską 60 K.

3) Drowi Molendzie na studya piwowarskie w Czechach 400 K.

4) Albertowi Pfeiferowi na studya sukiennicze za granicą 600 K.

5) W. Durekowi na studya kamieniarskie w Tyrolu 500 K.

6) J. Mechalównej na naukę kucharską, na kursach specyalnych w Wiedniu 1.100 K.

7) W. Lewickiemu na naukę w Mitweida 600 K.

8) J. Grabowskiemu na naukę w Mitweida 600 K.

9) Fr. Wojtasiewiczowi na naukę tkactwa w Bernie 500 K.

10) Konst. Andrusiewiczowi kowalowi na naukę w Wiedniu 300 K.

11) Ludm. Pietschównej na studya w przemyśle dekoracyjnym we Wiedniu 400 K.

12) Stef. Skrobaczowi na naukę tkactwa w Bernie 250 K.

13) St. Szarwarskiemu na naukę rymarstwa w Paryżu 800 K.

14) Wład. Schönowitzowi na naukę kamieniarstwa w Tyrolu 300 K.

15) St. Netczukowi na studya w szkole przemysłowej w Wiedniu 400 K.

16) Maur. Himmelblauowi na studya handlowe we Frankfurcie 200 K.

17) Ant. Kordzińskiej na studya gospodarskie w Wiedniu 500 K.

18) Eug. Konturkównie na praktykę w fabrykach bielizny we Wiedniu 400 K.

19) Gertrudzie Pietschównej na studya autotypii trójbarwnej w Wiedniu 400 K.

20) Wład. Rachwałowi na naukę krawiectwa za granicą 400 K.

21) Ant. St. Schmidtowi na koszta wyjazdu do Wiednia na zawodową naukę 80 K.

22) Kaz. Męskiej na naukę haftów we Wiedniu 300 K.

23) Bazyl. Melnykowi na naukę kowalstwa w Neutitschein 200 K.

24) Wład. Kumalównej na naukę krawiectwa we Wiedniu 400 K.

25) Stef. Kaimównej na naukę koszykarstwa za granicą 150 K.

26) Wikt. Zubrydowi na naukę szewstwa we Wiedniu 240 K.

27) Marya Stećków na naukę w Zakładzie Związku niewiast zarobkujących 300 K.

28) Zofii Hamilównej na naukę gosp. domow 800 K.

29) Kaz. Taklińskiej na naukę gosp. domow. 800 K.

30) Waler. Hupschowi na naukę młynarstwa za granicą 600 K.

31) Karolinie Furykiewiczównej na naukę krawiectwa w Wiedniu 200 K.

32) Annie Switalskiej na naukę w przemyśle dekoracyjnym w Paryżu 600 K.

Dostawy publiczne,

Pierwsze Galicyjskie Towarzystwo dostaw dla c. k. Armii we Lwowie, w miarę wykonania coraz większych dostaw, korzystało też z coraz wydatniejszego kredytu funduszu przemysłowego na cele wykonania zamówień. Obecnie podwyż-

szono stale w tym funduszu otwarty kredyt na ten cel do wysokości 100.000 K.

Z tego samego powodu t. j. ze względu na coraz liczniejsze zamówienia podwyższono Krajowemu Związkowi przemysłowemu we Lwowie, stale w rzeczonym funduszu otwarty kredyt do wysokości 150.000 K na dostawy kożuchów dla kolei, których wyrobem trudni się pod opieką Związku Towarzystwo kuśnierzy w Tyśmienicy i w Nowym Sączu.

Stypendya.

Rozdawnictwo stypendyów z fundacyi śp. Felicyi Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej.

Fundacya ta ma na celu dopomagać przy pomocy stypendyów młodzieży poświęcającej się zawodowi rękodzielniczemu lub przemysłowemu w jej dalszem kształceniu się zawodowem, czy to w kraju, czy zagranicą i to tak praktycznie jak i w specyalnych szkołach i zakładach naukowych, a z drugiej strony ułatwiać rękodzielnikom i drobnym przemysłowcom już ukwalifikowanym, a nie posiadającym środków, do zakładania samoistnych pracowni i warsztatów przy pomocy bezprocentowych pożyczek.

Akt fundacyjny przeznacza połowę dochodów z funduszów stypendyjnych na stypendya, a drugą połowę na pożyczki. Ponieważ stypendyści mogą korzystać ze stypendyów przez 3 lata, więc też nie cała połowa dochodów może być użyta corocznie na nadanie świeżych stypendyów, lecz tylko taka kwota, jaka powstaje po potrąceniu rezerwy dla dawniej obdarowanych stypendystów, mających prawo do dalszego poboru. Stąd też jest znaczna różnica między gotówką dyspozycyjną na stypendya, a kredytem na pożyczki, który nadto wzrasta przez zwroty pożyczek.

Na r. 1910 było do dyspozycyi na stypendya 4.800 kor. na pożyczki 15.000 kor.

Na podstawie propozycyi ternalnych ułożonych w porozumieniu z Komisyą przemysłową nadał kurator fundacyi Pan Ordynat Tadeusz Czarkowski-Golejewski stypendya i pożyczki w wysokości przez Wydział krajowy usystemizowanej na ten rok, a mianowicie 4 stypendya krajowe po 600 kor., 3 stypendya zagraniczne po 800 kor. i 7 pożyczek po 2.000 kor

a) Stypendya krajowe po 600 kor. otrzymali:

1) Józef Skrukwa, ślusarz we Lwowie,

2) Gwido Cybulski, elektromechanik we Lwowie,

3) Tadeusz Mściwujewski, ślusarz we Lwowie,

4) Franciszek Śliwiński, elektromechanik we Lwowie.

b) Stypendya zagraniczne po 800 kor. otrzymali:

1) Antoni Oryluk, stolarz ze Zaleszczyk na praktykę za granicę,

2) Michał Domasiewicz, ślusarz z Brzeska rodem, na praktykę w Monachium,

3) Kazimierz Pinkalski, blacharz z Krakowa, na studya w szkole zawodowej w Aue w Saksonii.

c) Pożyczki po 2.000 kor. otrzymali:

1) Andrzej Jaworski, na pracownię kamieniarską we Lwowie,

2) Gustaw Rozmysłowski, na ślusarnię w Dębicy,
3) Karol Pisarski, na ślusarnię we Lwowie,
4) Jan Bachowski, elektromechanik we Lwowie,
5) Artur Festenburg, bronzownik we Lwowie,
6) Stefan Langer, snycerz w Białej,
7) Kazimierz Guziak, stolarz w Nowym Targu.

Tu podnieść należy dokonaną za zgodą kuratora fundacyi i w akcie fundacyjnym przewidzianą zmianę w systemizowaniu kwot przeznaczonych na pożyczki. Ze względu na obecnie panujące stosunki i potrzeby, postanowiono maksymalną granicę pożyczek rozszerzyć do kwoty 3.000 kor., a również nie udzielać pożyczek poniżej 2.000 kor., gdyż jestto minimum, z jakiem można własne gospodarstwo zawodowe rozpoczynać.

W r. 1911 wynosił kredyt rozporządzalny na stypendya 5.000 kor., kredyt na pożyczki 15.000 kor. Dnia 18 marca 1911 ogłoszono konkurs na 4 stypendya zagraniczne po 800 kor. i jedno stypendym zagraniczne na 600 kor., oraz na 2 stypendya krajowe po 600 kor., tudzież na 3 pożyczki po 3.000 kor. i 3 pożyczki po 2.000 kor.

Wygotowana z wniesionych podań tabela kwalifikacyjna przedłożono Komisyi przemysłowej i w porozumieniu z nią ułożono propozycye ternalne, które przesłano kuratorowi.

Na podstawie tych propozycyi ternalnych dokonał kurator fundacyi rozdawnictwa stypendyów i pożyczek następującym kandydatom:

a) stypendya krajowe po 600 kor.:

1) Józefowi Lichocie, terminatorowi we fabryce M. Jary w Krakowie

2) Tadeuszowi Szeremecie, elektromechanikowi we Lwowie.

b) Stypendyum zagraniczne na 600 K:

Antoniemu Górnikowi, uczniowi c. k. Szkoły przemysłowej we Lwowie, na oddziele ślusarstwa budowlanego na praktykę zagranicą.

c) stypendya zagraniczne po 800 kor:

1. Janowi Grabowskiemu,

2) Romanowi Śliwińskiemu,

3) Michałowi Kołodziejowi, wszystkim trzem na naukę elektromechaniki w Technikum w Mitweide,

4) Władysławowi Müllerowi, czeladnikowi blacharskiemu z Krakowa na praktykę zagranicą.

d) pożyczki bezprocentowe po 3.000 K:

1) Stanisławowi Śliwie, stolarzowi we Lwowie,

2) Ludwikowi Bartkiewiczowi, elektrotechnikowi we Lwowie,

3) Piotrowi Mazurowi, blacharzowi we Lwowie.

e) pożyczki bezprocenntowe po 2.000 K:

1) Stanisławowi Jędrzejowskiemu, kotlarzowi w Zaleszczykach,

2) Konstantemu Balickiemu, stolarzowi w Tarnopolu,

3) Franciszkowi Gądekowi, rusznikarzowi we Lwowie.

Fundacya ś. p. Teofila i Pauliny małż. Adamskich.

Z fundacyi tej przeznaczonej na kształcenie młodzieży rękodzielniczej z pierwszeństwem dla pochodzących z Tarnowa rozdano wakujące stypendya na r. 1910/11 następującym kandydatom:

1) Zygmuntowi Małeckiemu, uczniowi introligatorskiemu z Tarnowa 500 kor. na odbywanie praktyki za granicą,

2) Władysławowi Ćwiokowi, uczniowi krawieckiemu z Tarnowa 200 kor. na ukończenie praktyki terminatorskiej w Tarnowie,

3) Kazimierzowi Jakobiemu, uczniowi ślusarkiemu z Tarnowa 200 kor. na ukończenie terminu.

Fundacya stypendyjna wystawy kr. rolniczo-przemysłowej z r. 1877.

W fundacyi tej mającej na celu praktyczne udoskonalenie rzemieślników za granicą kraju zawakowały w obecnej chwili dwa stypendya po 800 kor., na które niebawem będzie ogłoszony konkurs.

Fundacya stypendyjna Fr. Steczkowskiego z Jasła.

W r. 1910 ogłoszono konkurs na jedno stypendyum o rocznych 200 kor. z tej fundacyi przeznaczonej dla rzemieślników z Jasła, którzyby poza obrębem Jasła chcieli się kształcić w swoim zawodzie.

Zgłosiło się 3 kandydatów. Stypendyum nadano Józefowi Miętusowi z Jasła na praktykę zegarmistrzowską we Lwowie i teńże dotychczas je pobiera.

Fundacya stypendyjna ś. p. ks. Wojciecha Michny.

Z trzech stypendyów z tej fundacyi po 200 kor. do dyspozycyi pozostających zostało tylko jedno nadane, a to dlatego, że stypendya te przeznaczone są tylko dla uczniów szkoły tkackiej w Krośnie pochodzących z Krościenka, a z takich uczniów pochodzących z Krościenka obecnie tylko jeden w szkole krośnieńskiej się uczy, a mianowicie Józef Dębiec, który też to stypendyum od roku 1910/11 pobiera.

Fundacya stypendyjna Stowarzyszenia urzędników i sług b. kolei Karola Ludwika.

Na wakujące z tej fundacyi stypendyum w rocznych sto koron, a przeznaczone dla synów urzędników i sług b. kolei Karola Ludwika kształcących się w rzemiośle zgłosił się jeden tylko kandydat, mianowicie Leon Bojko, uczeń krajowej szkoły tkackiej w Gorlicach, który też to stypendyum otrzymał.

Losowanie premii z fundacyi ś. p. Wincentego Łodzia Ponińskiego.

Z fundacyi tej, mającej za zadanie dopomożenie niezasobnym czeladnikom wszystkich gałęzi rzemiosł do otwarcia samoistnej pracowni, wyznaczył Wydział krajowy w r 1911 cztery premie w kwotach 1.526 K 40 h., 1.272 K, 1.017 K 60 h. i 763 K 20 h.

Przy losowaniu premie te wylosowali:

1) Józef Kostkiewicz, czeladnik szewski we Lwowie 1.526 K 40 h.,

2) Wiktor Gierczuk, czeladnik stolarski w Zamarstynowie 1.272 kor.,

3) Tadeusz Jaworski, czeladnik stolarski z Jaryczowa rodem we Lwowie 1.017 K 60 h.,

4) Władysław Lankowiecki, czeladnik piekarski we Lwowie 763 K 20 h.

Wezwanie do c. k. Rządu w sprawie ochrony przemysłu domowe-

W sprawie uchwalonej dnia 31. października 1908 rezolucyi do c. k. Rządu, aby celem ochrony przemysłu domowego od bezpodstawnych i niesłusznych wymiarów podatku,

go od bezpodstawnych i niesłusznych wymiarów podatku.

wydał stosowne zarządzenia do władz podatkowych w kraju, zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydz. kraj., że o wejściu tej sprawy w nowe stadyum nieomieszka natychmiast zawiadomić Wydział krajowy.

Wydział krajowy obecnie ponownie przypomniał tę sprawę c. k. Namiestnictwu.

Kredyty uchwalone przez Wysoki Sejm na amortyzacyę i oprocentowanie pożyczek inwestycyjnych dla instytutów i Stowarzyszeń przemysłowych.

Już w zeszłorocznem sprawozdaniu zawiadomił Wydział krajowy Wysoki Sejm w jaki sposób zostały sfinansowane niektóre subwencye krajowe, przeznaczone w myśl odnośnych uchwał Wysokiego Sejmu na częściowe pokrycie budowy własnych gmachów, Instytutów, Stowarzyszeń i Związków przemysłowych, że mianowicie na podstawie rocznych kredytów, zawotowanych przez Wysoki Sejm na szereg lat zaciągnęły obdarowane Instytuty i Stowarzyszenia pożyczki, które z tych rocznych kredytów będą umarzane; i tak Izba handlowa i przemysłowa we Lwowie zaciągnęła na częściowe koszta budowy Instytutu technologicznego pożyczkę komunalną 108.200 K w obligach komunalnych Banku krajowego — Stowarzyszenie kapeluszników w Myślenicach otrzymało 3% pożyczkę z funduszu przemysłowego 70.000 Kor. na budowę warstatów Spółkowych, a Spółka tkacka w Ludwikówce z tegoż funduszu 3% pożyczkę 10.000 K na budowę Związkowego warsztatu.

Obecnie sfinansowano inne tego rodzaju kredyty a mianowicie:

Gmina miasta Krakowa zaciągnęła pożyczkę komunalną 159.000 Kor. w obligacyach komunalnych Banku krajowego na częściowe pokrycie kosztów Instytutu popierania rzemiosł i przemysłu w Krakowie.

Związek Stowarzyszeń rękodzielniczych w Krakowie (Izba rękodzielnicza) zaciągnęła na częściowe pokrycie kosztów budowy własnego domu pożyczkę w obligacyach komunalnych Banku krajowego 65.000 kor.

Towarzystwo kuśnierzy i białoskórników w Tyśmienicy zaciągnęło na budowę warsztatów spółkowych pożyczkę w obligach komunalnych Banku krajowego 52.600 kor.

W tych zwłaszcza dwóch ostatnich sprawach zaciągnięcie pożyczki komunalnej nastąpiło na podstawie postanowień § 3 statutu Banku krajowego i § 53 przepisów o udzielaniu pożyczek komunalnych według których to postanowień wolno Bankowi krajowemu nabywać w drodze cesyi pretensye osób trzecich do kraju a waluta cesyjna może być tym trzecim osobom wypłacona w formie pożyczki komunalnej.

Na umorzenie tych pożyczek wstawia się do budżetu corocznie według odnośnych planów umorzenia odpowiednie kwoty.

Potrzeba dalszych kredytów na amortyzacyę pożyczek warsztatów spółkowych.

a) Towarzystwo kuśnierzy i białoskórników w Tyśmienicy.

W trakcie przygotowania do budowy Spółkowego warsztatu białoskórników i kuśnierzy w Tyśmienicy na którego urządzenie c. k. Rząd przeznaczył ze swych funduszów 25.000 Kor. okazała się potrzeba urządzenia tego warsztatu w większych rozmiarach, niż to pierwotnie projektował krajowy Związek przemysłowy, który sprawę zainicyował i nią się niezwykle gorliwie opiekuje. Większych rozmiarów warsztatu domagał się mianowicie delegat c. k. Urzędu popierania przemysłu mający z polecenia tego urzędu wygotować plany budowy i urządzenia warsztatu.

Wobec tego odniósł się krajowy Związek przemysłowy do c. k. Ministerstwa robót publicznych z prośbą o uzupełnie-

nie subwencyi rządowej na urządzenia wewnętrzne do wysokości 53.400 Kor. a do Wydziału krajowego o wyjednanie pokrycia na amortyzacyę dalszej pożyczki na budowę zwiększonego warsztatu.

Mając na uwadze, że c. k. Urząd popierania przemysłu który się podjął wygotowania planów budowy i urządzenia warsztatu, sam uznał potrzebę rozszerzenia początkowego projektu i obliczył, że rentowność warsztatu kuśniersko białoskórniczego tylko wówczas może być zapewniona, jeżeli warsztat ten zostanie kompletnie i postępowo urządzony, a dalej mając na uwadze, że Spółka kuśnierzy pod egidą Związku bardzo chlubnie zaznaczyła swoją żywotność i sprawność szczególnie przy wykonywaniu bardzo już poważnych dostaw publicznych, poparł Wydział krajowy gorącą prośbę Związku przemysłowego w c. k. Ministerstwie, a w przewidywaniu, że c. k. Rząd nie odmówi uzupełnienia swej subwencyi do potrzebnej wysokości postanowił wyjednać u Wysokiego Sejmu pokrycie dla umorzenia i oprocentowania dalszej pożyczki 50.000 Kor. w gotówce Towarzystwu Kuśnierzy w Tyśmienicy na budowę warsztatu i odnośny wnioseek Wysokiemu Sejmowi przedkłada wstawiając równocześnie na ten cel do budżetu w przybliżeniu obliczoną kwotę.

b) Towsrzystwo tkackie w Kossowie.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych uchwaliła dnia 17. grudnia 1910 przedstawić Wydziałowi krajowemu potrzebę uzupełnienia nauki w szkole tkackiej w Kosowie oddziałem tkactwa mechanicznego a to z jednej strony aby wobec rozwoju tkactwa mechanicznego w kraju dać możność uczniom szkoły wyszkolenia się w tkactwie mechanicznem a z drugiej strony głównie celem poparcia i rozwinięcia wyrobu sukna grubego wełnianego na cuchy i burki, który to przemysł dotąd ręcznie wykonywany na całem Pokuciu podupada i wymaga zmodernizowania przez zastosowanie siły mechanicznej dla przygotowania przędzy wełnianej i przez urządzenie wspólnej wzorowej pracowni tkackiej zaopatrzonej w krosna mechaniczne.

Towarzystwo tkackie w Kosowie opierające się już dziś o tamtejszą szkołę tkacką nabyło młynówkę wpadająca do Rybnicy i uregulowało ją kosztem 27.500 koron Woda tej młynówki przedstawia siłę 25 koni parowych i nadaje się doskonale do zużycia jej na cele przemysłowe zapomocą turbiny. Otóż Towarzystwo tkackie oddaje i do usług tę siłę wodną i około 300 sążni kwadratowych gruntu budowlanego przedstawiających razem wartość około 30.000 koron i pragnie przy pomocy kraju postawić budynek i oddać go również do celów urządzenia oddziału mechanicznego przy szkole.

Wnioski Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych co do uzupełnienia szkoły tkackiej oddziałem mechanicznym tak dla celów naukowych jak i dla celów podniesienia i utrwalenia miejscowej produkcyi tkackiej dadzą się streścić w następującym programie.

1) Na placu powyższym Towarzystwo tkackie wystawi odpowiedni budynek warsztatowy dla pomieszczenia tkalni mechanicznej i przędzalni wełny oraz budynek maszynowni na pomieszczenie turbiny wodnej i centrali elektrycznej jakoteż kancelaryi i mieszkania dla werkmistrza.

2) W budynkach tych należy ustawić torbinę wodną, o sile około 25 koni parowych, generator elektryczny dla wy-

twarzania prądu elektrycznego któryby służył do popędu maszyn roboczych i do oświetlenia budynków warsztatowych. Z maszyn roboczych potrzeba będzie dostarczyć 10 krosien mechanicznych tkackich z garniturem maszyn pomocniczych oraz garnituru grempli i selfaktora dla przędzalni.

3) Dostarczenie wszelkich materzałów i prowadzenie produkcyi będzie obowiązkiem Towarzystwa tkackiego. Szkoła pozostanie zakładem krajowym z obowiązkiem ponoszenia jak dotąd przez kraj tylko wydatków połączonych z nauką tkactwa.

Co do strony finansowej tej sprawy to proponuje Komisya krajowa dla spraw przemysłowych by koszta połączone z tą reorganizacyą szkoły rozdzielić między Kraj c. k Rząd i Towarzystwo tkackie w sposób następujący:

a) Towarzystwo tkackie dostarczy placu pod budowę i uregulowanej siły wodnej oraz pokrywać będyie wszelkie wydatki na utrzymanie młynówki w dobrym stanie i postawi budynek;

b) Kraj ponosi koszta wystawienia tych budynków w ten sposób że płaci annuitety pożyczki na ten cel zaciągnąć się mającej:

c) C. k Rząd ma zaś ponieść koszta urządzenia maszynowego co wyniesie około 50.000 koron prawdopodobnie.

W celu bliższego rozpatrzenia tego projektu delegował Wydział krajowy specyalną komisyę do Kosowa składającą się z p. p. J. Starkla członka Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych, A. Kamieniobrodzkiego architekty Wydziału krajowego i K. Łozińskiego referenta przemysłowego Wydziału krajowego.

Komisya ta zbadała w dniu 30. maja 1911 w Kosowie na miejscu cały plan akcyi i zebrała potrzebne daty celem sporządzenia planów i kosztorysów budynku.

Biuro budowlane Wydziału krajowego sporządziło na podstawie tych danych plany budynków z których wnosić można że koszta ich wystawienia wyniosą około 80.000 koron.

W nadziei że wyżej proponowane uregulowanie świadczeń przyjdzie do skutku, że więc szkoła zyska oddział mechanicyny a Towarzystwo tkackie trwałą podwaliną przyszłego rozwoju postanowił Wydział krajowy już obecnie zapewnić kredyt na pokrycie z funduszu krajowego kosztów rzeczonej budowy i przedstawia Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wniozek a rownocześnie wstawia do budżetu na rok 1912 na umorzenie pożyczki 80.000 Kor. w przybliżeniu obliczoną pierwszą ratę.

C. Spółkowe warsztaty kapelusznicze w Myślenicach.

W lecie br. został wykończony budynek warsztatów kapeluszniczych w Myślenicach, zaopatrzony w wodociągi, centralne ogrzewanie, instalacyę elektryczną, oraz maszyny dostarczone przez Ministerstwo robót publicznych i puszczony w ruch.

Zamknięcie rachunków budowy wykazuje: należytość za budowę 62.732·44 K, należytość za komin 4.550 K, za zbiornik na wodę i rozdzielacz pary wydmuchowej 1.060 K, wodociągi i ogrzewanie parą wydmuchową 6.434·78 K, urządzenie światła elektrycznego 2.611 K, razem poniół kraj wydatek na budowę 77.388.22 K, ponieważ zaś uchwalona na ten cel pożyczka 70.000 K dała gotówką 68.136.98 K, niedobór pokrył Wydział krajowy częściowo z pozostałości budże-

towych w pozycyi warsztatów z r. 1909 i 1910 w kwocie 5.378·06 K resztę tj. 3 873 18 K wykaże Wydział krajowy w rachunkach r. 1911 jako przekroczenie.

Gdy Towarzystwo puściło fabrykę w ruch, pokazało się wnet, że prowadzenie fabryki przy produkcyi zamierzonej 20 tuzinów dziennie z powodu wysokich kósztów administracyi nie może się opłacić. Koniecznem okazało się zwiększenie ilości maszyn kosztem 26 000 K, oraz rozszerzenie budynku kosztem 10.000 K. a nadto zaangażowanie na kilka pierwszych lat fachowego dyrektora. Część tych wydatków pokryło Towarzystwo przez spłacenie przez księcia Kazimierza Lubomirskiego dalszego udziału 10.000 K: o pokrycie reszty, oraz o płacę dla dyrektora warsztatów zwróciło się Towarzystwo do Wydziału krajowego. Mimo tak znacznych dotychczasowych świadczeń kraju dla Warsztatów, p zyjął jednak Wydział krajowy i ten wydatek na fundusz krajowy w przeświadczeniu, że to ostatni wydatek kraju na rzecz warsztatów, i że to wydatek nieodzowny, i że bez tego wydatku warsztaty mogłyby upaść. W wnioskach niniejszego sprawozdania uprasza tedy Wydział krajowy o zaakceptowanie tego wydatku 25.000 K i o upoważnienie pokrycia tej kwoty w dwóch ratach po 12.500 K w r. 1912 i 1913 jak również o upoważnienie pokrywania przez dwa lata tj. od 15. maja 1911 do 14. maja 1913 płacy dyrektora warsztatów w kwocie 8.100 K rocznie. Na posadę dyrektora upatrzyło Towarzystwo p. Jakóba Spitzera, długoletniego dyrektora fabryki sukienniczej w Opawie — zaś funkcye instruktora kapelusznictwa spełnia od lat kilku p. Leon Bielawski, którego płacę 2.400 K rocznie opłaca również od szeregu lat fundusz krajowy przy przyczynieniu się skarbu państwa w kwocie 900 K rocznie. Z terminem powyższym 14 maja 1913 ustanie pokrywanie przez kraj płac dyrektora i instruktora, w tym bowiem czasie, zdaniem naszem powinny warsztaty utrwalić swój byt, wydoskonalić produkcyę i zdobyć sobie zbyt, co pozwoli Towarzystwu pokrywać powyższe wydatki z dochodów warsztatów.

D. Tkalnia mechaniczna Związku pszemysłowego w Wilamowicach.

W Wilamowicach, gdzie Związek przemysłowy prowadzi od r. 1903 przy pomocy subwencyi kraju szkołę tkacką, dawniej krajową, przeprowadzona przez Związek organizacya tamtejszego tkactwa domowego dała stosunkowo wcale pomyślne rezultaty (w r. 1904 sprzedał Związek wyrobów wilamowickich za 12.394 K towaru, a w r. 1910 36.583 K). Produkcya jest jednak dotychczas wyłącznie ręczna, a na krosnach ręcznych nie może się stanowczo opłacić produkcya wyrobów bawełnianych przy cenie o wiele niższej. Gdy zaś Związkowi są przy wykonaniu dostaw dla wojska, szpitali oraz dla prywatnej konsumcyi potrzebne pewne gatunki płócien bawłnianianych, których produkcya tylko na krosnach mechanicznych opłacić się może, postanowił Związek przystąpić do budowy tkalni mechanicznej z kilkunastu na razie warsztatami, gdzieby także i szkoła mogła znaleść wygodniejsze umieszczenie. Koszt budowy (bez urządzenia maszynowego) wyniesie ponad 70. 000 K, w czem kraj — wedle wniesionej prośby Związku — miałby pokryć 52.000 K, gmina m. Wilamowic ofiarowała grunt oraz subwencyę 10.000 K, resztę kosztów budowy pokryłby Związek maszyn dostarczyłoby Ministerstwo robót publicznych.

W interesie biednej ludności Wilamowickiej, oraz w interesie szkoły postanowił Wydział krajowej przychylić się do prośby Związku i przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek

pokrycia powyższych 52.000 K ze skarbu krajowego w ten sposób, że Związek zaciągnie w jednej z krajowych instytucyi finansowych pożyczkę, któraby mu dała gotówkę 52 000 K, kraj zaś zobowiązuje się wobec tej instytucyi do amortyzacyi tej pożyczki w ciągu 51 lat. Na umorzenie dwu pierwszych rat wstawił Wydział krajowy do budżetu na r. 1912 kwotę 2.704 K tj. 5·2% od sumy 52.000 K.

Wniosek o wezwanie c. k. Rządu do wydatniejszego popierania rękodzieł i drobnego przemysłu.

Wyżej skreślony stan rzeczy stwierdza jak intezywnie kraj popiera rękodzieła i drobny przemysł i jak wielkie w stosunku do swoich zasobów ponosi oflary na te cele.

Ofiary te przechodzą w istocie możność finansową kraju, a gdy pomoc z funduszów państwowych na bezpośrednie popieranie rękodzieł i drobnego prz mysłu jest bardzo nieznaczną, przeto domaganie się, by c. k. Rząd obracał na te cele większe niż dotychczczas kwoty jest usprawiedliwione, a było już wielokrotnie szczegółowo uzasadnione.

W prawdzie c. k- Rząd okazuje niewątpliwie najlepszą intencyę wydatnego pepierania rękodzieła przez udzielanie maszyn pomocniczych lub dostarczenie całych urządzeń maszynowych na spłatę pod dogodnymi warunkami, jednakże z tej gotowości c. k. Rządu popierania przemysłu kraj nasz nie wiele może korzystac, gdyż według norm ustanowionych dla tego rodzaju pomocy, maszyny te mogą otrzymywać tylko Stowarzyszenia i Spółki, a nie warsztaty przywatne. Ponieważ w naszym kraju, jest bardzo niewiele dotychczas takich Stowarzyszeń i Spółek, a poznanie i uznanie potrzeby assocyacyi postępuje powoli, więc też z tej pomocy państwowej mogły dotychczas korzystać tylko te nieliczne Stowarzyszenia które dotychczas powstały. Tymczasem zgłoszenia o takie maszyny pomocnicze i o dostarczenie urządzeń maszynowych ze strony warsztatów i pracowni prywatnych są coraz liczniejsze, a fundusze, jakiemi kraj na te cele rozporządza, nie mogą tym potrzebom uczynić zadość, gdy nadto nie można mieć nadziei, aby duch assocyacyi wśród stanu rękodzielniczego tak rychło się rozwinął, by powstawanie Stowarzyszoń i Spółek raźnie postępowało, więc oczywista, że pomoc państwowa w tej zwłaszcza formie na długie czasy pozostanie z wielką szkodą dla rozwoju naszych rękodzieł mało dostępną.

To też Wydział krajowy ponawia w swych wnioskach proponowaną rezolucyę do c. k. Rządu o wydatniejszą na te cele pomoc z dodatkiem, aby z niej nietylko stowarzyszenia i spółki ale także osoby prywatne korzystać mogły.

Na podstawie niniejszego sprawozdania upraszamy o uchwalenie następujących wniosków, przyczem nadmieniamy, że wnioski ad 2, 3, 5. 12, 15, 16, 22, 23 są powtórzeniem wniosków zeszłorocznych uzasadnionych w sprawozdaniu za rok ubiegły dotychczas przez Wysoki Sejm nie załatwione.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje do wiadomości Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Wydziału krajowego i Krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych w zakresie popierania przemysłu krajowego i rękodzieł.

2) Sejm zatwierdza zakupienie przez Wydział krajowy za kwotę 19729·22 K realności lwh. 129 w Krośnie na internat tamtejszej szkoły tkackiej.

3) Sejm upoważnia Wydział krajowy do wystawienia budynku na pomieszczenie krajowej szkoły koszykarskiej we Lwowie kosztem maksymalnym 100.000 K i do zaciągnięcia w Banku krajowym na pokrycie tego wydatku pożyczki któraby dała gotówka powyższą kwotę.

4) Sejm upoważnia Wydział krajowy do wystawienia budynków szkolnych krajowej szkoły kołodziejskiej w Kamionce i zaopatrzenia jej w maszynowe urządzenia kosztem maksymalnym 117.000 K i do zaciągnięcia w Banku krajowym na pokrycie tego wydatku, pożyczki któraby dała powyższą kwotę w gotówce.

5) Sejm zatwierdza dobudowanie przez Wydział krajowy do budynku szkoły kołodziejsko-kowalskiej w Grybowie ubikacyi na pomieszczenie internatu kosztem 13 000 K.

6) Sejm upoważnia Wydział krajowy do dobudowania do budynku krajowej szkoły stolarskiej w Stanisławowie odpowiednich ubikacyi na halę maszynową, internat oraz dwie sale wykładowe i na zaopatrzenie całego budynku w oświetlenie elektryczne a halę w maszynowe urządzenie kosztem maksymalnym 140.000 K i do zaciągnięcia na ten cel w Banku krajowym pożyczki, ktoraby dała gotówką powyższą sumę.

7) Sejm upoważnia Wydział krajowy do wystawienia budynku na pomieszczenie szkoły keramicznej i stacyi keramicznej we Lwowie i do zaopatrzenia jej w potrzebne urządzenia maksymalnym kosztem 320.000 K i do zaciągnięcia na pokrycie tego wydatku pożyczki, któreby dała powyższą kwotę w gotówce. Zarazem wyraża Sejm przekonanie, iż do pokrycia tego wydatku przyczyni się państwo znaczniejszą subwencyę oraz, że także do corocznych kosztów utrzymania zakładu będzie się państwo przyczyniało subwencyami większemi od subwencyi zwyczajnie przyznawanych przez c. k. Rząd krajowym szkołom przemysłowym.

8) Sejm upoważnia Wydział krajowy do dobudowania do budynku krajowej szkoły tkackiej w Krośnie odpowiedniego umieszczenia dla oddziału tkactwa maszynowego i sprawienia szkole maszynowego urządzenia kosztem maksymalnym 70.000 K i do zaciągnięcia na ten cel w Banku krajowym pożyczki, któraby dała powyższą kwotę w gotówce.

9) Sejm upoważnia Wydział krajowy do dobudowania do budynku krajowej szkoły stolarskiej w Kalwaryi ubikacyi na pomieszczenie szkoły majsterskiej kosztem maksymalnym 57.000 K i do zaciągnięcia na ten cel w Banku krajowym pożyczki, któraby dała gotówką powyższą kwotę

10) Sejm upoważnia Wydział krajowy do pokrycia połowy kosztów budowy budynku dla internatu c. k. szkoły kowalskiej w Sułkowicach i wstawia na ten cel do budżetu na r. 1912 kwotę 10.000 K.

11) Sejm upoważnia Wydział krajowy do przyczynienia się do kosztów budowy budynku dla c. k. szkoły przemysłu drzewnego w Zakopanem maksymalną kwotę 195.000 K i do zaciągnięcia na ten cel pożyczki, któraby dała powyższą kwotę w gotówce.

12) Sejm upoważnia Wydział krajowy do przyczynienia się do kosztów budowy budynku dla c. k. szkoły drzewnej w Kołomyi maksymalną kwotę 50.000 K i do zaciągnięcia na ten cel pożyczki, któraby dała powyższą kwotę w gotówce.

13) Sejm upoważnia Wydział krajowy do pokrycia jednej trzeciej kosztów nowego budynku c. k. Akademii handlowej we Lwowie do maksymalnej kwoty 100 000 K i do zaciągnięcia na ten cel pożyczki, któraby dała powyższą kwotę w gotówce.

14) Sejm upoważnia Wydział krajowy do przyczynienia się do kosztów założenia c. k. szkoły ciesielskiej w Delatynie jednorazową subwencyą 8.000 K.

15) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wstawiać w coroczny budżet krajowy kwotę 4.000 K na umorzenie pożyczki 80.000 K zaciągnąć się mającej na wystawienie budynku dla c. k. szkoły przemysłu budowlanego w Jarosławiu.

16) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wstawiać w coroczny budżet krajowy po 4.000 K subwencyi kraju na rzecz c. k szkoły przemysłu budowlanego w Buczaczu jak długo szkoła ta w Buczaczu przez c. k. Rząd utrzymywaną będzie.

17) Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawiania corocznie do budżetu krajowego przez lat 51 od r. 1912 począwszy kwoty, która zamortyzowałaby pożyczkę 52.600 K w gotówce przez Towarzystwo kuśnierzy i białoskórników w Tyśmienicy zaciągnąć się mającą na rozszerzenie budynku warsztatu spółkowego w Tyśmienicy.

18) Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawiania corocznie w budżet krajowy przez lat 51 od r. 1912 począwszy kwoty, któraby zamortyzowała pożyczkę 52.000 K w gotówce przez Związek przemysłowy we Lwowie zaciągnąć się mającej na budowę tkalni mechanicznej w Wilamowicach.

19) Sejm upoważnia Wydział krajowy do pokrycia reszty kosztów budowy i maszynowego urządzenia warsztatów kapeluszniczych w Myślenicach kosztem 25.000 K i wstawia na ten cel do budżetu w r. 1912 i 1913 po 12.500 K.

20) Sejm upoważnia Wydział krajowy do pokrywania z funduszu krajowego przez dwa lata płacy Dyrektora warsztatów kapeluszniczych w Myślenicach w kwocie rocznej 8.100 K.

21) Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawiania corocznie do budżetu krajowego przez lat 51 od r. 1912 począwszy kwoty, któraby zamortyzowała pożyczkę 80.000 K w gotówce przez Towarzystwo tkackie w Kosowie zaciągnąć się mającą na budowę tkalni mechanicznej w Kosowie pod warunkiem, że c. k. Rząd pokryje całkowite koszta maszynowego urządzenia tkalni.

22) Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby stabilizował na dotychczasowych posadach:

a) Feliksa Blautha, dyrektora krajowej szkoły rzemiosł w zakładzie hr. Skarbka w Drohowyżu;

b) Jana Kunstmanna, kierownika krajowej szkoły sukienniczej w Rakszawie;

c) Stanisława Gnoińskiego kierownika krajowej szkoły kołodziejskiej w Tłumaczu;

d) Filipa Prociuka, kierownika majsterskich kursów szewskich, oraz przyznał im prawo do emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi, wymienionymi w §. 12. ust. 2. lit. b. statutu emerytalnego, uchwalonego przez

Sejm dnia 21. stycznia 1889, tudzież z zastosowaniem uchwały sejmowej z 3. stycznia 1874 i pod warunkami w tej uchwale określnemi wymierzał im po trzy pięciolecia.

Służba policzalna do emerytury ma się liczyć od dnia przyjęcia do służby krajowej, do pięcioleci zaś od uchwały sejmowej.

23) Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby

a) przeznaczał większe, niż dotąd kwoty na utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających, krajowych szkół zawodowych oraz krajowych kursów zawodowych;

b) przystąpił na podstawie §. 5. ustawy z dnia 24. sierpnia 1899 o szkołach realnych w Galicyi, do założenia przynajmniej dwóch szkół handlowych przy szkołach realnych w Galicyi;

c) obracał większe niż dotychczas kwoty z funduszów państwowych na bezpośrednie popieranie rękodzieł i drobnego przemysłu w Galicyi przez udzielanie maszyn pomocniczych, oraz pożyczek i subwencyi na ulepszanie warsztatów rękodzielniczych i to nie tylko Stowarzyszeniom i Spółkom, ale także i przedsiębiorcom prywatnym.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Badeni, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Władysław Jahl, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Preliminarz funduszu krajowego

na rok

1912.

Rubryka XII.

PRZEMYSŁ I RĘKODZIEŁA.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		**PRZEMYSŁ I RĘKODZIEŁA.**			
		Wydatki.			
		Dział I.			
		Szkolnictwo przemysłowe i handlowe.			
		A) Szkoły przemysłowe uzupełniające.			
		a) krajowe:			
	1	Andrychów	2.840	—	2.840
	2	Biała, w śródmieściu	7.420	—	7.420
	3	„ im. T. Kościuszki	3.976	—	3.976
	4	Bochnia	3.281	550	3.831
	5	Brody	4.062	—	4.062
	6	Brzesko	3.156	—	3.156
	7	Brzeżany I (ogólna)	3.544	—	3.544
	8	„ II. (dla murarzy)	1.426	—	1.426
	9	Buczacz	4.322	—	4.322
	10	Chrzanów	6.544	—	6.544
	11	Dębica	3.390	—	3.390
	12	Drohobycz	9.362	550	9.912
	13	Gorlice	5.060	—	5.060
	14	Jarosław	3.606	—	3.606
	15	Jasło	4.990	—	4.990
	16	Jaworzno	3.432	—	3.432
	17	Kalwarya	2.371	—	2.371
	18	Kałusz	3.234	—	3.234
	19	Kęty	2.996	—	2.996
	20	Kołomyja I. im. Sobieskiego	9.048	—	9.048
	21	„ II. „ St. Szczepanowskiego	6.690	—	6.690
	22	Kraków, przy pl. Matejki (im. św. Floryana)	11.757	448	12.205
	23	„ przy ul. Lubomirskiego (im. św. Mikołaja)	7.328	390	7.718
	24	„ na Smoleńsku	6.096	550	6.646
	25	„ „ Kazimierzu	9.186	—	9.186
	26	„ przy ul. Dietla (im. Ces. Franciszka Józefa)	5.514	—	5.514
	27	„ żeńska	3.841	—	3.841
	28	Krosno	2.916	—	2.916
	29	Krzeszowice	2.563	—	2.563
	30	Leżajsk	2.976	—	2.976
	31	Lwów, im. Kordeckiego	7 565	—	7.565
	32	„ „ św. Antoniego	7.369	—	7.369
	33	„ „ króla Sobieskiego	7.124	—	7.124
	34	„ „ Elżbiety	3.561	—	3.561
	35	„ „ Sienkiewicza	6.477	—	6.477
		Do przeniesienia	179.023	2.488	181.511

Preliminarz na rok 1912

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
—	—	
7.477	7.420	
—	—	
3.020	3.201	
3.970	4.062	
2.873	3.076	
2.924	3.484	
—	—	
3.376	3.554	
6.090	6.544	
3.548	3.290	
8.060	8.457	
4.067	5.028	
3.249	3.606	
4.091	5 990	
—	—	Poz. 1—77. (Szkoły przemysłowe uzupełniające—krajowe). Preliminuje się na rok 1812 ogółem *więcej* o 57.491 K głównie z powodu otwarcia 13-tu nowych szkół, tworzenia większej liczby klas równorzędnych i innych drobniejszych zmian. Szczegółowe preliminarze tych szkół dołączono jako alegaty do niniejszej rubryki.
1.016	2.307	
2.314	2.542	
2.996	2.996	
	7.924	
12.873	6.690	
	12 077	
	7.718	
39.991	5.424	
	8 514	
	5.178	
—	—	
2.527	2.372	
3.654	2.563	
2.778	2.864	
	7.565	
	7.369	
	7.124	
	3.561	
	6.477	
120.894	157.977	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia . .	179.023	2.488	181.511
	36	Lwów, im. św. Marcina	7.465	—	7.465
	37	„ „ Mickiewicza	4.589	—	4.589
	38	„ „ Piramowicza	7.497	—	7.497
	39	„ „ Staszica	8.113	—	8.113
	40	„ „ Czackiego	8.976	—	3.976
	41	„ „ Mickiewicza (żeńska) . .	4.033	—	4.033
	42	„ „ św. Anny (żeńska) . . .	3.841	—	3.841
	43	„ „ „ „ (drukarska) . .	3.337	—	3.337
	44	„ „ Maryi Magdaleny (ślusarska) .	2.718	—	2.718
	45	„ „ Bernsteina (izrael.) . . .	4.700	—	4.700
	46	Łańcut	2.976	—	2 976
	47	Myślenice	2.896	—	2.896
	48	Nisko	2.890	—	2 890
	49	Nowy Sącz	8.622	550	9.172
	50	Nowy Targ	2.960	—	2.960
	51	Oświęcim	2.563	—	2.563
	52	Podgórze	8.314	550	8.864
	53	Przemyśl I. w śródmieściu . . .	6.704	530	7.234
	54	„ II. na przedmieściu lwowskiem .	6.464	—	6.464
	55	Przeworsk	2.877	—	2.877
	56	Rozwadów	2 840	—	2.840
	57	Rzeszów I. męska	5.814	550	6.364
	58	„ II. żeńska	3 072	—	3.072
	59	Sambor	3.226	—	3.226
	60	Sanok	5.614	500	6 114
	61	Sokal	3.310	—	3.310
	62	Sokołów	2.840	—	2 840
	63	Stanisławów	6.510	—	6.510
	64	Stary Sambor	3.384	—	3.384
	65	„ Sącz	3.172	—	3.172
	66	Stryj	5.318	—	5.318
	67	Strzyżów	2.432	—	2.432
	68	Tarnopol	3.894	—	3.894
	69	Tarnów	6.745	—	6.745
	70	Tarnobrzeg	3.080	—	3.080
	71	Turka (nad Stryjem)	4.483	—	4 483
	72	Wadowice	4 032	—	4.032
	73	Wieliczka	3.660	—	3.660
	74	Zator	1.942	—	1.942
	75	Złoczów	4.058	—	4.058
	76	Żółkiew	3.106	—	3.106
	77	Żywiec	4.970	—	4.970
		Suma wydatków poz. 1 77 . .	364 060	5.168	369.228
	78	Uzupełnienie przyborów i druki . . .	4.000	—	4.000
	79	Podręczniki dla absolwentów szkół i biblioteki	4.500	—	4.500
		Do przeniesienia . .	372.560	5.168	377 728

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
120.894	157.977	
	7.465	
	4.589	
	6.377	
53.374	8.209	
	3.464	
	3.841	
	3.841	
—	—	
—	—	
4.628	4.700	
2.580	2.976	
2.351	2.896	
-	—	
8 696	9.172	
2.731	2 896	
1.400	2.563	
6.744	6.534	
	7.460	
10.381	4.944	
—	—	
—	—	
4.898	5.814	Wyjaśnienie jak na poprzedniej stronie
—	—	
2.459	2.518	
4.388	4.290	
2.612	2.922	
—	—	
6.660	6.510	
3.162	3.384	
3.315	3.172	
4.944	4.838	
2.451	2.432	
4.201	3.894	
6.695	6.745	
2.994	3.060	
3.189	3.848	
3.478	3 572	
3.720	3.660	
—	—	
2.683	4.058	
3.124	3.106	
3.684	4 010	
282.436	311.737	
257	4.000	
78	4.500	
282.771	320.237	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia . .	372.560	5.168	377.728
	80	Nagrody za rysunki	2.000	—	2.000
	81	Nowe szkoły i oddziały przy szkołach uzupełniających	20.000	—	20.000
	81*a*)	Nieprzewidziane oddziały równorzędne .	—	—	—
	82	Zasiłki na kształcenie nauczycieli szkół przemysłowo uzupełniających . .	6.000	—	6.000
	83	Ogniska	6.000	—	6.000
	84	Remuneracye kierowników i nauczycieli .	2.000	—	2 000
		b) subwencyonowane:			
	85	Kraków, cukierników i piernikarzy . .	1.000	—	1.000
	86	„ rzeźników i masarzy . . .	1.800	—	1.800
	87	„ gospodnio-szynkarska . . .	1.400	—	1.400
	88	„ drukarzy i litografów . . .	2.000	—	2.000
	89	„ piekarzy	2.000	—	2.000
	90	„ krawczyń	2 000	—	2.000
	91	„ modniarska	1.000	—	1 000
	92	„ introligatorów i pudełkarzy .	2.000	—	2.000
	93	Lwów, fryzyerów	1.600	—	1.600
	94	„ gospodnio-szynkarska . . .	2.400	—	2.400
	95	„ cukierników	2.000	—	2.000
	96	Przemyśl, na Władyczu (żeńska) .	1.000	—	1.000
	97	Nowe szkoły przemysłowe-uzupełniające typu zawodowego	4 000	—	4.000
		Suma grupy *A*) .	432.760	5.168	437.928
		B) *Szkoły przemysłowe zawodowe.*			
		a) krajowe:			
	98	Brzesko, szkoła koszykarska . . .	5.836	—	5.836
	99	Brzostek, „ „ . . .	7.130	333	7.463
	99*a*)	Gdów, „ „ . . .	—	—	—
	100	Leżajsk, „ „ . . .	9.870	240	10.110
	101	Lwów, centralna szkoła koszykarska .	28.266	6.500	34.766
	101*a*)	Tarnobrzeg, szkoła koszykarska . .	—	—	—
	102	Zator, „ „ . . .	7.920	—	7.920
	103	Bobowa, szkoła koronkarska . . .	5.610	—	5.610
	104	Zakopane, „ „ . . .	13.940	—	13 940
	105	Maków, szkoła hafciarska	9.750	—	9.750
	106	Krosno, „ tkacka	23 110	3.500	26.610
	107	Gliniany, warsztat tkacki	11.885	500	12.385
	107*a*)	Gorlice, „ „	—	—	—
	108	Kosów, „ „	8.300	—	8.300
	109	Łańcut, „ „	9.200	—	9.200
	110	Rakszawa, szkoła sukiennicza . . .	28.650	—	28.650
	111	Grybów, warsztat kołodziejski . . .	27.730	11.215	38 945
	112	Grzymałów, „ „ . . .	19.300	4.000	23.300
		Do przeniesienia .	216.497 432.760	26.288 5.168	242.785 437 928

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
282.771	320.237	
1.128	1.500	Z powodu powstania większej liczby szkół.
7.000	7.000	Na założenie nowych 10 szkół i otwieranie paralelek.
—	2.000	Kredyt dawny wszedł w kredyt poz. 81.
4.472	4.500	Większa ilość szkół — konieczność kształcenia większej liczby nauczycieli.
—	—	Nowy kredyt uzasadniony w sprawozdaniu Dep. II.
745	2.000	
6.673	14.000	Większa ilość szkół.
—	—	Na założenie 4 nowych szkół.
302 789	351.237	
3 934	5.336	
5 959	7.090	
12.182	11.350	
8.690	10.180	
16.900	31.242	Poz. 98—125. (Krajowe szkoły przemysłowe zawodowe) Preliminuje się na rok 1912. ogółem *więcej* o 9.172 K na podstawie wyjaśnień zamieszczonych w 28. szczegółowych preliminarzach, dołączonych jako alegaty do niniejszej rubryki. Nie preliminuje się żadnego kredytu na szkołę koszykarską w Tarnobrzegu i tkacką w Gorlicach z powodu zwinięcia tych szkół w r. 1911. jak również dla szkoły koszykarskiej w Gdowie, która od r. 1912. przechodzi w wyłączny zarząd tamtejszej Spółki koszykarskiej, fundusz krajowy zaś będzie ją tylko subwencyonował.
7.276	6.950	
7.255	7.750	
3.587	5.610	
12.347	13.940	
7.126	9.950	
23 404	23.830	
9.082	11.325	
5.334	6.040	
7.453	8.140	
10.009	9.080	
29.987	29.730	
27.899	34.200	
14.865	22.360	
213.289	254.103	
302.789	351.237	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia .	432.760	5.168	437.928
			216.497	26.288	242.785
	113	Kamionka strumiłowa, szkoła kołodziejska i ciesielska	26.240	11.000	37.240
	114	Tłumacz, szkoła kołodziejska . . .	29.190	17.000	46 190
	115	Kalwarya, szkoła stolarska	36.950	6.250	43.200
	116	Stanisławów, „ „ , . . .	37.304	16.000	53.304
	117	Jaworów, warsztat wyrobu zabawek . .	53.180	3.500	56.680
	118	Kołomyja, szkoła garncarska . . .	26.660	6.000	32.660
	119	Podgórze, kursa przemysłu keramicznego	17.620	—	17.620
	120	Kołomyja, szkoła szewska	14.470	—	14.470
	121	Stary Sącz, warsztat szewski . . .	21.928	—	21.928
	122	Witków, „ „ . . .	14.592	—	14.592
	123	Drohowyże, szkoła rzemiosł w zakładzie St. hr. Skarbka	111.949	—	111.949
	124	Lwów, keramiczna stacya doświadczalna .	17.350	—	17.350
	125	„ mechaniczna „ „ .	5.380	—	5.380
	125*a*)	Rychwałd, szkoła tkacka	—	—	—
	125*b*)	Dynów, szkoła koszykarska . . .	—	—	—
		Suma wydatków poz. 98—125 .	629.310	86.038	715.348
	126	Kraków, szkoła szewska (koszta założenia)	—	6.000	6 000
	127	Druki i wzory	2.000	—	2.000
	128	Koszta inspekcyi i nadzoru . . .	6.000	—	6.000
	129	Zaliczki na płace dla personalu szkół .	6.000	—	6.000
	130	Remuneracye i zapomogi funkcyonaryuszy krajowych szkół zawodowych . .	4 000	10.000	14.000
	131	Na dalsze kształcenie nauczycieli . .	2.000	—	2.000
		b) subwencyonowane:			
	132	Buczacz, c. k. szkoła przemysłu budowlanego (stała subwencya dla gminy) .	4.000	—	4.000
	133	Delatyn, c. k. szkoła ciesielska (jednorazowa subwencya dla gminy) . . .	—	8.000	8.000
	134	Jarosław, c. k. szkoła przemysłu budowlanego, na umorzenie pożyczki 80.000 K na budynek	—	4.000	4 000
	135	Kołomyja, c. k. szkoła przemysłu drzewnego:			
		a) na utrzymanie	2.200	—	2.200
		b) „ budowę (I. rata) . . .	—	4.000	4.000
		Do przeniesienia .	655.510 432.760	118.038 5.168	773.548 437.928

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
302.789	351.237	
213·289	254.103	
26 700	32.340	Wyjaśnienie jak na poprzedniej stronie.
24.283	34.470	
33.650	39.310	
33 870	49.254	
48.288	54.460	
31.645	33.340	
17 509	16 620	
12 994	14.230	
20 081	22.488	
12.870	13.562	
122.676	121 709	
14.914	14.910	
8.641	5.380	
5.453	—	
2.470	—	
629.333	706.176	
—	—	Wyjaśnienie w sprawozdaniu Dep. II.
365	2.000	
6.000	6.000	
4.000	4.000	Dotychczasowy kredyt na zaliczki, wobec licznego personalu krajowych szkół zawodowych okazał się za mały.
3.820	4.000	Kredyt nadzwyczajny 10.000 K na jednorazowy dodatek drożyźniany.
—	—	Nowy kredyt pokrywany dotychczas z pozycyi: Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe (Sprawozdanie Dep. II.).
—	4.000	
—	—	Wyjaśnienie w sprawozdaniu Dep. II.
—	4.000	
2.200	2.200	Przyczynienie się kraju do kosztów nowego budynku (sprawozdanie Dep. II.).
—	—	
645.718	732.376	
302.789	351.237	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia	432.760	5.168	437.928
			655.510	118.038	773.548
	136	Sułkowice, c. k. szkoła przemysłu żelaznego:			
		a) utrzymanie	1.024	—	1.024
		b) kurs majstrów	1.500	—	1.500
		c) budowa bursy	—	10.000	10.000
		d) zakupno gruntów i budowa fundamentów (nadzwyczajne)	—	—	—
	137	Świątniki, c. k. szkoła ślusarska:			
		a) na utrzymanie 2.800 K			
		b) na kurs majstrów 800 „	3.600	—	3.600
	138	Zakopane, c. k. szkoła przemysłu drzewnego:			
		a) utrzymanie	4.200	—	4.200
		b) budowa (I. rata)	—	4.500	4.500
	139	Albigowa, pracownia koszykarska	800	—	800
	140	Bilińka, „ „	800	—	800
	141	Czerwona Wola, szkoła koszykarska	4.400	—	4.400
	142	Chyszewice, pracownia koszykarska	800	—	800
	143	Gdów, „ „	2.400	—	2.400
	144	Milczyce, „ „	800	—	800
	144*a*)	Przewrotne, „ „	—	—	—
	145	Rączna, „ „	2.280	—	2.280
	146	Rudki, szkoła koszykarska	2.400	—	2.400
	147	Siekierczyce, szkoła koszykarska	800	—	800
	147*a*)	Wielowieś, pracownia koszykarska	—	—	—
	148	Żurawno, „ „	800	—	800
	148*a*)	Touste, pracownia garncarska	—	—	—
	149	Budzanów, warsztat tkacki	1.400	—	1.400
	150	Czernelica, „ „	1.200	—	1.200
	151	Korczyna, warsztat tkacki Towarzystwa im. św. Sylwestra	2.900	—	2.900
	152	Wilamowice, warsztat tkacki	3.760	—	3.760
	153	Zwiniacz, szkoła tkacka	600	—	600
	154	Jaworów, szkoła koronkarska	2.700	—	2.700
	155	Kańczuga, „ „	3.400	—	3.400
	156	Rudki, „ „	600	—	600
	157	Kuliki, szkoła zabawkarska	1.300	—	1.300
	158	Oświęcim, szkoła rzemieślnicza OO. Salezyanów	8.000	—	8.000
	159	Miejsce Piastowe, warsztaty rzemieślnicze Towarzystwa „Powściągliwość i Praca“	5.000	—	5.000
	160	Pawlikowice, warsztaty rzemieślnicze Towarzystwa „Powściągliwość i Praca“	3.500	—	3.500
		Do przeniesienia	716.474	132.538	849.012
			432.760	5.168	437.928

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
302 789	351.237	
645.718	732.376	
	1.024	
1.594	1.000	
	—	Jak poz. 135 *b*).
—	3.000	Odpada jako kredyt jednorazowy.
4.629	3.600	
4.200	4.200	
—	—	Jak poz. 135 *b*).
808	800	
728	800	
4 040	4.400	
1.272	1.200	
—	—	Nowa szkoła subwencyonowana.
730	800	
410	1.200	
—	—	Jak poz. 143.
1.680	2 400	
728	800	
656	1.600	
800	800	
290	800	Nic się nie preliminuje z powodu zwinięcia pracowni.
950	1.400	
—	—	Jak poz 143.
2.500	2 900	
2.920	3.760	
600	600	
2.100	2.600	*Więcej*, z powodu przeniesienia szkoły do osobnego budynku.
2.648	3.400	
600	600	
400	1.300	
5.000	8.000	
4.000	4.000	Większa liczba uczniów i większe koszta utrzymania warsztatów.
2.500	2.500	Jak poz. 159.
692.501	791.860	
302.789	351 237	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia .	432 760	5.168	437.928
			716.474	132.538	849.012
	161	Kraków, szkoła praktycznych robót kobiecych, w szkole św. Scholastyki . .	4.000	—	4 000
	162	Kraków, Związek niewiast katolickich, na szkołę robót ręcznych, (do dyspozycyi Wydziału krajowego)	500	—	500
	163	Kraków, gmina, na szkołę gospodarstwa domowego dla kobiet	5.000	—	5.000
	164	Kraków, gmina, na kursy gospodarstwa domowego dla dziewcząt szkolnych .	2.000	—	2.000
	165	Kołomyja, szkoła robót Towarzystwa „Pracy kobiet“	2.500	—	2.500
	166	Kołomyja, szkoła gospodarstwa domowego K. Matczyńskiej	500	—	500
	167	Lwów, szkoła robót Towarzystwa „Pracy kobiet“	2.000	—	2·000
	168	Lwów, szkoła robót Stowarzyszenia konfekcyi damskiej im. św. Józefa . .	1.000	—	1.000
	169	Lwów, szkoła robót spółki przemysłowej „Trud“ . . . . . a) na szkołę . . . . 600 K b) na bursę . . . . 800 „	1.400	—	1.400
	169a)	Lwów, Spółka przemysłowa „Trud“ na częściowe pokrycie niedoboru, utrzymania bursy, (*jednorazowy zasiłek*) .	—	—	—
	170	Przemyśl, szkoła robót u PP. Benedyktynek	1.000	—	1.000
	171	Przemyśl, szkoła robót Stowarzyszenia „Pracy kobiet“	500	—	500
	172	Zasiłki dla uczniow państwowych szkół przemysłowych (dawniej: Zasiłki dla uczniów szkół krajowych i państwowych)	16.000	—	16.000
		Suma grupy *B*) .	752.874	132.538	885.412
		C) Szkoły handlowe.			
		a) krajowe:			
	173	Dwuklasowa szkoła kupiecka w Brodach .	5.000	—	5.000
	174	Inne założyć się mające krajowe szkoły kupieckie	15.000	—	15.000
	175	Zasiłki na kształcenie nauczycieli dla dwuklasowych szkół kupieckich . .	2.000	—	2.000
		Do przeniesienia .	22.000	—	22 000
			1,185.634	137.706	1,323 340

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
302.789	351.237	
692.501	791.860	
4.000	4.000	
—	500	
—	8.000	Odpadają kredyty nadzwyczajne jednorazowe.
—	4.000	
1.600	2.000	*Większe* koszta utrzymania.
—	500	
1.750	2.000	
1.000	1.000	
1.000	1.400	
—	1.000	Odpada jako zasiłek jednorazowy.
1.000	1.000	
—	500	
55.105	16.000	
757.956	863.760	
—	—	Wyjaśnienie w sprawozdaniu Dep. II.
—	6.000	
1.100	2.000	
1.100	8.000	
1,060.745	1,184.997	

Fundusz krajowy. Rubryka XII Przemysł i rękodzieła.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne	nadzwyczajne	razem
			K	K	K
XII.		Z przeniesienia .	1,185 634	137.706	1,323.340
			22.000	—	22 000
		b) subwencyonowane:			
	176	Akademia handlowa we Lwowie:			
		a) na utrzymanie	16.000	—	16.000
		b) „ budowę rata od pożyczki) . .	—	3.000	3.000
	177	Akademia handlowa w Krakowie:			
		a) na utrzymanie	20.000	—	20 000
		b) „ umorzenie pożyczki 70.000 K na budowę	—	4.200	4.200
		— na koszta urządzenia w nowym gmachu	—	—	—
		c) „ dwuklasową szkołę handlową (męska i żeńska)	6.500	—	6.500
		d) na uzupełnienie biblioteki nauczycielskiej	—	1.000	1.000
	178	Towarzystwo szkoły handlowej we Lwowie, na szkołę dwu i trzy klasową oraz na kursa	8.000	—	8.000
	179	Zasiłki stypendyjne dla uczniów handlowych	12.000	—	12.000
		Suma grupy *C*) .	84.500	8.200	92.700
		Suma działu I. .	1,270.134	145.906	1.416.040
		Dział II. **Zasiłki i inne wydatki na ogólne cele przemysłowe.**			
	180	Dotacya kraj. funduszu przemysłowego .	—	200.000	200.000
	181	Zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe .	30.000	—	30 000
	182	Badania statystyczno-przemysłowe, ankiety i pomoc kancelaryjna	6.000	—	6.000
	183	Koszta podróży członków kraj. komisyi przemysłowej	10.000	—	10.000
	184	Stypendya na wyższe kształcenie w kierunku ekonomicznym . . .	8.000	—	8.000
	185	Zasiłki na wystawy przemysłowe . .	4.000	—	4.000
	185*a*)	Lwów, gmina, subwencya na wystawę miast	—	—	—
		Do przeniesienia .	58.000	200.000	258.000
			1,270.134	145.906	1,416.040

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
1,060.745	1,184 997	
1.100	8.000	
16.000	16.000	
—	—	Przyczynienie się kraju do kosztów nowego budynku. (Sprawozdanie Dep. II).
20.000	20.000	
3.500	3.500	Wedle planu amortyzacyi pożyczki 70.000 K
5.000	—	
6.500	6.500	
—	—	Jednorazowy wydatek.
5.000	8.000	
8.731	12.000	
65.831	74.000	
1,126.576	1.258.997	
200.000	200.000	
61.642	60.000	Z powodu wydzielenia wszystkich spraw odnoszących się do popierania rękodzieła i przekazania ich nowo utworzonemu biurowi Patronatu, należało dostarczyć Patronatowi środków na zasiłki rękodzielnicze i dlatego połowę pierwotnego kredytu oddaje się do dyspozycyi Patronatowi (jak poz. 191).
2.009	5.800	Dla zaokrąglenia kredytu.
10.846	10.000	
8.000	—	Wstawia się jako wydatek stały. W preliminowaniu nastąpiła przerwa w r. 1911. tylko dlatego, że z r. 1910, w którym poraz pierwszy ten stały wydatek wprowadzono, pozostał cały kredyt niezużyty do dyspozycyi na r. 1911.
4.700	4.000	
10.000	—	
297.197	279.800	
1,126.576	1,258.997	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia .	1,270.134	145.906	1,416.040
			58.000	200.000	258.000
	186	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł do biblioteki Komisyi przemysłowej .	800	—	800
	187	Lustracye Spółek przemysłowo-wytwórczych	4.800	—	4.800
	188	Towarzystwo techniczne w Krakowie na utrzymanie nieustającej wystawy przemysłowej	1.500	—	1.500
	189	Wydawnictwo „Odrodzenie“ . . .	2.000	—	2.000
	189*a*)	Wydawnictwo „Kupiec polski“ w Krakowie	—	—	—
		Suma działu II. .	67.100	200.000	267.100
		Dział III. **Zasiłki i inne wydatki na cele popierania rękodzieł i drobnego przemysłu.**			
		a) Patronat:			
	190	Dotacya na poczet dwumilionowego funduszu rękodzielniczego (II. rata . .	—	100.000	100.000
	191	Zasiłki na popieranie rękodzieł i drobnego przemysłu	30.000	—	30.000
	191*a*)	Na koszta założenia i utrzymania biura Patronatu Spółek rękodzielniczych .	—	—	—
		b) Kursy zawodowe:			
	192	Kursy majsterskie	55.000	—	55.000
	193	Kursy wędrowne tkactwa, koszykarstwa i t. p.	10.000	—	10.000
	194	Nauczyciel wędrowny dla majsterskich kursów szewskich	2.400	—	2.400
		c) Subwencye:			
	195	Krajowy Związek przemysłowy we Lwowie	30.000	—	30.000
	196	Liga pomocy przemysłowej we Lwowie:			
		a) na cele ogólne	—	20.000	20.000
		b) „ urządzenie ruchomych wystaw .	—	9.000	9.000
		c) „ warsztaty studenckie . . .	—	3.000	3.000
		d) „ zakupno wozu magazynowego .	—	—	—
		Do przeniesienia .	127.400	132.000	259.400
			1,337.234	345.906	1,683.140

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
1,126.576	1,258.997	
297.800	279.800	
875	600	Potrzeba uzupełnienia biblioteki.
4.800	4.800	
1.500	1.500	
2.000	2.000	
400	400	Wydawnictwo to, o ile będzie uzasadniona potrzeba, może otrzymywać subwencyę z ryczałtu 30.000 K (jak poz. 181).
306.772	289.100	
—	100.000	
—	—	Wyjaśnienie przy poz. 181.
—	40.000	Odpada, jako wydatek jednorazowy.
27.328	25.000	Częściowo z powodu preliminowania *brutto* — częściowo kredyt wyższy z powodu wzrostu faktycznych kosztów urządzania tych kursów.
11.457	6.000	Większa ilość kursów.
2.400	2.400	
30.000	30.000	
15.000	20.000	
8.000	9.000	
—	3.000	
5.000	—	
99.185	235.400	
1,433.348	1,548.097	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia .	1 337.234	345 906	1,683.140
			127.400	132.000	259.400
	197	Muzeum przemysłowe we Lwowie:			
		a) na utrzymanie	8.000	—	8.000
		b) na umorzenie pożyczki 100.000 K na budowę, (X. i XI./125 rata) . .	—	4.998	4.998
	198	Muzeum przemysłowe w Krakowie . .	8.000	—	8.000
	199	Instytut technologiczny Izby handlowej we Lwowie:			
		a) na utrzymanie	6.000	—	6.000
		b) na umorzenie pożyczki 108.200 K na budowę (IV. i V./108 rata) . . .	—	4.989	4.989
	200	Instytut popierania przemysłu gminy miasta Krakowa:			
		a) na utrzymanie	6.000	—	6.000
		b) na umorzenie pożyczki 159.000 K na budowę gmachu	—	8.100	8.100
	201	Spółkowe warsztaty kapelusznicze w Myślenicach:			
		a) na utrzymanie dyrektora . . .	—	8.100	8.100
		b) „ „ instruktora . . .	—	2.400	2.400
		c) reszta kosztów urządzenia maszynowego	—	12.500	12.500
		d) na umorzenie pożyczki 70.000 K na budowę i urządzenie warsztatów (II. i III./35 rata)	6.600	—	6.600
	202	Spółka tkaczy w Ludwikówce:			
		a) na utrzymanie instruktora . .	2.400	—	2.400
		b) na umorzenie pożyczki 10.000 K .	—	500	500
	203	Spółka kuśnierzy i białoskórników w Tyśmienicy:			
		a) umorzenie pożyczki 52.600 K na 51 lat	—	2.700	2.700
		b) na dalsze rozszerzenie warsztatów (rata wstępna od zaciągnąć się mającej pożyczki)	—	2.700	2.700
	204	Spółka kowalska w Sułkowicach na budowę magazynów (*jednorazowo*) . . .	—	5.000	5.000
	205	Towarzystwo tkackie w Kosowie, na umorzenie pożyczki 80.000 K na budowę tkalni mechanicznej	—	4 000	4.000
		Do przeniesienia .	164.400	187.987	352.387
			1,337.234	345.906	1,683.140

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
1,433.348	1,548.097	
99.185	235.400	
8.000	8.000	
4.998	4.989	
8.000	8.000	
6.000	6.000	
5.000	4.989	
6.000	6.000	
—	7.500	Wedle planu umorzenia tej pożyczki.
—	—	
2.900	6.000	
—	—	Wyjaśnienie w sprawozdaniu Dep. II.
—	3.500	
1.800	2.400	
—	500	
—	2.500	Wedle planu umorzenia pożyczki.
—	—	W trakcie budowy tych warsztatów, do których urządzenia przyczynia się c. k. Rząd, okazała się potrzeba rozszerzenia warsztatów a co zatem idzie dostarczenia dalszych środków pieniężnych przez kraj i przez rząd.
—	—	Kredyt nadzwyczajny jednorazowy.
—	—	Przyczynienie się kraju do kosztów budynku (bliższe wyjaśnienie w sprawozdaniu Dep. II.).
141.883	295.778	
1,433.348	1,548.097	

Fundusz krajowy. Rubryka XII. Przemysł i rękodzieła.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia .	1,337.234	345.906	1,683.140
			164.400	187.987	352.387
	206	Mechaniczne warsztaty tkackie w Wilamowicach, na umorzenie pożyczki 52.000 K na budowę budynku	—	2.704	2.704
	207	Związek Stowarzyszeń rękodzielniczych we Lwowie — (Izba rękodzielnicza) .	2.000	—	2.000
	208	Związek Stowarzyszeń rękodzielniczych w Krakowie — (Izba rękodzielnicza):			
		a) na utrzymanie	2.000	—	2.000
		b) na umorzenie pożyczki 65.000 K na budowę „Domu rękodzielniczego“ .	—	3.000	3.000
	209	Stowarzyszenie kobiet „Pomoc przemysłowa“ we Lwowie	800	—	800
	210	Polski Związek katolickich uczniów rękodzielniczych w Krakowie . . .	500	—	500
	211	Towarzystwo im. św. St. Kostki opieki nad terminatorami we Lwowie . .	200	—	200
	212	Na bursy dla młodzieży rzemieślniczej (ryczałt)	13.000	—	13.000
	213	Stowarzyszenia rzemieślnicze we Lwowie i na prowincyi, (ryczałt) . . .	4.000	—	4.000
	213*a*)	Na wspólną halę maszynową dla stolarzy w Krakowie	—	—	—
		Suma działu III. .	186.900	193.691	380.591
		Ogółem suma wydatków . .	1,524.134	539.597	2,063.731

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
1.433.348	1,543.097	
141.383	295.778	
—	—	Jak poz. 205.
2.000	2.000	
1.000	2.000	
—	3.000	
800	800	
500	500	
—	—	Przeniesiono z rubr. V. jako kredyt, którym dla swego przeznaczenia ma dysponować Patronat.
9.550	13.000	
3.900	4.000	
7.000	—	
166.633	321.078	
1,599.981	1,869.175	Na rok 1912, preliminuje się ogółem w rubryce XII. wydatki w sumie . . . . . 2,063.731 K w porównaniu więc z budżetem roku 1911 w sumie 1,869.175 » preliminuje się na rok 1912, ogółem *więcej* o . . 194.556 K zaznacza się jednak, że do porównania obecnie preliminowanych wydatków z zeszłorocznymi nie wzięto w rachubę płac personalu kraj. Komisyi przemysłowej w kwocie 22.152 K, które przeszły do rubr. II., budżetu i tam są wykazane. Wykazany wyżej wzrost wydatków powstał głównie wskutek: 1. założenie 13 nowych szkół przemysłowych uzupełniających typu ogólnego i kilku nowych typu zawodowego (na co preliminuje się *więcej* o 86.690 K), 2. wzrostu potrzeb krajowych szkół zawodowych, tudzież handlowych, wreszcie wskutek przyrzeczonego przyczyniania się kraju do budowy szkół subwencyonowanych, oraz do budowy warsztatów spółkowych. Po potrąceniu z preliminowanych wydatków na rok 1912 w sumie j. w. . . . . 2,063.731 K dochodów w rubr. XII. w sumie . . . . 699.104 » okazuje się w rubr. XII. fund. kraj. na rok 1912 wydatek (*netto*) . . . . . 1,364.627 K w porównaniu z budżetem roku 1911, (*netto*) w sumie . . . . . 1,291.431 » preliminuje się na rok 1912, ogółem (*netto*) więcej o 73.196 K

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		**Dochody.**			
		Szkolnictwo przemysłowe i handlowe.			
		A) Szkoły przemysłowe uzupełniające.			
		a) krajowe:			
	1	Andrychów	1.893	—	1.893
	2	Biała, w śródmieściu	5.090	—	5.090
	3	„ im. T. Kościuszki	2.650	—	2.650
	4	Bochnia	2.415	—	2.415
	5	Brody	2.931	—	2.931
	6	Brzesko	1.978	—	1.978
	7	Brzeżany I (ogólna)	2.122	—	2.122
	8	„ II. (dla murarzy)	950	—	950
	9	Buczacz	2.711	—	2.711
	10	Chrzanów	4.048	—	4.048
	11	Dębica	2.020	—	2.020
	12	Drohobycz	6.608	—	6.608
	13	Gorlice	3.130	—	3.130
	14	Jarosław	2.253	—	2.253
	15	Jasło	2.915	—	2.915
	16	Jaworzno	2.288	—	2.288
	17	Kalwarya	1 580	—	1.580
	18	Kałusz	1.967	—	1.967
	19	Kęty	1.997	—	1.997
	20	Kołomyja I. im. Sobieskiego	6.032	—	6.032
	21	„ II. „ St. Szczepanowskiego	4.460	—	4.460
	22	Kraków, przy pl. Matejki (im. św. Floryana)	8.136	—	8.136
	23	„ przy ul. Lubomirskiego (im. św. Mikołaja)	5.145	—	5.145
	24	„ na Smoleńsku	4.430	—	4.430
	25	„ „ Kazimierzu	6.124	—	6.124
	26	„ przy ul. Dietla (im. Ces. Franciszka Józefa)	3.676	—	3 676
	27	„ żeńska	2.560	—	2.560
	28	Krosno	1.908	—	1.908
	29	Krzeszowice	1.708	—	1.7 8
	30	Leżajsk	1.984	—	1.984
	31	Lwów, im. Kordeckiego	5 043	—	5.043
		Do przeniesienia	102.752	—	102.752

Preliminarz na rok 1912

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
—	—	
4.816	5 090	
—	—	
1 945	2.100	
2.844	2.931	
1.618	1.938	
1.841	2.092	
—	—	
2.215	2.327	
3.458	4.048	
1.965	1 970	
4.966	5.113	
2.380	3.114	
1.693	2.253	
2.222	2.9.5	
—	—	Poz. 1—77. (Szkoły przemysłowe uzupełniające pozostające na etacie kraju). Preliminuje się na rok 1912, ogółem *więcej* o 37.636 K na podstawie dołączonych preliminarzy szczegółowych.
595	1.538	
1.269	1.621	
1.847	1.997	
7.393	5.265 4.460	
	8.051	
23.716	5.145 3.616 5.676	
	3.452	
—	—	
1.496	1 536	
3.339	1.708	
2.0.6	1.909	
—	5.043	
73.624	86.908	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia . .	102.752	—	102.752
*	32	Lwów, im. św. Antoniego	4.912	—	4.912
	33	„ „ króla Sobieskiego . . .	4.749	—	4.749
	34	„ „ Elżbiety	2.374	—	2.374
	35	„ „ Sienkiewicza	4.318	—	4.318
	36	„ „ św. Marcina	4.976	—	4.976
	37	„ „ Mickiewicza	3.059	—	3.059
	38	„ „ Piramowicza	4.998	—	4.998
	39	„ „ Staszica	5.408	—	5.408
	40	„ „ Czackiego	2.650	—	2.650
	41	„ „ Mickiewicza (żeńska) . .	2.688	—	2.688
	42	„ „ św. Anny (żeńska) . . .	2.560	—	2.560
	43	„ „ „ „ (drukarska) . .	2.224	—	2.224
	44	„ „ Maryi Magdaleny (ślusarska) .	1.812	—	1.812
	45	„ „ Bernsteina (izrael.) . .	3.750	—	3.750
	46	Łańcut	1.758	—	1.758
	47	Myślenice	1.948	—	1.948
	48	Nisko	1.926	—	1.926
	49	Nowy Sącz	5.804	—	5.804
	50	Nowy Targ	1.902	—	1.902
	51	Oświęcim	1.709	—	1.709
	52	Podgórze	5.909	—	5.909
	53	Przemyśl I. w śródmieściu . . .	4.317	—	4.317
	54	„ II. na przedmieściu lwowskiem .	3.632	—	3.632
	55	Przeworsk	1.918	—	1.918
	56	Rozwadów	1.893	—	1.893
	57	Rzeszów I. męska	3.982	—	3.982
	58	„ II. żeńska	2.136	—	2.136
	59	Sambor	2.043	—	2.043
	60	Sanok	3.757	—	3.757
	61	Sokal	2.180	—	2.180
	62	Sokołów	1.893	—	1.893
	63	Stanisławów	3.755	—	3.755
	64	Stary Sambor	2.092	—	2.092
	65	„ Sącz	2.136	—	2.136
	66	Stryj	3.399	—	3.399
	67	Strzyżów	1.541	—	1.541
	68	Tarnopol	2.547	—	2.547
	69	Tarnów	4.272	—	4.272
	70	Tarnobrzeg	2.040	—	2.040
	71	Turka (nad Stryjem)	2.791	—	2.791
	72	Wadowice	2.716	—	2.716
	73	Wieliczka	2.255	—	2.255
	74	Zator	1.294	—	1.294
	75	Złoczów	2.429	—	2.429
	76	Żółkiew	2.053	—	2.053
	77	Żywiec	2.885	—	2.885
		Suma wydatków poz. 1—77 . .	240.142	—	240.142
		Do przeniesienia . .	240.142	—	240.142

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
73.624	86.908	
	4.912	
	4.749	
	2.374	
	4 318	
	4.976	
36.214	3.059	
	4.251	
	5 606	
	2.309	
	2.561	
	2.561	
—	—	
—	—	
3.536	3.750	
1.648	1.758	
1.712	1.848	
—	—	
5.554	5.804	
2.011	1.870	
595	1.709	
4.332	4.456	
	4.580	
6.145	2.872	
—	—	Wyjaśnienie jak na poprzedniej stronie.
—	—	
3.214	3.657	
—	—	
1.496	1.584	
2.035	2 514	
2.552	1.961	
—	—	
3 335	3.755	
1.898	2 092	
1.981	2.136	
2.684	3.159	
1.459	1.566	
2.834	2.547	
3.726	4.322	
1.876	2.030	
2.096	2.324	
2 323	2.486	
2.070	2.255	
—	—	
2.206	2.429	
1.959	2 053	
1.844	2.405	
176.959	202.506	
176.959	202.506	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia . .	240.142	—	240.142
	78	Subwencya państwowa na uzupełnienie przyborów i druki	1.000	—	1.000
	79	Subwencya państwowa na zakupywanie podręczników dla absolwentów szkół i bibliotek	2.000	—	2.000
	80	Subwencya państwowa na nowo założyć się mające szkoły i oddziały handlowe .	12.000	—	12.000
	80*a*)	Nieprzewidziane oddziały równorzędne .	—	—	—
	81	Subwencya państwowa na remuneracye dla kierowników i nauczycieli . .	3.000	—	3.000
	82	Subwencya państwowa na ogniska i skioptykony	3.000	—	3.000
		b) subwencyonowane:			
	83	Kraków, cukierników i piernikarzy . .	500	—	500
	84	„ rzeźników i masarzy . . .	900	—	900
	85	„ gospodnio-szynkarska . . .	700	—	700
	86	„ drukarzy i litografów . . .	1.000	—	1.000
	87	„ piekarzy	1.000	—	1.000
	88	„ krawczyń	1.000	—	1.000
	89	„ modniarska	500	—	500
	90	„ introligatorów i pudełkarzy .	1 000	—	1.000
	91	Lwów, fryzyerów	800	—	800
	92	„ gospodnio szynkarska . . .	1.200	—	1.200
	93	„ cukierników	1.000	—	1.000
	94	Przemyśl, na Władyczu (żeńska) . .	500	—	500
		Suma grupy *A*) .	271.242	—	271.242
		B) *Szkoły przemysłowe zawodowe.*			
		a) krajowe:			
	95	Brzesko, szkoła koszykarska . . .	4.512	—	4.512
	96	Brzostek, „ „ . . .	4.743	—	4.743
	96*a*)	Gdów, „ „ . . .	—	—	—
	97	Leżajsk, „ „ . . .	8.136	—	8 136
	98	Lwów, centralna szkoła koszykarska .	17.867	—	17.867
	98*a*)	Tarnobrzeg, szkoła koszykarska . .	—	—	—
	99	Zator, „ „ . .	5 760	—	5.760
	100	Bobowa, szkoła koronkarska . . .	3.620	—	3.620
	101	Zakopane, „ „ . . .	7.380	—	7.380
	102	Maków, szkoła hafciarska	5.009	—	5.009
	103	Krosno, „ tkacka	8.280	—	8.280
	104	Gliniany, warsztat tkacki	4.365	—	4 365
	104*a*)	Gorlice, „ „	—	—	—
	105	Kosów, „ „	3.146	—	3.146
	106	Łańcut, „ „	4.526	—	4.526
		Do przeniesienia .	77.344 271.242	— —	77 344 271.242

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
176.959	202 506	
—	1.000	
—	2.500	
—	4.000	
—	1.000	
—	1.000	
—	—	Na podstawie żądania Wydziału krajowego przedstawionego c. k. Rządowi.
	—	
5.101	—	
—		
—		
—	7.000	
—		
—		
—		
—		
—	—	
182.060	219.006	
4.041	3.700	
3.866	4.900	
10.483	9.400	
7.969	8.200	
5.779	8.200	
5.411	4.500	Poz. 96—122. (Krajowe szkoły przemysłowe zawodowe) Preliminuje się na rok 1912. ogółem *więcej* o 49.294 K na podstawie wyjaśnień zamieszczonych w szczegółowych preliminarzach szkół dołączonych jako alegaty do niniejszej rubryki.
5.551	5.560	
3.168	3 950	
5 687	5.600	
3.368	4.446	
8.776	8.800	
3.290	4.340	
2.367	2.400	
2.000	2.180	
2.485	2.900	
74.241	79.076	
182.060	219.006	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia .	271 242	—	271.242
			77.344	—	77.344
	107	Rakszawa, szkoła sukiennicza . . .	10.816	—	10.816
	108	Grybów, warsztat kołodziejski . . .	20.445	—	20.445
	109	Grzymałów, „ „ . . .	13.786	—	13.786
	110	Kamionka strumiłowa, szkoła kołodziejska i ciesielska	16.946	—	16.946
	111	Tłumacz, szkoła kołodziejska . . .	16.896	—	16.896
	112	Kalwarya, szkoła stolarska	17.973	—	17.973
	113	Stanisławów „ „	24.863	—	24.863
	114	Jaworów, warsztat wyrobu zabawek . .	33.326	—	33 326
	115	Kołomyja, szkoła garncarska . . .	12 253	—	12.253
	116	Podgórze, kursa przemysłu keramicznego	6 116	—	6.116
	117	Kołomyja, szkoła szewska	9.376	—	9 376
	18	Stary Sącz, warsztat szewski . . .	17.012	—	17 012
	119	Witków, „ „ . . .	8.197	—	8.197
	120	Drohowyże, szkoła rzemiosł w zakładzie St. hr. Skarbka	89.013	—	89.013
	121	Lwów, keramiczna stacya doświadczalna .	1.000	—	1 000
	122	„ mechaniczna „ „ .	3.000	—	3.000
	122*a*)	Dynów, szkoła koszykarska . . .	—	—	—
	122*b*)	Rychwałd, szkoła tkacka	—	—	—
		Suma wydatków poz. 96—123 .	378.362	—	378.362
	123	Zwroty zaliczek na płace dla personalu kraj szkół przemysłowych . .	3.000	—	3.000
	124	Zwrot długu b. kierownika szkoły szewskiej w Starym Sączu . . .	600	—	600
		b) subwencyonowane:			
	125	Albigowa, pracownia koszykarska . .	400	—	400
	126	Bilinka, „ „ . .	400	—	400
	127	Czerwona Wola, szkoła koszykarska . .	2.000	—	2.000
	128	Chyszewice, pracownia koszykarska . .	400	—	400
	129	Gdów, „ „ . .	800	—	800
	130	Milczyce, „ „ . .	400	—	400
	130*a*)	Przewrotne, „ „ . .	—	—	—
	131	Rudki, szkoła koszykarska . .	1.200	—	1.200
	132	Siekierczyce, „ „ . .	400	—	400
	132*a*)	Wielowieś, pracownia koszykarska . .	—	—	—
	133	Żurawno, „ „ . .	400	—	400
	133*a*)	Touste. „ „ . .	—	—	—
	134	Budzanów, warsztat tkacki . . .	600	—	600
	135	Czernelica, pracownia tkacka . . .	600	—	600
	136	Korczyna, „ „ . . .	1.800	—	1.800
	137	Wilamowice, „ „ . . .	1.600	—	1.600
	138	Żwiniacz, „ „ . . .	600	—	600
		Do przeniesienia .	393.562	—	393.562
			271.242	—	271.242

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
182.060	219.006	
74.241	79.076	
8.329	10.080	
16.372	19.200	
12.879	13.500	
14.176	12.500	
9.107	13.342	
8.329	10.800	
14.677	17.500	
30 617	27.800	
14.744	9.050	
4.231	5 420	Wyjaśnienie jak na poprzedniej stronie.
8.100	7.700	
16.494	16.400	
7.704	6.200	
92 968	77.700	
1.137	800	
4.234	2.000	
1.403	—	
500	—	
340.242	329.068	
4.810	2.000	*Więcej*, z powodu liczniejszego personalu krajowych szkół zawodowych.
150	600	
408	400	
328	400	
1.640	2 000	
472	800	
—	—	
330	400	
410	400	
480	1.200	
328	400	Na podstawie żądania Wydziału krajowego, przedstawionego c. k. Rządowi.
656	800	
350	400	
290	300	
350	600	
—	—	
1 500	1.800	
1.110	1.600	
—	—	
353 844	343 168	
182.060	219.006	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1912. zwyczajne K	nadzwyczajne K	razem K
XII.		Z przeniesienia .	271.242	—	271.242
			393.562	—	393.562
	139	Jaworów, szkoła koronkarska . . .	1.200	—	1.200
	140	Kańczuga, „ „ . . .	1.600	—	1.600
	141	Myślenice, warsztat kapeluszniczy . .	1.400	—	1.400
	142	Miejsce Piastowe, warsztaty rzemieślnicze Towarz. „Powściągliwość i Praca“ .	1.000	—	1.000
	143	Oświęcim, szkoła rzemieślnicza OO. Salezyanów	3.000	—	3.000
	144	Pawlikowice, warsztaty rzemieślnicze Towarzystwa „Powściągliwość i Praca“	1.000	—	1.000
	145	Kuliki, szkoła zabawkarska . .	600	—	600
		Suma grupy *B*) .	403.362	—	403.362
		Suma działu I. .	674.604	—	674.604
		II. Różne dochody: mianowicie zwroty pożyczek na cele przemysłowe i subwencye na kursy majsterskie.			
	146	Przemyśl, Konwent PP. Benedyktynek, zwrot pożyczki 10.000 K na budowę szkoły robót kobiecych po 600 K rocznie (XVI./17 rata) . . .	—	600	600
	147	Śniatyn, Wydział powiatowy, zwrot pożyczki na zakupno realności dla b. krajowej szkoły koszykarskiej w Dżurowie, w kwocie 6.000 K, spłacalnej po 400 K rocznie (XV./15 rata) . .	—	400	400
	147*a*)	Świątniki, c. k. szkoła ślusarska, zwrot pożyczki 2.000 K na fundusz obrotowy spłacalnej po 400 K rocznie . .	—	—	—
	148	Spłata pożyczek bezprocentowych na cele drobnego przemysłu i rzemiosł . .	—	1.500	1.500
	148*a*)	Reszta niezużytkowanych kredytów z lat dawniejszych i rozmaite . . .	—	—	—
	149	Subwencya państwowa na kursy majsterskie t. j. $^1/_3$ część preliminowanych kosztów tych kursów	18.000	—	18.000
	150	Spodziewane subwencye na kursy majsterskie od czynników lokalnych . .	4.000	—	4.000
		Suma działu II .	22.000	2.500	24.500
		Ogółem suma dochodów	696.604	2.500	699 104

Preliminarz na rok 1912.

Wynikłość z roku 1910	Kwota preliminowana na rok 1911	Wyjaśnienia
K	K	
182 060	219.006	
353.844	343.168	
900	1.200	
848	1.600	
900	2.500	
—	—	Wyjaśnienie jak na poprzedniej stronie.
—	3.000	
—	—	
400	600	
356.892	352.068	
538 952	571.074	
600	600	
400	400	
—	400	Odpada z powodu spłacenia reszty pożyczki w roku 1911.
135	270	Z powodu udzielenia większej ilości pożyczek.
24.127	—	
—	5.000	Z powodu preliminowania *brutto*. Dotychczasowe bowiem subwencye c. k. Rządu i czynników lokalnych pobierane były jako korrelatywny zwrot wydatków na urządzanie kursów.
—	—	
25.262	6.670	
564.214	577.744	Na r. 1912 preliminuje się w rubr. XII. dochody w sumie 699.104 K w porównanin z budżetem r. 1911 w sumi 577.744 „ preliminuje się na r 1912 ogółem *więcej* o . . 121.360 K ze wzrostem bowiem liczby szkół uzupełniających wzrośnie subwencya c. k. Rządu i czynników lokalnych udzielana w wysokości $^1/_3$ części kosztów utrzymania tych szkół; a wzrost wydatków na krajowe szkoły zawodowe uzasadnia również żądanie i wypłatę wyższych na ten cel subwencyi c. k. Rządu.

WYKAZ

kosztów utrzymania szkół przemysłowych uzupełniających wedle rachunków za rok kalendarzowy 1910.

a) krajowych.

L. porz.	Miejscowość	Dotacya kraju		Subwencya państwa		Subwencya czynników lokalnych		Razem	
		K	h	K	h	K	h	K	h
1	Biała	2.661	18	2.032	—	2.784	—	7.477	18
2	Bochnia	1.074	93	935	—	1.010	—	3.019	93
3	Brody	1.126	08	987	—	1.857	—	3.970	08
4	Brzesko	1.254	80	968	—	650	—	2.872	80
5	Brzeżany	1.083	—	1.141	—	700	—	2.924	—
6	Buczacz	1.160	82	1.043	—	1.172	—	3.375	82
7	Chrzanów	2.632	07	1.667	—	1.790	86	6.089	93
8	Dębica	1.582	69	1.165	—	800	—	3.347	69
9	Drohobycz	3.094	42	2.926	—	2.040	—	8.060	42
10	Gorlice	1.686	49	1.165	—	1.215	27	4.066	76
11	Jarosław	1.556	17	1.150	—	542	73	3.248	90
12	Jasło	1.869	16	1.314	—	907	51	4.090	67
13	Kałusz	1.045	34	1.269	—	—	—	2.314	34
14	Kęty	1.149	—	849	—	998	—	2.996	—
15	Kołomyja I. Sobieskiego	5.479	96	3 573	—	3.820	—	12.872	96
16	„ II. St. Szczepan.								
17	Kraków na Kleparzu	16.274	34	10.386	—	13.330	16	39.990	50
18	„ przy ul. Lubomirsk.								
19	„ na Smoleńsku								
20	„ na Kaźmierzu								
21	„ przy ul. Dietla								
22	Krosno	1.031	07	796	—	700	—	2.527	07
23	Lwów, Kordeckiego	17.160	02	18.289	—	17.925	34	53.374	36
24	„ św. Antoniego								
25	„ kr. Sobieskiego								
26	„ Elżbiety								
27	„ Konarskiego								
28	„ św. Marcina								
29	„ Mickiewicza								
30	„ Piramowicza								
31	„ Staszica								
32	„ św. Anny (żeńska)								
33	„ Staszica (żeńska)								
	Do przeniesienia	62.921	54	51.655	—	52.242	87	166.809	41

L. porz.	Miejscowość	Dotacya kraju K	h	Subwencya państwa K	h	Subwencya czynników lokalnych K	h	Razem K	h
	Z przeniesienia . .	62.921	54	51.655	—	52.242	87	166.809	41
34	Lwów, Bernsteina (izrael.) . .	1.092	—	808	—	2.728	40	4.628	40
35	Łańcut	931	50	1.078	—	570	—	2.579	50
36	Myślenice	639	21	912	—	800	—	2.351	21
37	Nowy Sącz	3 142	93	2.947	—	2.606	40	8.696	33
38	Nowy Targ	720	26	923	—	1.088	—	2.731	26
39	Podgórze	2.412	14	1.784	—	2.548	—	6.744	14
40	Przemyśl I. śródmieście . .	4.235	92	3.895	—	2.250	—	10.380	92
41	„ II. przedm. lwow. .								
42	Rzeszów	1.684	09	1 414	—	1.800	—	4.898	09
43	Sambor	962	99	796	—	700	—	2.458	99
44	Sanok	2.352	51	1.297	—	738	—	4.387	51
45	Sokal	59	73	1.102	—	1.450		2.611	73
46	Stanisławów	3.325	32	2.341	—	994	—	6.660	32
47	Stary Sambor	1.263	47	1.098	—	800	—	3.161	47
48	Stary Sącz	1.334	18	881	—	1.100	—	3.315	18
49	Stryj	2.260	23	1.162	—	1.522	—	4.944	23
50	Strzyżów	992	16	779	—	680	—	2.451	16
51	Tarnopol	1.367	—	1.162	—	1.672	—	4.201	—
52	Tarnów	2.969	73	1.621	—	2.104	60	6.695	33
53	Tarnobrzeg	1.117	91	876	—	1.000	—	2.993	91
54	Turka (nad Stryjem)	1.092	75	1.292	—	800	—	3.188	75
55	Wadowice	1.155	16	923	—	1.400	—	3.478	16
56	Wieliczka	1.650	31	1.220	—	850	—	3.720	31
57	Złoczów	477	01	1.406	—	800	—	2.683	01
58	Żółkiew	1.164	64	959		1.000	—	3.123	64
59	Żywiec	1 839	73	1.038	—	806	37	3.684	10
60	Krzeszowice	315	27	918	—	2.420	86	3.654	13
61	Leżajsk	771	95	918	—	1.088	26	2.678	21
62	Kalwarya	421	—	595	—	—	—	1.016	—
63	Oświęcim	805	—	595	—	—	—	1.400	—
	Razem . .	105.477	64	88.399	—	88.559	76	282.436	40

b) szkół krajowych nowozałożonych.

1	Brzeżany (murarska)	1.400	—	—	—	—	—	—	—
2	Jaworzno	400	—	—	—	—	—	—	—
3	Przeworsk	600	—	—	—	—	—	—	—
	Razem . .	2.400	—	—	—	—	—	2.400	—

c) szkół subwencyonowanych (zawodowych).

L. porz.	Miejscowość	Dotacya kraju K	h	Subwencya państwa K	h	Subwencya czynników lokalnych K	h	Razem K	h
1	Kraków krawczyń	800	—	—	—	—	—	—	—
	„ rzeźników masarzy:								
	a) za r. 1909	800	—	—	—	—	—	—	—
	b) „ „ 1910	872	—	850	—	—	—	—	—
2	Kraków drukarzy i litogr.:								
	a) za r. 1909	900	—	900	—	—	—	—	—
	b) „ „ 1910	200	—	851	—	—	—	—	—
3	Kraków cukiern. i piernik. .	521	31	850	—	—	—	—	—
	„ piekarzy	—	—	850	—	—	—	—	—
	„ gospodnio szynk. . .	—	—	850	—	—	—	9.244	31
	Razem . .	4.093	31	5.151	—	—	—	—	—

d) wydatki ogólne.

1	Uzupełnienie przyborów i druki	257	20	—	—	—	—	—	—
2	Na podręczniki dla absolwentów	78	—	—	—	—	—	—	—
3	Nagrody za rysunki	1.127	84	—	—	—	—	—	—
	Na nowo założyć się mające szkoły i kursa handlowe	2.028	69	—	—	—	—	—	—
4	Dodatki dla nauczycieli i kierowników	745	—	—	—	—	—	—	—
	Razem . .	4.236	73	—	—	—	—	4.236	73
	Ogółem . . .	116.207	68	93 550	—	88.559	76	298.317	44

FREKWENCYA

szkół przemysłowych uzupełniających w roku szkolnym 1910/11.

(Wedle stanu zapisów.)

A) Szkoły krajowe:

p.	Siedziba szkoły	Klasy przemysłowe			Klasy handlowe			Kurs rysunkowy dla abituryentów	Razem
		przygotowawcza:	I	II	przygotowawcza:	I	II		
1	Biała	61	51, 52	45	—	28	19	—	256
2	Bochnia	41	43	32	—	—	—	—	116
3	Brody	40	28	20	—	—	—	—	88
4	Brzesko	23	28	21	—	—	—	—	72
5	Brzeżany	23	25	25	—	—	—	—	73
6	„ , dla murarzy	—	23	17	—	—	—	—	40
7	Buczacz	41	25, 26	22	—	—	—	—	114
8	Chrzanów	25, 28	25, 28	25, 25	—	23	22	—	201
9	Dębica	39	38	17	—	—	—	—	94
10	Drohobycz	32, 34	33, 34, 52	32, 44	—	10	9	—	280
11	Gorlice	39	30, 31	32	—	—	—	—	132
12	Jarosław	44	41	30	—	—	—	—	115
13	Jasło	48	30, 33	38	—	—	—	—	149
14	Jaworzno	51	33, 34	34	—	—	—	—	152
15	Kalwarya	29	16	13	—	—	—	—	58

16	Kałusz	30	29	23	—	—	—	—	82
17	Kęty	31	29	20	—	—	—	—	80
18	Kołomyja, I. im. Sobieskiego	37	30, 31	28, 29	—	36	25	—	216
19	„ II. im. Szczepanowskiego	32	35, 36	26, 26	—	—	—	—	155
20	Kraków, na Kleparzu	47, 42	56, 66. 54, 49,	51, 41, 56	—	—	—	25	487
21	„ przy ul. Lubomirskiego	40, 38	37, 37	30, 30	—	—	—	—	212
22	„ na Smoleńsku	35, 35, 43	55	40	—	—	—	15	223
23	„ na Kaźmierzu	30, 32, 36	33, 31	46	25	26	22	—	281
24	„ przy ul. Dietla	30, 31	46	31	—	—	—	—	138
25	Krosno	—	42	22	—	—	—	—	64
26	Krzeszowice	—	41	19	—	—	—	—	60
27	Leżajsk	21	26	27	—	—	—	—	74
28	Lwów, im. ks. Kordeckiego	34	41. 42	33, 36	—	—	—	—	186
29	„ „ św. Antoniego	32	35	20	—	—	—	—	87
30	„ „ kr. Sobieskiego	31	33	42	—	—	—	—	106
31	„ „ Elżbiety	—	37	27	—	—	—	—	64
32	„ „ Sienkiewicza	—	30, 31	33, 34	—	—	—	—	128
33	„ „ św. Marcina	37	39	26	—	—	—	—	102
34	„ „ Mickiewicza	33	47	32	—	—	—	—	112
35	„ „ Piramowicza	—	65, 43	38, 38	—	—	—	—	184
36	„ „ Staszica (męska)	—	33, 54, 39	62, 25	—	—	—	—	233
37	„ „ Staszica (żeńska)	21	28	26	—	—	—	—	75
38	„ „ św. Anny (żeńska)	22	32	23	—	—	—	—	77
39	„ „ Czackiego	29	40	—	—	—	—	—	69
40	„ „ Bernsteina	—	39	21	—	—	—	—	60
41	Łańcut	28	42	28	—	—	—	—	98
42	Myślenice	22	28	19	—	—	—	—	69
43	Nowy Sącz	40, 41	40, 40. 40	35, 35	—	30	19	17	337
44	Nowy Targ	30	29	18	—	—	—	—	77
45	Oświęcim	16	19	16	—	—	—	—	51
46	Podgórze	36, 36	38, 34	31, 30	—	17	—	18	240
47	Przemyśl, I. śródmieście	30, 33	27, 28	26, 26	—	—	—	—	170
48	„ II. przedm. lwowskie	30, 30	28, 28	30, 30	—	—	—	—	116
49	Przeworsk	35	37	—	—	—	—	—	72
50	Rzeszów	46, 47	28, 27	21	—	—	—	—	169
51	Sambor	21	32	21	—	—	—	—	74

L. p.	Siedziba szkoły	Klasy przemysłowe			Klasy handlowe			Kurs rysunkowy dla aatturyentów	Razem
		przygotowawcza	I	II	przygotowawczn	I	II		
52	Sanok	35, 35	34, 34	35, 36	—	—	—	30	239
53	Sokal	21	24	23	—	—	—	—	68
54	Stanisławów	—	43, 48, 48	36, 38	—	—	—	33	246
55	Stary Sącz	27	31	32	—	—	—	—	90
56	Stary Sambor	30	27	21	—	—	—	—	78
57	Stryj	45	53, 54	36, 36	—	—	—	—	224
58	Strzyżów	—	31	28	—	—	—	—	59
59	Tarnobrzeg	25	26	20	—	—	—	—	71
60	Tarnopol	39	40	24	—	—	—	—	103
61	Tarnów	43, 33	41, 42, 41	46	—	—	—	—	246
62	Turka	15	31	34	—	—	—	—	90
63	Wadowice	22	43	22	—	—	—	—	87
64	Wieliczka	27	20	20	—	—	—	—	67
65	Zator	52	—	—	—	—	—	—	52
66	Złoczów	35	32	16	—	—	—	—	83
67	Żółkiew	28	25	21	—	—	—	—	74
68	Żywiec	24	28, 28	25, 25	—	—	—	—	130
	Razem	—	—	—	—	—	—	—	8.975

B) Szkoły subwencyonowane:

69	Kraków, dla piekarzy	25	35	21	—	—	—	—	81
70	„ „ drukarzy	38	37	—	—	—	—	—	75
71	„ „ kelnerów	—	—	18	—	—	—	—	18
72	„ „ rzeźników	32	34	40	—	—	—	—	106
73	„ „ cukierników	—	—	15	—	—	—	—	15

74	Kraków, dla krawczyń	—	47		29	—	—	—	—	76
75	„ „ introligatorów . . .	—	11		11	—	—	—	—	22
76	Lwów, dla fryzyerów	—	40	—		—	—	—	—	40
77	„ „ kelnerów	—	50	—		—	—	—	—	50
78	„ „ cukierników . . .	—	29	—		—	—	—	—	29
79	Przemyśl, żeńska na Władyczu . .	—	49		23	—	—	—	—	72
	Razem . . .	—	—	—		—	—	—	—	584

Zestawienie:

A)	Szkoły krajowe	8.975
B)	„ subwencyonowane	584
	Razem	9.559

STATUT NORMALNY

UZUPEŁNIAJĄCYCH

SZKÓŁ PRZEMYSŁOWYCH

UTRZYMYWANYCH PRZEZ

STOWARZYSZENIA PRZEMYSŁOWE.

STATUT

uzupełniającej szkoły zawodowej Stowarzyszenia przemysłowego.

.....

§. 1.

Założona na podstawie uchwały walnego zgromadzenia Stowarzyszenia przemysłowego.....

.....

w ..... z dnia ..... 19...

(po myśli §. 114 ord. przem.) uzupełniająca szkoła zawodowa ma za zadanie: udzielać uczniom i pomocnikom zawodu ..... zajętym u członków Stowarzyszenia, tych wiadomości teoretycznych i praktycznych, które są im potrzebne do uzupełnienia pobieranej u pryncypała nauki, w kierunku przemysłowym, technicznym i handlowym i przyczynić się mogą do podniesienia ich zawodowego wykształcenia oraz zdolności zarobkowej.

§. 2.

Szkoła składa się z ..... klas zawodowych i klasy przygotowawczej, w których będzie udzielaną nauka następujących przedmiotów: .....

.....

.....

.....

Nauka odbywa się przez ..... godzin tygodniowo — z tem zastrzeżeniem, że w dni powszednie nie może ona odbywać się po godzinie 8-mej wieczorem, ani w niedzielę popołudniu oraz święta.

Rok szkolny trwa ..... tygodni nauki, od ..... do .....

Zakres i rozkład nauki obejmuje plan nauki, podlegający zatwierdzeniu c. k. Rady szkolnej krajowej.

§. 3.

Szkoła jest utrzymywaną przez wymienione na wstępie Stowarzyszenie przemysłowe przy pomocy subwencyi państwa, kraju, oraz Izby handlowej i przemysłowej w ..... gminy miasta .....

Cały koszt utrzymania szkoły, niepokryty subwencyami i innymi przychodami ponosi Stowarzyszenie.

§. 4.

Funduszami przeznaczonymi na urządzenie i utrzymanie szkoły (t. zw. funduszem szkolnym) zawiaduje Stowarzyszenie przemysłowe pod nadzorem i kontrolą Wydziału krajowego. — Stowarzyszenie pobiera na fundusz szkolny, (który odrębnie od majątku Stowarzyszenia i innych tegoż funduszów ma być administrowany) wszelkie przychody i pokrywa z niego wszelkie wydatki, te ostatnie za asygnatą Wydziału szkolnego, w ramach corocznego budżetu. Z końcem każdego roku kalendarzowego przedkłada Stowarzyszenie zamknięcie rachunków szkolnych Wydziałowi krajowemu, który zbadawszy stosowność wydatków udziela Stowarzyszeniu absolutorynm z subwencyi państwa i kraju.

Corocznie w terminie do dnia 1. marca przedkłada Stowarzyszenie Wydziałowi krajowemu preliminarz budżetu szkoły na rok następny do zatwierdzenia i ostatecznego ułożenia.

§. 5.

Zarząd i nadzór nad szkołą sprawuje Wydział szkolny.

W skład Wydziału wchodzą:

2 delegaci przełożeństwa Stowarzyszenia,
1 delegat Wydziału pomocników,
1 delegat Wydziału krajowego,
1 delegat c. k. Rady szkolnej krajowej,
1 delegat gminy,
instruktor stowarzyszeń przemysłowych, oraz delegaci (po jednym) tych czynników lokalnych, które udzielają szkole subwencyi rocznej przynajmniej w wysokości 200 K, wreszcie kierownik szkoły z głosem stanowczym.

Członkowie wybrani lub mianowani sprawują swój urząd, który jest bezpłatnym, przez 3 lata, po upływie których mogą wejść ponownie w skład Wydziału.

Wydział wybiera z pośród siebie przewodniczącego i tegoż zastępcę, sekretarza i skarbnika.

Posiedzenia Wydziału odbywają się w miarę potrzeby najmniej 5 razy do roku. Do prawomocności uchwał Wydziału wymaganą jest obecność połowy członków i bezwzględna większość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje.

Przewodniczący, względnie tegoż zastępca, reprezentuje Wydział na zewnątrz. Pisma wychodzące od Wydziału podpisuje przewodniczący i sekretarz.

Każdy członek Wydziału szkolnego ma prawo przekonywania się w sposób odpowiedni o stanie lokalności, urządzeń i środków naukowych szkoły. Na spostrzeżone usterki może zwrócić uwagę kierownika szkoły w nieobecności uczniów, względnie przedstawić je Wydziałowi szkolnemu.

§. 6.

Sprawy bieżące oraz wymagające bezzwłocznej decyzyi z wyjątkiem spraw zasadniczych załatwia Przewodniczący Wydziału, względnie tegoż zastępca wraz z kierownikiem szkoły.

§. 7.

Pod względem pedagogicznym i dydaktycznym podlega szkoła nadzorowi c. k. Rady szkolnej krajowej względnie c. k. inspektora uzupełniających szkół przemysłowych.

Prawo hospitowania nauki szkolnej przysługuje wszystkim członkom Wydziału szkolnego za poprzedniem zgłoszeniem się u kierownika szkoły.

Hospitującym nie przysługuje bezpośredni wpływ ani na tok i sposób udzielania nauki, ani na karność szkolną.

§. 8.

Grono nauczycielskie składa się z kierownika szkoły i nauczycieli poszczególnych przedmiotów.

Kierownika szkoły i nauczycieli przedmiotów teoretycznych mianuje Wydział szkolny w porozumieniu z c. k. inspektorem szkół przemysłowych uzupełniających, nauczycieli dla nauki praktycznej (ściśle zawodowej) mianuje Wydział szkolny w porozumieniu z Przełożeństwem Stowarzyszenia.

Wysokość wynagrodzenia kierownika i nauczycieli ustanawia Wydział szkolny w granicach budżetu szkolnego.

Nominacyę kierownika oraz nauczycieli zatwierdza Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową.

§. 9.

Kierownik prowadzi szkołę pod względem pedagogiczno-dydaktycznym i administracyjnym w szczególności: przyjmuje uczniów, czuwa nad ich pilnością i karnością, utrzymuje w porządku środki naukowe, do czego może używać pomocy nauczycieli, przedkłada Wydziałowi szkolnemu w porozumieniu z gronem nauczycieli wnioski względem zakupna środków naukowych, załatwia czynności administracyjne, połączone z kierownictwem szkoły, przestrzega ścisłego zachowania planu nauki i jest odpowiedzialny za stan szkoły pod względem pedagogicznym i dydaktycznym. Przy końcu roku szkolnego składa kierownik Wydziałowi szkolnemu sprawozdanie o stanie szkoły. Wydział sprawozdanie to wraz ze swoją opinią udziela przełożeństwu Stowarzyszenia, które odpisy sprawozdania przedkłada Wydziałowi krajowemu i c. k. Radzie szkolnej krajowej.

§. 10.

Nauczyciele podlegają kierownikowi szkoły.

Nauczyciele odbywają przynajmniej cztery razy w roku szkolnym konferencyę pod przewodnictwem kierownika na której obradują nad pilnością i karnością uczniów, nad ich postępem w naukach, nad zakupnem środków naukowych i t. p. Przewodniczący Wydziału szkolnego i przełożony Stowarzyszenia mają prawo brania działu w konferencyi z głosem doradczym. Protokół konferencyi przedkłada kierownik Wydziałowi szkolnemu.

§. 11.

Wszyscy zajęci u członków Stowarzyszenia uczniowie bez względu na wiek, pomocnicy zaś do ukończenia 18 roku życia są obowiązani w myśl ustawy

przemysłowej uczęszczać do szkoły, o ile nie ukończyli uzupełniającej szkoły przemysłowej, lub innej nauki równorzędnej, zaś ich pryncypałowie są obowiązani udzielić im potrzebnego na to czasu i nadzorować regularne uczęszczanie ich do szkoły. O równorzędności nauki rozstrzyga c. k. Rada szkolna krajowa.

Od wyniku wstępnego egzaminu zależy, czy uczeń zostanie przez kierownika szkoły przydzielony do klasy przygotowawczej, czy do pierwszej zawodowej. Uczniowie, którzy wykażą się świadectwem ukończenia szkoły ludowej, mogą być uwolnieni od składania egzaminu wstępnego. Do klasy 2 zawodowej zostaną przyjęci tylko ci uczniowie, którzy ukończyli I klasę zawodową.

Uczniowie, którzy ukończyli naukę tudzież pomocnicy, mogą od kierownika szkoły otrzymać pozwolenie uczęszczania dobrowolnie na niektóre przedmioty.

Uczniów obowiązują przepisy szkolne przez c. k. Radę szkolną krajową wydać się mające.

§. 12.

Nauka w szkole jest bezpłatną. Przełożeństwo Stowarzyszenia może jednak po wysłuchaniu Wydziału szkolnego zaprowadzić mierne opłaty od uczniów, które mają być użyte na przybory do pisania i rysowania.

Ubogich a pilnych uczniów może Wydział szkolny uwolnić od tej opłaty.

§. 13.

Kierownik szkoły zawiadamia pracodawców o pilności ich uczniów za pomocą książeczek kontroli, wykazów i upomnień. — Uczniów zaniedbujących częściej naukę, podaje do wiadomości Stowarzyszenia przemysłowego i Wydziału szkolnego, który wzywa pracodawców ustnie lub na piśmie, aby zmusili uczniów do pilnego uczęszczania na naukę. Gdyby te wezwania nie skutkowały, donosi kierownik o tem władzy przemysłowej, aby wdrożyła dalsze postępowanie.

§. 14.

Przy końcu roku szkolnego każdy uczeń otrzymać może na żądanie poświadczenie co do uczęszczania do szkoły, zachowania się, pilności i postępu w nauce, a po ukończeniu szkoły otrzymuje świadectwo z całej nauki uzupełniającej. Uczeń, który w ciągu roku szkolnego zamierza podać się o przypuszczenie do egzaminu na czeladnika, otrzymuje świadectwo frekwentacyjne, stwierdzające, od kiedy do szkoły uczęszcza.

§. 15.

Zmiana niniejszego statutu może być dokonaną przez Stowarzyszenie za zgodą Wydziału krajowego i c. k. Rady szkolnej krajowej.

Alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 168.716/191[illegible].

PRZEPISY
ADMINISTRACYJNE

DLA

SZKÓŁ PRZEMYSŁOWYCH UZUPEŁNIAJĄCYCH

wydane rozporządzeniem Wydziału krajowego z 10. listopada 1911
L 150.582/1911.

Wydział szkolny, Sekretarz i Skarbnik Wydziału, Kierownik.

§. 1.

Szkołą przemysłową uzupełniającą administruje Wydział szkolny, którego skład określa § 5. statutu normalnego dla szkół przemysłowych uzupełniających, wydanego rozporządzeniem Wydziału krajowego z 25 lipca 1904 L. 55.572/04 — ściśle wedle postanowień tegoż statutu, niniejszych przepisów i wszystkich w przyszłości przez Wydział krajowy wydać się mających.

§. 2.

Prawo wysyłania delegata do Wydziału szkolnego (§. 5. statutu) mają te tylko ciała i instytucye, które się do kosztów utrzymania szkoły przyczyniają subwencyą najmniej 100 K rocznie; Stowarzyszenia przemysłowe i Związki tychże Stowarzyszeń mają to prawo przy subwencyi 40 K rocznie. Nadto celem zachowania łączności szkoły z życiem praktycznem może Wydział szkolny wprowadzić na nauce szkolnej stałe czy czasowe dyżury delegowanych przez odnośne Stowarzyszenia przemysłowe majstrów oczywiście bez prawa wpływania na tok nauki szkolnej. Majstrów tych może następnie Wydział szkolny zapraszać na swe posiedzenia, lub posiedzenia grona nauczycielskiego z głosem doradczym.

§. 3.

Kierownik szkoły jest z urzędu członkiem Wydziału, może być również sekretarzem i skarbnikiem Wydziału, o ile te czynności poruczy mu Wydział szkolny.

§. 4.

Wyjątkowo tylko w tych miejscowościach, gdzie jest więcej szkół temu samemu Wydziałowi podlegających, może funkcyę skarbnika spełniać za zgodą Wydziału krajowego Magistrat miasta przez swą kasę gminną.

§. 5.

Sprawy szkolne załatwia Wydział szkolny na posiedzeniach miesięcznych albo definitywnie albo z przedstawieniem wniosków Wydziałowi krajowemu w sprawach zastrzeżonych Wydziałowi krajowemu w niniejszych przepisach, względnie w Statucie normalnym (§§. 4., 7., 8, 9., 10 statutu).

W sprawach niecierpiących zwłoki wydaje odnośne zarządzenie przewodniczący Wydziału, względnie jego zastępca z równoczesnem doniesieniem o swem zarządzeniu Wydziałowi krajowemu, względnie Wydziałowi szkolnemu na najbliższem posiedzeniu.

§. 6.

Kierownik prowadzi samoistnie całą bieżącą administracyę szkolną, określoną w §. 8 statutu, protokołuje, liczbuje i utrzymuje w porządku akta szkolne i inwentarz oraz księgę normaliów, prowadzi należycie kopiowaną i liczbowaną korespondencyę szkolną bieżącą oraz o ile jest sekretarzem Wydziału prowadzi również korespondencyę z uchwał Wydziału szkolnego zgodnie z poleceniami Przewodniczącego lub jego zastępcy; razem z Przewodniczącym lub jego zastępcą podpisuje pisma wychodzące z Wydziału, wreszcie prowadzi protokół posiedzeń Wydziału i odpis protokołu przedkłada Wydziałowi krajowemu.

§. 7.

Korespondencya urzędowa Wydziału szkolnego oraz kierownictwa szkoły wolną jest na podstawie ustawy państwowej z 2. października 1865 Nr. 108 Dz. u. p. od porta pocztowego.

§. 8.

Kierowik prowadzi także bibliotekę szkolną, w czem się może zresztą wyręczyć przez jednego z nauczycieli szkoły.

§. 9.

Skarbnika obowiązki określają §§. 40—47 niniejszych przepisów.

§. 10.

Językiem urzędowym szkoły jest język polski.

§. 11.

Za prawidłowe i z przepisami zgodne spełnianie obowiązku zarządu są kierownik szkoły oraz skarbnik odpowiedzialni przed Wydziałem szkolnym i Wydziałem krajowym, ponadto jest kierownik szkoły odpowiedzialny za stan jej pod względem pedagogiczno-dydaktycznym przed Radą szkolną krajową.

Nauka, egzorty, paralelki.

§. 12.

Rok szkolny rozpoczyna się w połowie września lub z początkiem października (dzień oznacza Wydział szkolny wedle potrzeb lokalnych) i trwa 7 do 8 miesięcy, czyli około 32 tygodni nauki.

§. 13.

Nauka ma być udzielaną wedle normalnego planu nauki względnie wedle planu zatwierdzonego przez c. k. Radę szkolną krajową.

§. 14.

Przydzielanie uczniów z wątpliwem przygotowaniem (§ 14. statutu) do klasy przygotowawczej względnie pierwszej ma się odbywać ze szczególną skrupulatnością i na podstawie wyników egzaminu wstępnego.

Piśmienne wypracowania uczniów przy tym egzaminie należy przechować.

§. 15.

Nauka powinna być o ile możności skupiona z reguły w dwu dniach w tygodniu od 4 do 8 popołudniu i w niedzielę od 9 do 12, o ile na niedzielę nie przypada uroczyste święto.

Wolno jednak Wydziałowi szkolnemu oznaczyć wedle potrzeb lokalnych w porozumieniu z Stowarzyszeniami przemysłowemi inne dni i pory nauki: zwłaszcza bardzo jest pożądanem, by nauka mogła się odbywać rano. Bezwarunkowo jednak nauka popołudniowa rozpoczynać się ma najpóźniej o godzinie 6. wieczorem, a kończyć najpóźniej o godzinie 8 wieczorem.

W niedzielę popołudniu jednak oraz w święta uroczyste przez dzień cały niema być nauka udzielana.

§. 16.

W Galicyi wschodniej są wolne od nauki dla wszystkich uczniów także uroczyste święta gr.-kat. obrządku, nadto w całym kraju wolni są od nauki uczniowie wyznania mojżeszowego w swoje uroczyste święta oraz we wszystkie wieczory piątkowe i sobotnie, dlatego przy większej ilości uczniów wyznania mojżeszowego nie powinna być udzielana nauka w piątek ani w sobotę.

§. 17.

Od nauki rysunków, geometryi i nauki o rzutach wolni są uczniowie następujących zawodów: piekarzy, rzeźników, masarzy, restauratorów, szynkarzy, kawiarzy, kupców, kominiarzy, szczotkarzy, pilnikarzy, kapeluszników i powroźników; jeśli uczniów powyższych zawodów jest w klasie najmniej 10, to mogą osobno pobierać naukę stylistyki, rachunków lub buchalteryi.

§. 18.

W dniu rozpoczęcia roku szkolnego i jego zakończenia, w dniu św. Józefa jako patrona rękodzielników, albo w dniu św. Stanisława Kostki, względnie i w dniu św. Mikołaja jako patronów młodzieży, w dniu przystąpienia uczniów do św. Sakramentów, oraz ewentualnie także podczas rekollekcyi, a więc razem najwyżej 5 razy w roku udziela się egzort wszystkim uczniom obrz. rzym. kat. i osobno uczniom gr. kat. wyznania, o ile najmniej 15 uczniów danego wyznania jest w szkole zapisanych.

Uczniom wyznania mojżeszowego udziela się również 5 razy w roku nauk religijnych jeśli ich w szkole zapisanych jest najmniej 15.

§. 19.

Egzorta, względnie nauka religijna ma trwać najmniej pół godziny. — Wynagrodzenie za nie wynosi 5 K.

§. 20.

W klasie przygotowawczej, oraz pierwszej ma być najmniej 20 uczniów zapisanych, w klasie drugiej najmniej 15 — w przeciwnym razie odnośna klasa może być zwinięta.

§. 21.

Tożsamo minimum uczniów wymagane do otwarcia klasy odnosi się do klas kursu handlowego i pod tym warunkiem może być zorganizowana odrębna klasa przygotowawcza handlowa. W braku tej frekwencyi mają uczniowie klasy przygotowawczej handlowej pobierać naukę razem z uczniami klasy przygotowawczej przemysłowej z tem, że są wolni od nauki rysunków, w miejsce której pobierać mają rachunków kupieckich i geografii.

§. 22.

Jeśli w klasie jest zapisanych więcej niż 50 uczniów wolno odnośną klasę podzielić na dwa oddziały równorzędne.

Na naukę rysunków wolno podział ten przeprowadzić przy 40 uczniach, przyczem oczywiście odliczyć należy uczniów od nauki rysunków uwolnionych. (§. 17).

Otwarcie paralelki wymaga następnego zatwierdzenia ze strony Wydziału krajowego.

§. 23.

W paralelkach należy o ile możności gromadzić uczniów tego samego względnie pokrewnych zawodów, oddzielając zawody t. zw. konstrukcyjne t. j. wymagające znajomości rysunku rzutowego od zawodów niekonstrukcyjnych i odpowiednio do tego ułożyć naukę.

§. 24.

O ileby w ciągu roku szkolnego liczba uczniów stale uczęszczających w podzielonych klasach spadła do 40 względnie 30 uczniów i obniżka ta trwała przez 2 tygodnie należy paralelkę zwinąć. O ileby jednak spadek ten frekwencyi nastąpił po 1. marca podział należy zostawić mimo małej frekwencyi.

§. 25.

Na naukę religii należy łączyć wszystkich uczniów kl. I. i II. danego wyznania, uczniom zaś klasy przygotowawczej należy tej nauki udzielać osobno. O ileby jednak w klasie przygotowawczej stale uczęszczało na naukę religii mniej, aniżeli 10 uczniów, nauka ma się odbywać dla wszystkich klas razem.

O ileby natomiast przez połączenie miało być zgromadzonych więcej niż 50 uczniów, wolno udzielać nauki osobno uczniom klasy I. i osobno uczniom klasy II.

§. 26.

Świadectwa wydawane uczniom są wolne od stempla w myśl ustawy z 9 lutego 1850 Nr. 50. Dz. u. p.

Kursa rysunkowe dla absolwentów.

§. 27.

Celem utrzymania związku szkoły z jej absolwentami i uzupełnienia ich wykształcenia rysunkowego, urządzone być mogą kursa rysunkowe dla abituryentów.

Kursa te są jednorazowe, oczywiście nie są dla uczestników przymusowe, trwać mają pięć miesięcy, (z reguły od 1 listopada do końca marca). a program nauki na nich ma być dalszym ciągiem programu, zakreślonego planem naukowym normalnym dla II. klasy z przystosowaniem jednak doboru tematu do indywidualnej biegłości i uzdolnienia ucznia i różnorodnych potrzeb zawodu.

Kurs może być tylko wówczas projektowany przez Wydział szkolny i przewidziany w preliminarzu budżetu, jeśli szkoła posiada w gronie nauczycielskiem nauczyciela ze świadectwem ukończenia należytego dwu półkursów rysunkowych w c. k. Szkole przemysłowej we Lwowie lub w Krakowie względnie, jeśli w danej miejscowości są nauczyciele (ewentualnie angażowani tylko na ten kurs) z taką kwalifikacyą lub lepszą (inżynierowie).

Liczba frekwentantów nie może przenosić 30, musi jednak wynosić najmniej 15, w przeciwnym razie kursu się nie otwiera.

Kursa rysunkowe z bardzo dobremi wynikami nauki mogą być powtarzane w następnych latach.

Z ukończenia kursu wydaje się świadectwa (druk).

Grono nauczycielskie.

§. 28.

Z końcem każdego roku szkolnego, a najpóźniej 31 maja ma Wydział szkolny na podstawie wniosku kierownika szkoły przedstawić Wydziałowi krajo-

wemu skład grona nauczycielskiego na następny rok szkolny z podaniem kwalifikacyi każdego z nauczycieli, ilości lat służby w danej szkole, ewentualnie także w innych szkołach przemysłowych uzupełniających oraz z podaniem projektu rozdzielenia nauki między członków grona.

Powołanie nowych sił należy uzasadnić szczegółowo i dokładnie.

§. 29.

Przy układaniu grona nauczycielskiego i przy rozdziale nauki należy się trzymać zasady, nierozpraszania nauki między wielką ilość nauczycieli; wskazanem jest bowiem kupienie jej w rękach niewielu sił dobrze ukwalifikowanych, udzielających większą ilość godzin i tem samem mogących lepiej poznać młodzież i jej potrzeby; normalnie ma mieć każdy nauczyciel najmniej 4 godziny, a najwięcej 8 godzin tygodniowo nauki.

§. 30.

Kierownik szkoły udziela z reguły 2 godziny tygodniowo nauki, a wyjątkowo za zgodą Wydziału krajowego najwyżej godzin cztery; bez względu jednak na ilość udzielanych godzin ma kierownik szkoły być obecny w budynku szkolnym przez cały cały czas nauki szkolnej, a także nadzorować uczniów podczas egzorty i nabożeństwa.

§. 31.

Kandydaci na nauczycieli w szkołach przemysłowych uzupełniających mają mieć przynajmniej kwalifikacyę wymaganą do udzielania nauki w szkołach ludowych.

Do nauczania nauki rysunków muszą mieć jednak przynajmniej egzamin wydziałowy z grupy rysunkowej (III).

Kandydaci, którzy przeszli specyalny kurs rysunkowy dla nauczycieli szkół przemysłowych uzupełniających mają pierwszeństwo w uzyskaniu zajęcia w szkole.

§. 32.

Pożądanem jest, aby w skład grona wchodzili także należycie ukwalifikowani praktycy: majstrowie, architekci, kupcy, inżynierowie, mechanicy. Wskazanem jest to zwłaszcza wtedy, gdy uczniów jednego zawodu lub zawodów do siebie zbliżonych grupuje się przy większej frekwencyi szkoły w osobnych oddziałach (§. 23).

Siły te mogą za zgodą Wydziału krajowego pobierać ewentualnie i wyższe wynagrodzenia od normalnych.

§. 33.

Z początkiem roku szkolnego należy Wydziałowi krajowemu przestawić podział godzin (druk), przyczem należy zważać na to, by z wyjątkiem nauki rysunków oraz nauki rachunków i buchalteryi nie następowały po sobie dwie godziny tego samego przedmiotu.

§. 34.

Nauczycieli i kierownika mianuje i uwalnia Wydział krajowy, w razach niecierpiących jednak zwłoki ma prawo Przewodniczący Wydziału lub jego Zastępca, względnie lustrujący szkoły inspektor c. k. Rady szkolnej krajowej oraz Wydziału krajowego zawiesić w czynnościach kierownika lub nauczyciela, donosząc o tem równocześnie do ostatecznej decyzyi Wydziałowi krajowemu z nadesłaniem protokołu dochodzenia.

Również w razie choroby, czy śmierci ma przewodniczący prawo zajęcie opróżnione przydzielić innej sile w gronie nauczycielskiem, stawiając ewentualnie Wydziałowi krajowemu wniosek przyjęcia nowej siły stale, względnie zastępczo (suplent).

§. 35.

Urlopów najwyżej do dni 8 udziela kierownikowi szkoły przewodniczący Wydziału lub jego zastępca, nauczycielom kierownik szkoły.

Dłuższych urlopów udziela Wydział krajowy. Zastępstwo na czas urlopu kierownika poruca Przewodniczący Wydziału jednemu z nauczycieli szkoły, na czas urlopu nauczyciela kierownik szkoły innej sile nauczycielskiej, względnie, — o ile chodzi o urlop ponad 8 dni — przedstawia swój wniosek Wydziałowi krajowemu. Wynagrodzenie pobiera zastępca.

Frekwencya uczniów.

§. 36.

Stosunek uczniów do szkoły, do nauczycieli i do kierownika normują przepisy dyscyplinarne, które z początkiem każdego roku należy uczniom odczytać i objaśnić przy wręczaniu t. zw. książeczek kontrolnych.

§. 37.

Uczniów zaniedbujących bez słusznego powodu naukę, należy do należytej frekwencyi zmusić w sposób określony §. 18. Statutu tj. naprzód przez stosowne wezwanie do pracodawców (druk), a następnie przez wezwanie władzy politycznej I instancyi do zastosowania rygorów ustawy przemysłowej (druk).

Przyjmowanie uczniów do szkoły może trwać najdłużej przez 30 dni od rozpoczęcia roku szkolnego.

Wykazy.

§. 38.

Procent uczniów uczęszczających należy każdego dnia względnie każdego miesiąca obliczyć, celem uzyskania rzetelnych dat dla corocznych wykazów statystycznych, przeznaczonych dla Centralnej Komisyi statystycznej we Wiedniu.

Wykazy te mają być corocznie najpóźniej do 15. czerwca sporządzone w dwu egzemplarzach na drukach przez radę szkolną krajową dostarczonych i odesłane odnośnemu c. k. inspektorowi szkół przemysłowych uzupełniających.

§. 39.

Z początkiem każdego roku szkolnego ma kierownik przedłożyć Radzie szkolnej krajowej:

1) zatwierdzony przez Wydział krajowy względnie zaproponowany Wydziałowi krajowemu skład grona nauczycielskiego,

2) rozkład godzin nauki,

3) wykaz uczniów zapisanych wedle klas i zawodów.

Rozkład godzin nauki oraz wykaz ad 3) należy przedłożyć również Wydziałowi krajowemu.

Przepisy rachunkowo-kasowe.

§. 40.

Gospodarkę szkolną pod względem finansowym określa coroczny budżet szkolny ułożony przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową na podstawie wniosków Wydziału szkolnego (druk) przed 1. lutego każdego roku przedłożyć się mających.

Za ścisłe trzymanie się budżetu i przyznanych w nim kredytów oraz stosowność wydatków odpowiedzialny jest Wydział szkolny, a przedewszystkiem skarbnik.

§. 41.

Skarbnik podejmuje i przechowuje u siebie oddzielnie od własnych funduszów wszelkie kwoty wpływające do funduszu szkolnego oraz uskutecznia na zlecenie przewodniczącego lub jego zastępcy wszelkie potrzebne i stosowne wydatki w granicach uchwalonego budżetu względnie specyalnie przyznanych kredytów, zapisując do dziennika kasowego (druk) każdy wydatek czy dochód szkolny i to bezwarunkowo w dniu wypłaty czy wpływu.

Do wydatku ponad budżet nieprzewidzianego w budżecie, albo do zużytkowania nadzwyczajnego kredytu potrzeba bezwarunkowo zezwolenia Wydziału krajowego.

§. 42.

Każda wypłata ma być udokumentowana kwitem odbiorcy względnie saldowanym rachunkiem należycie ostemplowanym, o ile rachunek wynosi kwotę 4 K ub więcej; tylko t. zw. drobne wydatki nie potrzebują kwitów.

§. 43.

Odpowiedniego lokalu z całem urządzeniem (ławki, stoły), oraz usługą, opałem, oświetleniem (lampy) ma szkole dostarczać bezpłatnie w naturze gmina, (oprócz pokrywania jednej trzeciej kosztów utrzymania szkoły).

Na te tedy wydatki t. zw. realne nie przyznaje się szkole żadnego kredytu i tych wydatków nie wprowadza się zupełnie w budżet szkolny.

O ileby jednak gmina nie dostarczała tych prestacyi w naturze, rachunki tych wydatków należy prowadzić całkiem osobno i przedkładać gminie w pewnych umówionych terminach do wyrównania.

§. 44.

Przy preliminowaniu wynagrodzenia za udzielanie nauki należy przyjmować stale 32 tygodni i podawać ilość godzin dla każdego przedmiotu i wysokość wynagrodzenia za jedną godzinę nauki biorąc za podstawę wedle normalnego Planu nauki 8 godzin tygodniowo dla klasy przygotowawczej, a po 10 godzin tygodniowo dla klasy I. II. z uwzględnieniem ewentualnem specyalnych rozporządzeń w tym względzie Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej.

§. 45.

Oznaczona w budżecie płaca kierownika jest wynagrodzeniem za wszystkie czynności kierownika tak pedagogiczno-dedaktyczne jak i administracyjne oraz ewentualnie za czynności kasowe i sekretarza Wydziału. Płaca powyższa płatną jest w 12 ratach miesięcznych z dołu za kwitami ostemplowanymi i przez Przewodniczącego Wydziału lub jego zastępcę podpisanymi.

§. 46.

Oznaczone w każdorazowym budżecie wynagrodzenie nauczycieli oraz katechetów i nauczycieli religii mojżeszowej płatne jest miesięcznie z dołu na podstawie ilości godzin nauki przez nauczyciela w danym miesiącu istotnie udzielonych.

W tym celu prowadzony ma być dla każdej klasy i oddziału „dziennik lekcyjny“, w którym każdy z nauczycieli stwierdza własnoręcznym podpisem odbytą godzinę nauki (druk).

Z końcem każdego miesiąca zestawia kierownik na podstawie dzienników lekcyjnych „miesięczną listę wunagrodzeń“ (druk), której ostatnia rubryka ma być zaopatrzona przypadającym wedle skali II. stemplem. Stempel należy naiepić pod sumą cyfrową i przypisać go słownie.

Zgodność listy z dziennikiem lekcyjnym stwierdza u dołu swym podpisem kierownik szkoły.

Do dziennika kasowego ma być wciągnięta tylko suma całej listy.

§. 47.

Za udział w konferencyach, za czynności gospodarzy klas oraz za prowadzenie biblioteki szkolnej nie przypada żadne specyalne wynagrodzenie.

Udzielanie zaliczek na poczet wynagrodzenia przypaść mającego jest wzbronione.

Podręczniki, środki naukowe, modele.

§. 48.

Kredyt na podręczniki i środki naukowe ma być używany wyłącznie tylko na zakupno tych środków, które w myśl §. 8 Statutu Wydział szkolny na pod-

stawie wniosku kierownika, uczynionego w porozumieniu z gronem nauczycieli uzna za potrzebne i wskazane.

W każdym jednak razie mające zakupić się środki naukowe muszą należeć do aprobowanych przez c. k. Radę szkolną krajową i wybór ich, a zwłaszcza modeli nastąpić powinien za poradą inspektora szkół przemysłowych uzupełniających (§. 11. statutu).

Celem wyposażenia szkół w potrzebny zapas modeli powołany został do życia przy Biurze środków naukowych we Wiedniu osobny oddział, który po cenie własnych kosztów dostarcza szkołom:

1) modeli do nauki rysunków rzutowych i zawodowych z zakresu ślusarstwa maszynowego i budowlanego, stolarstwa, budownictwa, kołodziejstwa, blacharstwa, bednarstwa, zegarmistrzostwa, elektrotechniki i tapicerstwa,

2) przeźroczy (diapozytywów) do obrazów świetlnych, tablic ściannych i środków do objaśnienia nauki technologii drzewa i metali, tudzież nauki o motorach,

3) środków do nauki o materyałach przemysłu murarskiego, kamieniarskiego, spożywczego i przyodziewczego.

Nowo powstałe szkoły zaopatruje powyższe biuro w zapas „zakładowy“ środków naukowych wszelkiego rodzaju (modele i wzory).

Odnośne żądania szkoły do powyższego biura należy wnosić z początkiem stycznia i września na ręce odnośnego c. k. inspektora szkół przemysłowych uzupełniających.

§. 49.

Kredyt na „wydatki administracyjne“ ma służyć na pokrycie potrzeb kancelaryjnych, druk corocznego sprawozdania, sprawienie szaf na przybory i t. d.

Wyznaczanie stałych tzw. pauszali na potrzeby kancelaryjne jest wzbronione.

§. 50.

Celującym uczniom może Wydział szkolny przyznawać nagrody (książki przybory rysunkowe, zwiedzanie miejsc historycznych lub przemysłowych, nagrody pieniężne w książeczkach kasy oszczędności) ze specyalnie na ten cel przez Wydział krajowy względnie inne czynniki przyznanych funduszów; stanowczo jednak jest wzbronionem używać na ten cel ewentualnych oszczędności w innych pozycyach budżetu szkolnego.

Zamknięcie rachunków.

§. 51.

W styczniu każdego roku sporządza skarbnik względnie Magistrat miasta roczne zestawienie dochodów i wydatków za ubiegły rok administracyjny i przedstawia je Wydziałowi szkolnemu, który je wraz z wykazem ewentualnych należytości biernych szkoły i należycie udokumentowanym dziennikiem kasowym nadsyła najpóźniej do końca lutego Wydziałowi krajowemu.

§. 52.

O ileby przy zamknięciu rachunków okazały się jakie oszczędności, może Wydział szkolny przedstawić należycie umotywowany wniosek ewentualnego ich zużycia, w przeciwnym bowiem razie zostaną one przez Wydział krajowy zarachowane na poczet dotacyi następnego roku.

Druki.

§. 53.

Wszystkich druków i formularzy oraz książeczek kontrolnych dostarcza szkole Wydział krajowy bezpłatnie.

Ogniska terminatorskie.

§. 54.

Pożądanem jest, by przy szkołach przemysłowych uzupełniających w ich lokalnościach i przy udziale Wydziału szkolnego, grona nauczycielskiego i innych ludzi dobrej woli powstawały t. zw. ogniska terminatorskie, mające za cel roztoczenie opieki rodzinnej nad terminatorami, zwłaszcza zamiejscowymi i podnoszenie ich poziomu umysłowego, moralnego i cywilizacyjnego przez śpiewy, zwłaszcza chorale, odczyty przy użyciu skieptykonu, pogadanki, zabawy towarzyskie, ćwiczenia gimnastyczne, zwiedzanie miejscowych muzeów, kościołów, zbiorów fabryk, urządzanie małych uroczystości i t. d.

Ogniska zorganizowane i prowadzone wedle postanowień statutu normalnego ognisk terminatorskich mogą otrzymywać subwencye z Wydziału krajowego i Ministerstwa robót publicznych. Preliminarz budżetu ogniska ma być odrębnie zestawiony i przedłożony Wydziałowi krajowemu razem z preliminarzem budżetu szkoły.

Frekwencya szkół zawodowych w roku szkolnym 1910/11
(wedle wpisów).

Liczba porz.	Rodzaj i miejscowość szkoły	Liczba uczniów (uczennic) zwyczajnych w klasie				Liczba uczniów nadzwyczajnych	Razem	Pracowało razem uczniów (uczennic)	Uwaga
		I.	II.	III.	IV.				
	I. Koszykarskie:								
1	Brzesko (Jadowniki), krajowa	2	5	—	—	8	15		
2	Brzostek, „	6	2	—	—	5	13		
3	Gdów, „	2	9	—	—	19	30		
4	Leżajsk, „	11	6	—	—	—	17		
5	Lwów, centralna „	—	—	—	—	20	20		
6	Zator „	4	4	—	—	—	8		
7	Albigowa, subwencyonow.	10	5	—	—	7	22	w koszykarstwie	
8	Bilinka i Siekierczyce „	6	10	—	—	33	49	292	
9	Czerwona Wola, „	19	11	—	—	—	30		
10	Chyszewice, „	5	3	—	—	12	20		
11	Milczyce „	12	—	—	—	—	12		
12	Rudki „	4	6	—	—	13	23		
13	Wielowieś „	5	3	—	—	13	21		
14	Żurawno „	9	1	—	—	2	12		
	II. Kołodziejsko-kowalskie:								
15	Grybów, krajowa	15	8	9	5	—	37	w kołodziejstwie i kowalstwie	
16	Grzymałów, „	10	6	12	4	—	32	155	
17	Kamionka strum., „	23	17	6	7	—	53		
18	Tłumacz „	13	7	9	4	—	33		
	III. Stolarskie:								
19	Kalwarya, krajowa	6	6	6	4	26	48	w stolarstwie	
20	Stanisławów „	36	14	9	9	12	80	128	
	IV. Zabawkarskie:								
21	Jaworów, krajowa . .	12	9	3	2	6	32	w zabawkarstwie	
22	Kuliki, subwencyonowana	7	7	—	-	—	14	46	
	V. Keramiczne:								
23	Kołomyja, krajowa . .	11	6	6	—	—	23	w keramice	
24	Podgórze „ . .	19	14	6	—	—	39	62	

Liczba porz.	Rodzaj i miejscowość szkoły	Liczba uczniów (uczennic) zwyczajnych w klasie				Liczba uczniów nadzwyczajnych	Razem	Pracowało razem uczniów (uczennic)	Uwaga
		I.	II.	III.	IV.				
	VI. Szewskie:								
25	Kołomyja, krajowa	17	11	14	9	1	52	w szewstwie 121	
26	Stary Sącz, „	7	12	5	5	—	29		
27	Witków nowy, „	17	10	9	4	—	40		
	VII. Tkackie i sukiennicze.								
28	Łańcut, tkacka, krajowa	2	8	3	—	2	15	w tkactwie i sukiennictwie 216	
29	Kosów, „ „	9	10	9	—	4	32		
30	Gliniany, „ „	8	4	4	—	38	54		
31	Gorlice, „ „	2	6	6	—	—	14		
32	Krosno, „ „	10	4	5	—	1	20		
33	Rakszawa, sukiennicza „	14	11	1	—	—	26		
34	Budzanów, tkacka, subwen.	4	2	1	—	3	10		
35	Korczyna, „ „	7	3	5	—	—	15		
36	Wilamowice, „ „	8	6	2	—	8	24		
37	Zwiniacz, „ „	—	2	4	—	—	6		
	VIII. Koronkarskie:								
38	Bobowa, krajowa	16	8	—	—	10	34	w koronkarstwie 245	
39	Zakopane, „	25	11	5	—	51	92		
40	Jaworów, subwencyonow.	10	8	14	—	8	40		
41	Kańczuga. „	14	8	12	—	—	34		
42	Rudki, „	31	14	—	—	—	45		
	IX. Hafclarska:								
43	Maków, krajowa . .	15	10	5	—	—	30	w hafclarstwie 30	
	X. Rzemlosł:								
44	Drohowyże, krajowa . .	35	15	12	13	10	85	kowali . . . 9 śiusarzy . . 19 blacharzy . . 6 stolarzy . . . 12 kołodziejów . . 5 krawców . . 12 szewców . . 15 rymarzy i lakierników . 4 odlewaczy i galwanopl. . 3	

Liczba porz.	Rodzaj i miejscowość szkoły	Liczba uczniów (uczennic) zwyczajnych w klasie I.	II.	III.	IV.	Liczba uczniów nadzwyczajnych	Razem	Pracowało razem uczniów (uczennic)	Uwaga
45	Miejsce Piastowe subwenc.	34	26	14	10	—	84	ślusarzy . . 26 introligatorów . 17 stolarzy . . . 15 krawców . . 10 koszykarzy . . 5 powroźników . 3 drukarzy . . 8	
46	Oświęcim, subwencyonow.	34	35	28	16	—	113	stolarzy . . 30 ślusarzy . . 41 krawców . . 30 szewców . . 12	
47	Pawlikowice, subwenc.	17	9	12	—	—	38	ślusarzy . . 12 stolarzy . . . 8 szewców . . 10 krawców . . 8	
	XI. Robót kobiecych.								
48	Kraków, im. św. Scholastyki, subwenc.	16	95	56	16	—	183		
49	„ Związku Niewiast katol. „	194	—	—	—	—	194		
50	Kołomyja, „Praca kobiet“ „	22	26	—	—	18	66		
51	Lwów, „ „ „	18	28	6	30	—	82	w robotach kobiecych 645	
52	„ „Trud“ „	20	11	1	—	—	32		
53	„ im. św. Józefa, „	6	4	—	—	2	12		
54	Przemyśl, PP. Benedyktynek, „	15	16	—	—	—	31		
55	„ „Praca kobiet“ „	27	6	12	—		45		

Zestawienie

po rozdzieleniu uczniów rubr. X wedle zawodów, pracowało i uczyło się:

w koszykarstwie	297	w ślusarstwie	98
w kołodziejstwie i kowalstwie . .	169	w blacharstwie	6
w stolarstwie	193	w krawiectwie	60
w zabawkarstwie	46	w rymarstwie i lakiernictwie . .	4
w keramice	62	w odlewnictwie i galwanoplastyce .	3
w szewstwie	158	w introligatorstwie	17
w tkactwie i sukiennictwie . . .	216	w powroźnictwie	3
w koronkarstwie	245	w drukarstwie	8
w hafciarstwie	30	w robotach kobiecych	645
		Razem .	2.260

WYKAZ

kosztów utrzymania krajowych szkół zawodowych i warsztatów naukowych wedle rachunków za r. 1910.

Lp.	Miejscowość	Dotacya kraju		Subwencya państwa	Subwencya czynników lokalnych		Dochód ze sprzedaży wyrobów		R a z e m	
		K.	h.	K.	K.	h.	K.	h.	K	h.
1	Brzezowiec, szkoła koszykarska . .	—	—	680	800	—	2.453	80	3.933	80
2	Brzostek, szkoła koszykarska . .	2.092	93	1.230	—	—	2.636	07	5.959	—
3	Dynów, szkoła koszykarska . .	1.066	98	500	—	—	902	94	2.469	92
4	Gdów, szkoła koszykarska . .	1.699	77	800	—	—	9.682	58	12.182	35
5	Leżajsk, szkoła koszykarska . .	721	04	900	—	—	7.068	76	8.689	80
6	Tarnobrzeg. szkoła koszykarska . .	1.865	24	800	600	—	4 011	17	7.276	41
7	Zator, szkoła koszykarska . .	1.703	76	950	560	—	4.041	34	7.255	10
8	Lwów. centralna szkoła koszyk. .	11.120	89	3.000	—	—	2.778	84	16.899	73
9	Grybów, warsztat kołodziejski . .	11.527	92	4.000	400	—	11 971	66	27.899	58
10	Grzymałów, warsztat kołodziej.	1.986	13	3.300	—	—	9.579	48	14.865	61
11	Kamionka strum., szkoła kołodziej.	12.524	10	3.500	—	—	10 675	67	26.699	77
12	Tłumacz, szkoła kołodziejska .	15.176	23	3.800	1.000	—	4.306	81	24.283	04
13	Stanisławów, szkoła stolarska .	19.193	05	6.000	1.900	—	6.776	75	33.869	80
14	Kalwarya, szkoła stolarska . . .	25.321	27	4.600	—	—	3.728	62	33.649	89
15	Jaworów, warsztat zabawkarski .	17.670	54	6.400	1.000	—	23.217	58	48.288	12
16	Kołomyja, szkoła garncarska . .	16.900	66	6.000	—	—	8.744	40	31.645	06
17	Podgórze, kursa keramiczne . .	13.278	—	4.000	—	—	230	75	17.508	75
18	Witków, warsztat szewski . . .	5.166	35	1.500	—	—	6.203	74	12.870	09
19	Stary Sącz, warsztat szewski .	3.586	55	1.300	600	—	14 594	25	20.080	80
20	Kołomyja, szkoła szewska . . .	4.893	80	1.500	300	—	6.300	19	12.993	99
	Do przeniesienia .	167.495	21	54.760	7.160	—	139.905	40	369.320	61

Lp.	Miejscowość	Dotacya kraju		Subwencye państwa	Subwencye czynników lokalnych		Dochód ze sprzedaży wyrobów		Razem	
		K.	h.	K.	K.	h.	K.	h.	K.	h.
	Z przeniesienia .	167.495	21	54.760	7 160	—	139.905	40	369.320	61
21	Krosno, szkoła tkacka	14.627	56	6.700	1.711	31	364	89	23.403	76
22	Gliniany, warsztat tkacki	5.791	59	2.950	340	—	—	—	9.081	59
23	Gorlice, warsztat tkacki	2.967	40	800	1.566	82	—	—	5.334	22
24	Kosów, warsztat tkacki	5.453	44	1.700	300	—	—	—	7.453	44
25	Łańcut, warsztat tkacki	7.523	99	1.550	600	—	334	62	10.008	61
26	Rychwałd, warsztat tkacki . .	4.953	10	500	—	—	—	—	5 453	10
27	Rakszawa, szkoła sukiennicza . .	21.658	12	6.500	—	—	1.829	19	29.987	31
28	Zakopane, szkoła koronkarska . .	6.659	81	1 600	—	—	4.087	21	12.347	02
29	Bobowa, szkoła koronkarska .	418	80	1.500	550	—	1.117	89	3.586	69
30	Maków, szkoła hafciarska . . .	3.758	12	1.000	146	—	2.222	03	7.126	15
31	Drohowyże, szkoła rzemiosł . . .	29.707	91	8.500	5.300	—	79.168	33	122.676	24
32	Lwów, stacya keramiczna . . .	13.777	51	—	—	—	1.137	04	14.914	55
33	Lwów, stacya mechaniczna . .	4.406	69	—	—	—	4.234	33	8 641	02
	Razem . .	289.199	25	88.060	17.674	13	234.400	93	629.334	31
	II. Wydatki na cele ogólne									
1	Druki dla szkół zawodowych .	364	88	—	—	—	—	—	364	88
2	Koszta inspekcyi i nadzoru . .	6.000	—	—	—	—	—	—	6.000	—
3	Zaliczki na płace dla personalu szkół zawodow.	4.000	—	—	—	—	—	—	4.000	—
4	Renumeracye i zapomogi . . .	3.820	—	—	—	—	—	—	3.820	—
	Razem . . .	14.184	88	—	—	—	—	—	14.184	88
	Razem I. i II. . .	303.384	13	88.060	17.674	13	234.400	93	643.519	19

Alegat 8. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. 168.716/11

WYKAZ

glin i piasków z oznaczeniem ich przydatności do celów keramicznych przemysłowych za czas od 15. lipca 1910 do 15. września 1911 zbadanych przez krajową keramiczną Stacyę doświadczalną przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie.

Liczba porządkowa	Piasek, glina pochodzi: Gmina	Powiat	Liczba piasków	Piasek do celów keramicznych: przydatny	Piasek do celów keramicznych: nieprzydatny	Liczba glin	Glina ta przydatna na: cegły	dachówki zwykłe	dachówki felcowane	rurki drenowe	piece kaflowe	wyroby garncarskie zwykłe	fajans emaliowany	Glina przydatna do schudzenia glin tłustych	Glina nieprzydatna na wyroby keramiczne	Glina ta przydatna na następujące wyroby keramiczne: cegły ogniotrwałe	wyroby kamionkowe (Steinzeugwaare)	wyroby szamotowe	fajans wykwintny (Steingut)	porcelanę	inne wyroby ogniotrwałe	Uwaga
1	Bieńkowa Wisznia, obszar dworski	Rudki				1																Znak „|" zastępuje słowo tak
2	Bircza, „ „	Dobromil				1	|															
3	Czechy, „ „	Brody				2	|															
4	Drohomyśl, „ „	Jaworów				1									|							
5	Grzęda, grunt prywatny	Lwów				1	|															
6	a) Gwoździec, obszar dworski .	Kołomyja				2	|			|											
7	b) „ „ „ . .	„				2	|															

| | | |

WYKAZ

materyałów zbadanych w krajowej stacyi mechanicznej w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie w czasie od 15. lipca 1910 do 15. lipca 1911.

Rodzaj materyału	Ilość prób	Ilość okazów	Dochód		Zamawiający
			K	h.	
Cement . .	51	1.272	1.470	—	Przeważnie dla c. k. dyrekcyi kolei żelaznej i kierownictwa budowy mostów.
Beton . . .	41	198	786	50	Kierownictwo budowy mostów.
Kamień . . .	11	66	1.142	—	C. k. Namiestnictwo, Wydział krajowy i strony prywatne.
Cegła . . .	7	7	56	—	C. k. ekspozytura dróg wodnych i strony prywatne.
Żelazo i metale . . .	25	62	174	60	Fabryki, zarząd kolei elektrycznej i strony prywatne.
Piasek . . .	4	20	210	—	Kierownictwo budowy kolei Lwów-Stojanów i Drohobycz-Truskawiec.
Papier . . .	123	369	369	—	Biuro solne Wydziału krajowego.
Analizy chemiczne .	5	5	13	50	Strony prywatne.
Razem . .	267	1.994	4.221	60	

Odpis

pisma Wydziału krajowego do c. k. Rady szkolnej krajowej z 22. lutego 1911 L. 16.849/11.

Odnośnie do tamt pisma z 17. października 1910 L.: 38.757 zawiadamiamy c. k. Radę szkolną że Wydział krajowy gotów jest przystąpić jeszcze w b. r do organizacyi krajowych dwuklasowych szkół handlowych wedle dołączonego ./. projektu statutu tychże szkół. Wydział krajowy uważa za konieczne zorganizowanie tych szkół jako zakładów krajowych wychodzi bowiem ze stanowiska, że w interesie jednolitej organizacyi szkół, tak naukowej jak i administracyjnej, równomiernego rozmieszczenia ich po całym kraju oraz zapewnienia im należycie ukwalifikowanych sił, winien ująć całą sprawę w swe ręce jeden czynnik a gdy c. k. Rząd postanowił obecnie nie brać tego obowiązku na siebie, tem samem spada on na Wydział krajowy.

W dołączonym projekcie statutu przyznane są c. k. Rządowi daleko idące prawa co do spraw pedagogiczno-dydaktycznych szkoły, co do przepisywania planu naukowego i nominacyi grona nauczycielskiego i z tego względu oraz ze względu na dość wysokie koszta utrzymania szkoły obliczone przez c. k. Radę szkolną na kwotę 35.000 K rocznie, w czem czynniki miejscowe (gmina, powiaty, Izby handlowe i przemysłowe) tylko nieznaczną prawdopodobnie kwotą uczestniczyć będą, czego liczne dowody ma c. k. Rada szkolna i Wydział krajowy przy zakładaniu szkół przemysłowych uważa Wydział krajowy za słuszne, by do rocznych kosztów utrzymania utrzymywanych przez kraj szkół dwuklasowych handlowych przyczyniał się c. k. Rząd stałą roczną subwencyą 15.000 K.

Przyjąwszy bowiem koszt utrzymania szkoły w kwocie 35.000 K., a jako subwencye czynników lokalnych i wpływ z taks szkolnych razem 5.000 K przewidywany przez c. k. Radę szkolną wpływ, z taks szkolnych w kwocie 7.000 K jest naszem zdaniem wobec ograniczonej liczby uczniów i notorycznej ich niezamożności stanowczo niemożliwy do osiągnięcia) zostaje do pokrycia kwota 30 000 koron, w tem po połowie powinien partycypować kraj i rząd. Wprawdzie w pierwszych latach koszt utrzymania szkół będzie niższy, przypadnie natomiast na fundusz krajowy wydatek znaczniejszy na koszta zaopatrzenia szkoły w urządzenie i środki naukowe (około 6.000 K), w lat kilkanaście zaś wzrośnie znacznie koszt utrzymania szkoły przy zapadających pięcioleciach nauczycieli, ewentualnych emeryturach czy pensyach wdowich i sierocych wreszcie przy otwieranych przy tych szkołach specyalnych kursach i szkołach handlowych uzupełniających.

Dlatego sądzi Wydział krajowy, że stała roczna subwencya państwowa 15.000 K. wcale nie jest za wysoka, tem bardziej, że przyjmując szkoły dwukla-

sowe na etat krajowy wyręcza właściwie Wydział krajowy c. k. Rząd, który, o ile Wydziałowi krajowemu wiadomo, w innych krajach koronnych szkoły jako państwowe założył i utrzymuje a w naszym kraju dotychczas mimo kilkokrotnych życzeń Wysokiego Sejmu obowiązku tego nie spełnił.

W obec zakładania krajowych szkół dwuklasowych handlowych nie będzie oczywiście Wydział krajowy subwencyonował wcale jakichkolwiek innych dwuklasowych szkół handlowych (zakładanych ewentualnie przez gminy, powiaty, Izby handlowe i t. d.), przyczem Wydział krajowy wyraża przekonanie, że także i c. k. Rząd będzie się trzymał tej samej zasady celem ułatwienia krajowi projektowanej niniejszem akcyi ujęcia jednolitego sprawy wykształcenia fachowego młodego pokolenia naszego kupiectwa. Upraszamy tedy o odpowiedź także w tej sprawie.

Plan nauki dla krajowych szkół dwuklasowych, które Wydział krajowy postanowił nazwać „kupieckiemi“, ułożyłaby c. k. Rada szkolna krajowa samoistnie. Obecnie już jednak wyraża Wydział krajowy życzenie, by w Galicyi wschodniej wprowadzono w tych szkołach naukę języka ruskiego jako przedmiotu obowiązkowego, przyczem zostawiamy uznaniu c. k. Rady szkolnej ilość godzin tygodniowo udzielać się mającą.

Wreszcie ze względu na projektowane zorganizowanie szkół z wrześniem b. r. upraszamy o rychłą odpowiedź w wszystkich poruszonych niniejszem pismem sprawach.

Statut normalny krajowych szkół kupieckich

wydany rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia

1) Cel szkoły.

1) Zadaniem szkoły kupieckiej (dwuklasowej szkoły handlowej) jest udzielanie młodzieży pragnącej się poświęcić zawodowi kupieckiemu, lub innym pokrewnym zawodom, wykształcenia fachowego, oraz w pewnej mierze koniecznego wykształcenia ogólnego, następnie udzielanie wiadomości fachowych osobom w handlu już pracującym, — wreszcie udzielanie w specyalnych kursach szerszemu ogółowi fachowych wiadomości handlowych.

2) Szkoła dzieli się na:

a) szkołę kupiecką dwuklasową,
b) szkołę kupiecką uzupełniającą,
c) specyalne kursa.

3) Szkoła kupiecka dwuklasowa ma zadanie wykształcić siły pomocnicze dla stanu kupieckiego w ścisłem słowa znaczeniu. Warunki przyjęcia do pierwszej klasy jest ukończenie 14. lat życia, oraz ukończenia z dobrym postępem trzech klas szkoły wydziałowej, lub trzech klas szkoły średniej. Brak tych kwalifikacyi może zastąpić specyalny egzamin wstępny (z czytania, pisania, rachunków, geografii i przedmiotów przyrodniczych) albo ukończenia klasy przygotowawczej. Warunkami przyjęcia do klasy przygotowawczej jest ukończenie 13. lat życia i ukończenie szkoły ludowej.

Plan naukowy dwuklasowej szkoły kupieckiej i klasy przygotowawczej obejmuje następujące przedmioty:

Klasa przygotowawcza:

Przedmioty obowiązkowe: Religia, język wykładowy, rachunki, nauka o formach geometrycznych, geografia, historya naturalna, fizyka, kaligrafia.

W klasie I. i II.

Przedmioty obowiązkowe: język wykładowy, (rachunki rachunki kupieckie), korespondencya kupiecka i prace kantorowe, buchalterya (pojedyncza i podwójna) kantor wzorowy, nauka o handlu i wekslach, geografia

(handlowa), towaroznawstwo, nauka o ustroju państwa i kraju, kaligrafia i stenografia, a nadto w Galicyi wschodniej, język ruski jako obowiązkowy we wszystkich klasach.

Przedmioty względnie obowiązkowe: język obcy, względnie w Galicyi zachodniej także drugi język krajowy.

4. Szkoła kupiecka uzupełniająca ma podawać odpowiednią zawodową naukę osobom pozostającym w praktyce handlowej. Obejmuje ona trzy lata, wymaga ukończenia szkoły ludowej i jest przymusową dla praktykantów handlowych, mających mniej niż 18 lat (§ 99. b. ustawy z dnia 5 lutego 1907 Dz. u. p. Nr. 26). Ukończenie jednak szkoły dwuklasowej uwalnia od uczęszczania do szkoły kupieckiej uzupełniającej.

W kupieckiej szkole uzupełniającej udziela się nauki następujących przedmiotow: język wykładowy, rachunki, buchalterya, korespondencya kupiecka, nauka o handlu i wekslach, geografia i nauka o ustroju państwa i kraju, kaligrafia, a nadto w Galicyi wschodniej język ruski.

5. Specyalne kursa tworzone będą w miarę potrzeby dla specyalnych kategoryi osób (dla uczniów szkół średnich, dla kobiet) albo dla pewnych przedmiotów nauki nie mogących być szerzej traktowanych w ramach regularnej nauki, np. kursa językowe, kursa o cle, kursa dotyczące się poszczególnych zawodów kupieckich i t. d. Kursa trwają najwyżej dwa lata.

6. Plan nauki dwuklasowej szkoły uzupełniającej oraz kursów specyalnych przepisuje c. k Rada szkolna krajowa. Ilość godzin nauki obowiązkowych wynosi w szkole dwuklasowej godzin 30 tygodniowo, w szkole uzupełniającej godzin 6—8.

7. Rok szkolny w szkole dwuklasowej uzupełniającej trwa od 1. września do 30. czerwca. W szkole uzupełniającej może być za zezwoleniem Wydziału krajowego ze względu na miejscowe stosunki nauka przerywana na pewien czas.

8. Do klasy nia może być przyjętych więcej, niż 40 uczniów.

III. Język wykładowy i urzędowy.

9. Językiem wykładowym szkoły jest język polski; ck. Rada szkolna krajowa ma jednak prawo wyznaczyć jeden przedmiot, którego będzie się udzielać w języku niemieckim względnie dodatkowo jako przedmiot obowiązkowy oznaczyć naukę języka niemieckiego i korespondencyę w języku niemieckim.

10. Językiem urzędowym szkoły jest język polski.

IV. Utrzymanie szkoły.

11. Szkołę utrzymuje fundusz krajowy z przyczynieniem się funduszów państwa, gminy, Izby handlowej i przemysłowej oraz innych czynników lokalnych, fundusz krajowy dba o należyte umieszczenie szkoły i wszelkie jej potrzeby.

12. Szkoła podlega Wydziałowi krajowemu, jako jedynej swej władzy przełożonej. Wydział krajowy mianuje i uwalnia Dyrektora szkoły, oraz grono nauczycielskie, po wysłuchaniu opinii c. k. Rady szkolnej krajowej.

Wydział krajowy oznacza ich płacę i decyduje o stabilizacyi, Wydział krajowy wydaje wszelkie przepisy co do prowadzenia szkoły i wykonuje nadzór przez zarządzanie inspekcyi fachowych czy administracyjno-rachunkowych.

V. Kuratorya.

13. Celem utrzymania łączności szkoły ze sferami handlowemi, utworzoną zostanie przy szkole kuratorya szkoły składająca się z delegata Wydziału krajowego jako przewodniczącego, delegata Rady szkolnej krajowej jako zastępcy przewodniczącego, oraz z delegatów ciał i instytucyi subwencyonujących szkołę roczną subwencyą najmniej 500 koron, wreszcie z dyrektora szkoły, jako sekretarza Kuratoryi.

14. Członkowie Kuratoryi sprawują funkcye bezpłatnie i są mianowani na okres trzyletni.

15. Zadaniem Kuratoryi jest omawianie na posiedzeniach spraw szkolnych zakładu, jak również wykonywanie nadzoru nad działalnością tegoż, roztaczanie opieki pozaszkolnej nad młodzieżą, przestrzeganie wypełniania postanowień statutu, planu naukowego, przepisów szkolnych i dyscyplinarnych, frekwencyi uczniów i td. a w szczególności przedstawianie Wydziałowi krajowemu opinii i wniosków w następujących sprawach: zmiany statutu, i planu nauki, organizacyi kursów, spraw osobistych Dyrektora i nauczycieli, układania rocznego budżetu, przedkładania rocznych rachunków, uwalniania uczniów od opłaty szkolnej, zużycia nadzwyczajnych kredytów szkolnych wreszcie czynienie wydatków pozabudżetowych. Decyzya jednak we wszystkich tych sprawach należy do Wydziału krajowego. Nie ma jednak Kuratorya prawa wydawania jakichkolwiek zarządzeń i poleceń Dyrektorowi szkoły i gronu nauczycielskiemu.

16. Posiedzenia Kuratoryi mają się odbywać raz na kwartał względnie i częściej w razie potrzeby, wedle uznania przewodniczącego ewentualnie na żądanie dwu członków Kuratoryi.

17. Do powzięcia uchwał potrzebna jest obecność połowy członków.

18. Uchwały zapadają większością głosów; przy równej liczbie głosów decyduje zdanie przewodniczącego.

19. W celach informacyi może Kuratorya wzywać na posiedzenia członków grona nauczycielskiego.

20. Z uchwał Kuratoryi spisuje się protokół i przedkłada go się Wydziałowi krajowemu oraz Radzie szkolnej krajowej; pisma wychodzące z Kuratoryi podpisuje Przewodniczący względnie jego zastępca i Dyrektor szkoły jako sekretarz Kuratoryi.

21. Przewodniczący Kuratoryi i Delegat Rady szkolnej krajowej a względnie w razie przeszkody ich zastępca, mają prawo przekonywać się w sposób odpowiedni o stanie nauki, pilności i karności w szkole, o stanie lokalu, urządzeń i środków naukowych i td. Poczynione spostrzeżenia nie mogą być jednak komunikowane Dyrektorowi czy nauczycielom w obecności uczniów, lecz tylko mogą być przedmiotem obrad Kuratoryi.

22. Sprawy zwyczajne, a z budżetowych sprawy zwyczajnym budżetem objęte, załatwia samoistnie Dyrektor szkoły, który prowadzi zarazem kasę szkolną. Do zmiany statutu i planu nauki, organizacyi kursów, spraw osobistych Dyrektora i nauczycieli, układania rocznego budżetu, przedkładania rocznych rachunków, uwalniania uczniów od opłaty szkolnej, zużycia nadzwyczajnych kredytów szkolnych, wreszcie czynienia wydatków pozabudżetowych. Decyzya jednak w tych wszystkich sprawach należy do Wydziału krajowego.

23. Każdy członek Kuratoryi ma prawo władzy czy instytucyi, którą w Kuratoryi przedstawia zdać relacyę o stanie Zakładu. Odnośne władze jednak czy instytucye mają swe ewentualne uwagi i wnioski przesłać na ręce Wydziału krajowego, — odnosi się to także do żądań c. k. Rządu we wszystkich sprawach w niniejszym statucie c. k. Rządowi zastrzeżonych.

VI. Nadzór c. k. Rządu.

24. Niezależnie od prawa wysyłania swego przedstawiciela do Kuratoryi, przysługuje c. k Rządowi prawo lustrowania szkoły przez specyalnego delegata.

VII. Środki naukowe.

25. Przy nauce można używać tylko tych podręczników i środków naukowych, które c. k. Rada szkolna krajowa zatwierdzi.

Konferencya nauczycielska czyni wybór z aprobowanych środków naukowych i ma prawo stawiać wnioski co do utwierdzenia także innych dzieł.

26. W zakładzie utworzą się następujące zbiory:

a) Biblioteka do użytku nauczycieli;

b) Biblioteka do użytku uczniów;

c) Zbiór do nauki fizyki (gabinet fizyczny);

d) Zbiór do nauki historyi naturalnej;

e) Zbiór do nauki towaroznawstwa;

f) Zbiór najczęściej używanych w interesach handlowych znaków wartościowych, formularzy i tp.

g) Zbiór środków pomocniczych do nauki geografii, szczególnie zbiór map. Uporządkowanie, przechowanie, inwentaryzacyę i wogóle prowadzenie tych zbiorów porucza Dyrektor poszczególnym nauczycielom bez wynagrodzenia.

VIII. Dyrektor i Grono nauczycielskie.

27. Grono nauczycielskie Zakładu składa się z Dyrektora i nauczycieli, pozostających na etacie krajowym, oraz z sił nauczycielskich pomocniczych.

28. Dyrektor kieruje zakładem pod względem administracyjnym, pedagogicznym i dydaktycznym, ściśle wedle poleceń i wskazówek Wydziału krajowego. Dyrektor reprezentuje Zakład na zewnątrz i podpisuje akta wychodzące ze szkoły. Jest on bezpośrednim przełożonym grona nauczycielskiego, które ma się stosować do jego zarządzeń, czyto wynikają one ze statutu zakładu, czy ze specyalnych zarządzeń, czy też z zarządzeń na własną odpowiedzialność. Dyrektor nauczycielom, zaś przewodniczący Kuratoryi Dyrektorowi udziela urlopu na przeciąg trzech dni we własnym

zakresie działania; dłuższych urlopów udziela Wydział krajowy.

29. Dyrektor przyjmuje uczniów, układa podział godzin (rozkład zajęć), kieruje konferencyami nauczycielskiemi i w porozumieniu z gronem nauczycielskiem zaopatruje szkołę w środki naukowe i t. p. Uwiadamia Kuratoryę oraz Wydział krajowy o rezultacie wpisów, o podręcznikach i siłach nauczycielskich, układa przepisane wykazy statystyczne i na końcu każdego roku szkolnego przedkłada sprawozdania roczne. Odpis sprawozdania i protokołu konferencyi końcowej posyła także do c. k. Rady szkolnej krajowej.

30. Dyrektora i innych nauczycieli przyjmuje względnie uwalnia Wydział krajowy (§. 7. 5.) w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową. Dyrektor i nauczyciele rzeczywiści Zakładu po upływie trzech lat po zamianowaniu mogą w Wydziale krajowym uzyskać stabilizacyę. Do czasu stabilizacyi uwalnia się nauczycieli za półrocznem wypowiedzeniem.

31. Wszystkie siły nauczycielskie obowiązane są uczyć we wszystkich oddziałach zakładu stosownie do potrzeby. Godzin obowiązkowych ma dyrektor 10, inne siły nauczycielskie 20 w tygodniu. Zajęcie ponad tą normę uprawnia do remuneracyi po 2 K 50 gr. od godziny.

32. Następujących nauk udzielają tylko nauczyciele szkolni: rachunków kupieckich, korespondencyi i prac kantorowych, buchalteryi i kantoru praktycznego.

33. Przy wymiarze długości czasu służby, oraz przy pensyonowaniu Dyrektora i nauczycieli rzeczywistych Zakładu mają zastosowanie normy statutu emerytalnego dla urzędników Wydziału krajowego z uchwały Sejmu z dnia 15. lutego 1898 (§. 12. ust. 2. lit. b).

34. Postępowanie dyscyplinarne, jakoteż inne obowiązki i prawa członków grona nauczycielskiego będą unormowane osobnym regulatywem.

Uczniowie. postępowanie dyscyplinarne wobec nich, opłata szkolna i świadectwa.

35. Każdy uczeń dwuklasowej szkoły i klasy przygotowawczej jakoteż kupieckiej szkoły uzupełniającej, a na kursach specyalnych dla uczniów szkół średnich, każdy uczestnik kursu ma przy przyjęciu przedłożyć metrykę chrztu lub urodzin, ostatnie świadectwo szkolne, a także pisemne zezwolenie rodziców lub ich zastępców, iż pozwalają mu wstąpić do Zakładu, jeżeli go sami nie wpisują. Zgłoszenia uczniów przyjmuje Dyrektor.

36. Nad każdym uczniem, który nie mieszka u rodziców, muszą biorący na stancyę objąć zupełny nadzór odpowiedzialny, a Dyrektor jest uprawniony zażądać od rodziców lub ich zastępców zmiany mieszkania ucznia, jeżeli niema zupełnej pewności, że uczeń jest pod odpowiednim nadzorem.

37. Nadzór nad zachowaniem się ucznia wykonują Dyrektor, członkowie grona nauczycielskiego, względnie także członkowie kuratoryi.

38. Roczna opłata szkolna wynosi w dwuklasowej szkole oraz w klasie przygotowawczej 60 koron, taksa wstę-

pna 4 kor. a roczny datek na środki naukowe 2 korony. Nauka w szkole uzupełniającej jest bezpłatna. Opłaty względnie taksy, dla uczestników kursów specyalnych będą uregulowane osobnym regulatywem.

39. Każdy uczeń otrzymuje na końcu każdego kursu świadectwo postępu, a po ukończeniu odpowiedniego oddziału szkoły świadectwo odejścia, które podaje zachowanie ucznia i całkowity wynik nauki w czasie pobytu w szkole.

Świadectwo z ukończenia szkoły mieć będzie klauzulę: „Na zasadzie §. 13. a. ustawy z 5. lutego 1907 Dz. u. p. nr. 26. i rozp. Min. z 13. sierpnia 1907 Dz. u. p. nr. 198 zastępuje niniejsze świadectwo dowód należytego ukończenia nauki w przemyśle handlowym."

Uczniowie, którzy podczas roku szkolnego opuszczają Zakład, otrzymują świadectwo frekwentacyjne, w którem potwierdza się tylko uczęszczanie do odnośnego oddziału. W tym świadectwie umieszczoną będzie klauzula że „Uczeń nie ukończył przepisanej nauki w Zakładzie."

40. Dla ustalenia w świadectwach not z zachowania, uczęszczania do szkoły i postępu, zostaną wydane osobne przepisy. Na kursach specyalnych, z wyjątkiem kursu dla uczniów szkół średnich, będzie sklasyfikowany tylko postęp. Jeżeli uczeń otrzyma tylko z jednego przedmiotu postęp niedostateczny, może konferencya nauczycielska pozwolić uczniowi zdawać po feryach egzamin poprawczy. — w razie nie zezwolenia albo niepomyślnego wyniku, egzaminu poprawczego, uczeń klasę powtarza.

41. Egzaminów końcowych w szkole niema, Dyrektor względnie grono nauczycielskie ma jednak obowiązek przy końcu każdego roku, a zwłaszcza przed uzyskaniem przez ucznia absolutoryum. przekonać się czy uczeń cel nauki rzeczywiście osiągnął.

Postanowienia końcowe.

42. Każda zmiana niniejszego statutu wymaga zgody c. k. Rady szkolnej krajowej.

43. Inwentarz szkoły jest własnością funduszu szkolnego, którą w razie zwinięcia zakładu, Wydział krajowy dowolnie rozporządza.

Wykaz

zasiłków stypendyjnych udzielonych uczniom szkół przemysłowych i handlowych.

L. p.	Nazwa zakładu	w roku 1911					Razem
		ryczałt	Ilość uczniów pobierających zasiłki	miesięcznie po	co czyni rocznie	na Zakład przeciwko rzem	
		Kor.		Kor.	Kor.	Kor	Kor.
	A) Zakłady krajowe.						
1	Szkoła koszykarska w Brzezowcu	500	—	—	—	5 0	
2	„ „ „ Brzostku .	750	—	—	—	750	
3	„ „ „ Leżajsku .	850	—	—	—	850	
4	„ „ „ Gdowie .	500	—	—	—	500	
5	„ „ „ Zatorze .	600	—	—	—	600	
6	Centralna szkoła koszyk we Lwowie	3.500	—	—	—	3.500	
7	Szkoła kołodziejska w Grybowie .	2.600	—	—	—	2.600	
8	„ „ „ Grzymałowie	1.000	—	—	—	1.000	
9	Szkoła kołodziej. w Kamionce strum.	1.600	—	—	—	1.600	
10	„ „ „ Tłumaczu .	4 200	—	—	—	4.200	
11	„ stolarska „ Stanisławowie .	5.500	—	—	—	5.500	
12	„ „ „ Kalwaryi .	4.000	—	—	—	4.000	
13	„ zabawkarska w Jaworowie	2 0 0	—	—	—	2.000	
14	„ keramiczna „ Kołomyi .	2.200	—	—	—	2.200	
15	„ „ „ Podgórzu .	600	—	—	—	600	
16	„ szewska w Witkowie .	1.000	—	—	—	1.000	
17	„ „ „ Starym Sączu .	1.250	—	—	—	1.250	
18	„ „ „ Kołomyi .	1.500	—	—	—	1.500	
19	„ tkacka „ Krośnie .	3.500	—	—	—	3.500	
20	„ „ „ Glinianach .	1.000	—	—	—	1.000	
21	„ „ „ Gorlicach .	500	—	—	—	500	
22	„ „ „ Kosowie .	900	—	—	—	900	
23	„ „ „ Łańcucie .	1.540	—	—	—	1 540	
24	„ sukiennicza w Rakszawie .	3.400	—	—	—	3.400	
25	„ koronkarska „ Zakopanem	6 0	—	—	—	600	
26	„ „ „ Bobowej .	600	—	—	—	600	
27	„ hafciarska „ Makowie .	750	—	—	—	750	
	Ogółem szkołom krajowym .		—	—	—	—	46.940

L. p.	Nazwa zakładu	w roku 1911					Razem
		ryczałt	Ilość uczniów pobierających zasiłki	miesięcznie po	co czyni rocznie	na zakład przypada razem	
		kor.		Kor.	Kor.	Kor.	kor.
	B) Szkoły państwowe.						
28	C. k. Szkoła przemysłowa we Lwowie		2	15	300		
			4	12	480		
			7	10	700		
			19	8	1.520	3.000	
29	C. k. Szkoła wyższa przemysłowa w Krakowie		6	25	1.500		
			2	20	400		
		300	—	—	300	2.200	
30	C. k. Szkoła przemysłu drzewnego w Zakopanem		10	8	800		
			13	6	780		
			8	4	320		
			12	2	240	2.140	
31	C. k. Szkoła ślusarska w Świątnikach		10	8	800		
			20	6	1.200	2.000	
32	C. k. Szkoła przemysłu żelaznego w Sułkowicach.		2	10	200		
			9	6	540		
			17	4	680		
			11	3	330	1.750	
33	C. k. Szkoła przemysłu drzewnego w Kołomyi		1	9	90		
			6	8	480		
			5	6	300		
			15	5	750		
			10	4	400		
			3	3	90	2.110	
34	C. k. Szkoła ślusarstwa maszynowego w Tarnopolu		9	8	720		
			12	6	720	1.440	
35	C. k. Akademia handlowa we Lwowie		2	20	400		
			13	15	1.950		
		650	—	—	650	3.000	
36	C. k. Akademia handlowa w Krakowie		6	15	900		
			14	10	1.400		
		700	—	—	700	3.000	
37	C. k. Akademia eksportowa we Wiedniu		1	20	200		
			12	40	4.800		
			1	60	600	5.600	
	Ogółem szkołom państwowym .	—	—	—	—	—	26.240
	Razem . . .	—	—	—	—	—	73.180

Odpis

pisma Wydziału krajowego z dnia 20. lipca 1911.

Do

Jego Ekscelencyi J.W.Pana

Wacława Zaleskiego

c. k. Ministra dla Galicyi

we Wiedniu.

Dzięki nadzwyczajnym wysiłkom jednostek i dzięki niezwykle ofiarnej pomocy i opiece Sejmu krajowego powstała w ostatnich dwóch dziesiątkach lat dość znaczna ilość fabryk w naszym kraju, przeważnie średniego typu, a głównie dla wyrobów metalowych i drzewnych. Zbytecznem byłoby wykazywać te wszystkie i różnorodne trudności, jakie powstające i pracujące na tutejszym gruncie fabryki mają do zwalczania a dość wspomnieć tylko mały zasób kapitałów, brak wyszkolonego robotnika i personalu technicznego i handlowego, szczupły rynek zbytu, wreszcie ową silną, przemożną konkurencyę przemysłu pozakrajowego, ażeby obeznanym z tutejszymi stosunkami dać obraz ciężkich warunków bytu nowych fabryk krajowych.

Jak powszechnie wiadomo, już pewne utrwalenie egzystencyi fabryki uchodzi w naszych stosunkach za bardzo pomyślny rezultat usiłowań przedsiębiorcy, cóż więc można w takich stosunkach mówić o rozwoju przedsiębiorstw fabrycznych, choćby do znaczenia tego wyrazu wcale nie przykładało się tego stopnia rozwoju, jakim poszczycić się mogą fabryki innych krajów koronnych.

Jednym z najważniejszych powodów tamujących rozwój tutejszych fabryk jest ten, iż fabryki nasze nie mają prawie zupełnie żadnego udziału w dostawach wojskowych, a tem mniej w dostawach dla marynarki, które to dostawy tak znakomicie wspierają rozwój przemysłu w innych krajach.

Dzieje się to już skutkiem opanowania dostaw przez renomowane firmy krajów alpejskich i sudeckich, jużto skutkiem stanowiska centralnych organów rządowych wobec przemysłu galicyjskiego

Z niewytłumaczonych powodów centralne władze rządowe nie biorą zupełnie w rachubę krajowych przedsiębiorstw przemysłowych i krajowej wytwórczości przy rozdawnictwie dostaw, a w tych nielicznych wypadkach, w których produkcya krajowa obsługuje dostawy rządowe, warunki dostaw są niejednokrotnie tak uciążliwe, że nieraz o ubieganiu się o dostawy mowy być nie może. Liczne

memoryały wysłane w tych kwestyach z kraju do Wiednia wymownie świadczą o trudnościach otrzymania dostaw i o uciążliwości stawianych przy dostawach warunków.

Nie da się zaprzeczyć, że brak odpowiedniej organizacyi firm krajowych i może brak pewnej sprężystości tutejszych fabrykantów przyczynia się także do usuwania firm tych od udziału w dostawach, te jednak braki trzeba koniecznie usprawiedliwić, gdy się zważy, iż na czele fabryk stoją niemal wyłącznie ludzie tak dalece zaabsorbowani codzienną pracą fabryczną i dozorem, że nie są w możności wdrożyć odpowiednich starań i kroków w tym kierunku. W żadnym razie przecież ta pewna niezaradność mająca swe ważne przyczyny nie powinna zwalniać władz rządowych od opieki nad rozwojem tutejszych przedsiębiorstw przemysłowych.

Uczuwając bardzo dotkliwie brak tej opieki c. k. Rządu i skutki wyłączenia fabryk tutejszych od udziału w dostawach, 12 najpoważniejszych firm krakowskich na wieść że obecnie c k Rząd znacznym sumptem przedsiębierze budowę okrętów wojennych i udoskonalenie techniczne swej siły zbrojnej, wystosowało do Wydziału krajowego memoryał, ażeby Wydział krajowy odniósł się do P. Ministra dla Galicyi i do Klubów poselskich z prośbą o energiczną interwencyę w celu zapewnienia pewnej części dostaw dla fabryk galicyjskich oraz celem uzyskania dla tych fabryk wyczerpujących szczegółów dotyczących wspomnianych dostaw i wymagań stawianych fabrykom przez odnośne organa rządowe.

Wydział krajowy z niemałem zadowoleniem powitał ten memoryał, upatruje bowiem w tem wspólnem wystąpieniu fabryk zawiązek brakującej dotychczas organizacyi krajowych fabryk potrzebnej w myśl intencyi c. k. Rządu do układu przy rozdawnictwie dostaw. Ponadto wystąpienie to ma na celu oświadczenie, że fabryki te są w możności wykonać pewne roboty dostawowe i sprostać wszelkim wymaganiom odnośnych organów rządowych. Pragnąc udzielić swego gorącego poparcia tej sprawie, Wydział krajowy pozwala sobie przedewszystkiem stwierdzić, że wszystkie wymienione firmy znane mu są dokładnie, gdyż korzystają albo z pomocy funduszu przemysłowego, albo z autonomicznych ulg podatkowych, a z tego powodu były i są często lustrowane przez fachowe techniczne organa Wydziału krajowego.

Na podstawie odnośnych relacyi lustracyjnych Wydział krajowy może zaświadczyć znamienitą sprawność tych fabryk i gotowość podjęcia robót dostawowych.

Firmy te, które Wydział krajowy zestawia podając dla orientacyi w oddzielnych rubrykach przybliżone daty odnoszące się do siły motorowej, liczby robotników i wartości produkcyi są następujące:

Nazwa firmy	Charakter firmy	Ilość H.P.	Ilość robotników	Wartość produkcyi w koronach
St. Sulikowski	wyroby metalowe . . .	20	110	250.000
Tad Bogdanowicz	puszki i wyr. z blachy ciągłej	12	50	250.000
M. Peterseim	maszyny	35	110	350.000
Roman Muranyi	wyroby z drzewa . . .	50	130	400.000
Józef Górecki	wyroby ślusarskie . . .	24	110	550.000
Inż. Karol Rudolphi	armatury	32	90	250.000
L Zieleniewski	maszyny i konstrukcye żelazne	440	560	2 100.000
C. Smiechowski i Sp	mydło, świece, gliceryna .	35	80	1 200.000
Br Thorn	wyroby z blachy sztancowanej	3	120	200 000
M. Rabiński	garbarnia chromowa . .	35	20	600.000
Przemysł towarów żelaznych	wyroby metalowe . . .	80	150	1 0 0.000
M. Jarra	wyroby metalowe . . .	45	180	650.000
	Suma . .	811	1.710	7,800.000

Wszystkie te fabryki jakkolwiek przeważnie średniego typu są doskonale technicznie urządzone i mogą równie dobrze wykonywać roboty wojskowe jak i fabryki poza galicyjskie.

Naturalnie istnieje jeszcze w kraju wiele innych fabryk poza Krakowem i okolicą równie dobrze wyposażonych, mogących również wziąć udział w dostawach.

Do takich należą we wschodniej części kraju:

Mendelsohn, Platzker. Arnold, fabryka waty i kołder w Stanisławowie.
Wehrstein fabryka ślusarska w Stryju.
Benczer, fabryka ślusarska w Stryju.
Spiegel i Hirsch fabryka grzebieni w Bolechowie.
Rucker, fabryka konserw we Lwowie.
„Perkun“ fabryka maszyn we Lwowie.
Laufer i Kremer, fabryka stołków w Bolechowie.
H. Blumenfeld fabryka farb i pokostów we Lwowie.
Br. Wczelak, fabryka stolarska we Lwowie.
Bystrzycki fabryka stolarska w Przemyślu.
Towarzystwo budowy wagonów w Sanoku i różne inne.

Ze względu na podpisane na memoryale firmy i ich oświadczenia zaznaczyć należy, że fabryki krakowskie mogłyby wykonywać dla okrętów lub armii następujące roboty:

Okucie żelazne, roboty ślusarskie (Górecki).
Części wewnętrznego urządzenia drewniane (Muranyi).
Latarki i reflektory (St. Sulikowski).
Puszki blaszane (Bohdanowicz).
Okucia mosiężne, świeczniki, przyrządy do jedzenia (Jarra).
Wentyle, kurki, połączenia (Rudolphi).
Mydło, łój świece (Smiechowski)
Odznaki na czaka, orły, guziki (Thorn).
Maszyny, pompy i etc. (Zieleniewski, Peterseim).
Pasy, patrontasze ze skóry i etc. (Rabiński).

Podając to do wiadomości Waszej Ekscelencyi Wydział krajowy najusilniej uprasza, ażeby Jego Ekscelencya zechciał użyczyć sprawie Swego poparcia i Swoim wpływem wyjednał lub zapewnił odpowiednią część dostaw dla tutejszych fabryk oraz uzyskać odnośne cyrkularze i wypisy dostaw celem umożliwienia fabrykom tutejszym ubiegania się o dostawy.

Wydział krajowy mniema, że byłoby zbytecznem wykazywać, jakie znaczenie mają dostawy dla rozwoju przemysłu krajowego, i o ile ze względu na udział kraju w pokrywaniu potrzeb ogólnych państwa żądania pozyskania dostaw są uzasadnione i wyraża nadzieję że Jego Ekscelencya żądania te gorąco poprze i że słusznym tym żądaniom stanie się zadość.

STATUT

„Krajowego Patronatu rękodzieł i drobnego przemysłu“

(zatwierdzony reskryptem Wydziału krajowego z 21. listopada 1911. l.: 156.355).

I Patronat, jego cel, zakres i sposoby działania.

§. 1.

Utworzony na podstawie uchwały sejmowej z dnia 19. października 1910 „Krajowy Patronat rękodzieł i drobnego przemysłu“ jest organom Wydziału krajowego w zakresie popierania rozwoju drobnego przemysłu, a w szczególności przemysłu rękodzielniczego i domowego

§. 2.

Działalność Patronatu rozciąga się na Królestwo Galicyi wraz Wielkiem Księstwem Krakowskiem

Siedzibą Patronatu jest miasto Lwów.

Językiem urzędowym jest język polski. (§. 1. ust. kraj. z 9. kwietnia 1907 Nr. 21. d. u. kr.)

§. 3.

Zakres działania Patronatu obejmuje wszelkie kierunki i sposoby popierania drobnego przemysłu (z wyjątkiem spraw szkolnictwa przemysłowego w ścisłem tego słowa znaczeniu) a w szczególności:

a) wpływ na podniesienie zawodowego i ogólno-gospodarczego wykształcenia sfer drobno przemysłowych;

b) popieranie materyalne oraz gospodarcze i techniczne wszelkiego rodzaju organizacyi współdzielczych i zrzeszeń drobnego przemysłu, niemniej poszczególnych przedsiębiorstw rękodzielniczych na poparcie kraju zasługujących;

c) przeprowadzanie i popieranie organizacyi kredytu drobno-przemysłowego;

d) popieranie zbytu wytworów drobnego przemysłu;

e) podejmowanie i popieranie pozaszkolnych starań i urządzeń mających na celu podniesienie umysłowego i moralnego poziomu młodzieży rękodzielniczej;

f) badanie i wyjaśnianie stosunków, warunków pracy i potrzeb rękodzieł i drobnego przemysłu, oraz zbieranie potrzebnych w tym celu dat statystycznych;

g) podejmowanie wszelkich akcyi mających na celu ekonomiczne i kulturalne podniesienie stanu rękodzielniczego w kraju.

§. 4.

W sprawach należących do zakresu działania Patronatu polega tegoż akcya:

a) na podejmowaniu czynności organizacyjnych w zakresie działania Patronatu ewentualnie dawaniu inicyatywy;

b) na udzielaniu w ramach rozporządzalnych środków oprocentowanych i nieoprocentowanych pożyczek, czyto w gotówce, czyto przez dostarczenie motorów, maszyn, narzędzi i t. p., czyto wreszcie przez obejmowanie poręki lub branie udziału w przedsiębiorstwie;

c) na udzielaniu bezzwrotnych zasiłków;

d) na otaczaniu opieką, udzielaniu rad i wskazówek, wyjednywaniu pomocy ze strony innych czynników, oraz wykonywaniu kontroli nad należytem użytkowaniem funduszów, zaś odnośnie do spółek pod opiekę Patronatu przyjętych na spełnianiu zarazem ustawowych obowiązków organu rewizyjnego (w myśl ust. rew. z r. 1903);

e) na przedkładaniu opinii, wniosków i memoryałów w wszelkich sprawach tyczących się rozwoju drobnego przemysłu lub też tegoż poszczególnych gałęzi;

f) na spełnianiu wszelkich czynności poruczonych Patronatowi przez Wydział krajowy w zakresie popierania rękodzieł i drobnego przemysłu.

Bliższe postanowienia podane będą w regulaminach czynności Patronatu

II. Stosunek Patronatu do innych instytucyi.

§. 5.

Czynności wymienione w §. 3. i §. 4. statutu będzie spełniał Patronat bądźto bezpośrednio przez własne organy, bądźto za pośrednictwem innych czynników i instytucyi subwencyonowanych z funduszów krajowych.

III. Organy Patronatu.

§. 6.

Organami Wydziału krajowego jako „Krajowego Patronatu rękodzieł i drobnego przemysłu“ są: a) Biuro Patronatu, b) Rada Patronatu.

§. 7.

a) Biuro Patronatu.

Na czele biura Patronatu stoi dyrektor mianowany przez Wydział krajowy i odpowiedzialny wobec niego za prawidłową działalność biura w ramach obowiązujących przepisów.

Do wykonywania poszczególnych agend będzie przydany dyrektorowi odpowiedni personal biurowy systemizowany i mianowany przez Wydział krajowy.

Bliższe postanowienia będą określone w instrukcyi służbowej.

§. 8.

b) Rada Patronatu.

„Rada Patronatu“ jest ciałem doradczem Patronatu. Rada Patronatu składa się z członków „Komitetu rękodzielniczego krajowej Komisyi przemysłowej“, względnie tego ciała doradczego, które na jego miejsce zostanie do życia powołane.

Na posiedzenia Rady Patronatu mogą być zapraszani z głosem doradczym także znawcy z poza grona członków Rady.

Do zakresu działania Rady Patronatu należy udzielanie opinii i przedstawianie wniosków:

1) w sprawach dotyczących ogólnej działalności Patronatu;

2) we wszystkich tych sprawach, w których chodzi o udzielenie kredytu lub jednorazowych subwencyi ponad kwotę oznaczoną w regulaminie czynności Patronatu.

§. 9.

Dla informowania Patronatu o stosunkach lokalnych, udzielania opinii i spełniania konkretnych czynności przez Patronat zleconych, mogą być ustanowieni w poszczególnych miejscowościach kraju delegaci Patronatu, jako tegoż mężowie zaufania, oraz być utworzone „Komitety miejscowe“ jako organy informacyjne Patronatu względnie tegoż delegata. Bliższe szczegóły będą określone w regulaminie czynności.

IV. Fundusze.

§. 10.

Fundusze przeznaczone na cele akcyi krajowego Patronatu tworzą:

a) ustanowiony uchwałą sejmową z dnia 16. listopada 1910 względnie 19. października 1910 „fundusz dla popierania rękodzieł i drobnego przemysłu“;

b) coroczna dodacya krajowa na „zasiłki bezzwrotne na cele popierania przemysłu“ przeznaczone uchwałami sejmowemi do rozporządzania Patronatu;

c) dotacya krajowa na utrzymanie biura krajowego Patronatu.

Ponadto korzysta Patronat:

d) ze specyalnych dotacyi i subwencyi z funduszu krajowego przeznaczonych na cele wskazane uchwałami sejmowemi w zakresie popierania rękodzieł

i drobnego przemysłu, o ileby nie były wyraźnie przeznaczone do rozporządzenia innych czynników względnie instytucyi;

e) z funduszów udzielonych na cele popierania drobnego przemysłu przez państwo i inne czynniki;

f) z ewentualnych zapisów, fundacyi i innych przychodów.

Przychody z procentów od udzielanych pożyczek tudzież ewentualne zwroty w funduszu zasiłkowym wpływają do odnośnych funduszów Patronatu.

„Fundusz dla popierania rękodzieł i drobnego przemysłu“ jest funduszem krajowym oddzielnie administrowanym. Na rzecz tego funduszu mogą być nabywane prawa i zaciągane zobowiązania.

Kasy wpłat i wypłat Patronatu oznaczy Wydział krajowy.

V. Stosunek do Wydziału krajowego.

§. 11.

Wewnętrzny tok czynności Patronatu określi instrukcya służbowa wydana przez Wydział krajowy.

Biuro Patronatu przedkłada corocznie Wydziałowi krajowemu szczegółowe sprawozdanie ze swych czynności i projekt preliminarza na rok następny.

Zasadnicze postanowienia regulaminu

czynności Patronatu w zakresie organizacyi drobnego kredytu wytwórczego.

Projekt biura Patronatu.

I.

Zadaniem krajowego Patronatu rękodzieł w zakresie organizacyi drobnego kredytu przemysłowego będzie:

a) dawanie inicyatywy, udzielanie wyjaśnień i użyczanie czynnej pomocy w sprawach organizacyi nowych i przekształcania istniejących instytucyi dla drobnego kredytu wytwórczego;

b) popieranie materyalne powyższych instytucyi;

c) udzielanie, czyto bezpośrednio, czyto za pośrednictwem innych czynników, rad, wskazówek i pomocy przy prowadzeniu odnośnych instytucyi;

d) wykonywanie kontroli nad temi instytucyami, które z funduszów krajowych będą popierane, względnie spełnianie funkcyi organu rewizyjnego w myśl ustawy rewizyjnej z r. 1903.

II.

Instytucyami kredytu wytwórczego pod 1. wymienionemi są:

a) samoistne instytucye kredytowe, rękodzielnicze a w szczególności spółki z ograniczoną poręką utworzone na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70. Dz. u. p.

b) osobne działy dla drobnego kredytu wytwórczego utworzone przy istniejących instytucyach finansowych a zwłaszcza stowarzyszeniach opartych na ustawie pod a) wymienionej;

c) wyjątkowo inne organizacye drobnego kredytu wytwórczego.

III.

Zadaniem instytucyi kredytu rękodzielniczego będzie:

a) udzielanie swym członkom wyłącznie na cele wytwórcze:

1. pożyczek krótkoterminowych,
2. kredytu obrotowego,
3. kredytu inwestycyjnego.

b) obejmowanie poręki za zobowiązania członków;
c) eskont i reeskont weksli nabytych przez członków;
d) eskont otwartych pretensyi książkowych członków;
e) udzielanie członkom zaliczek w rachunku bieżącym;
f) przyjmowanie do inkasowania od członków weksli, asygnat, faktur i innych dokumentów dłużnych;

g) przyjmowanie wkładek oszczędnościowych (także od nieczłonków).

Udzielanie członkom kredytu do wysokości w poszczególnych działach statutem oznaczonej, następuje z reguły tylko za osobnem zabezpieczeniem. Sposób zabezpieczania będzie określony w statucie danej instytucyi w porozumieniu z Patronatem. W wypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących mogą być członkom dającym gwarancyę uczciwości i należytego prowadzenia przedsiębiorstwa, udzielane także pożyczki osobiste pod warunkami w statucie określonymi.

Z wyjątkiem pożyczek krótkoterminowych i osobistych nie będzie mogła stopa procentowa przekraczać o więcej, aniżeli o 2% wysokości każdoczesnej stopy procentowej, płaconej od kapitałów uzyskanych do obrotu.

IV.

Samoistne instytucye kredytowe (kasy rękodzielnicze) będą zakładane tam, gdzie będą po temu odpowiednie warunki, zwłaszcza zaś w tych miejscowościach, w których istnieją Związki stowarzyszeń przemysłowych. O ile instytucye te będą zakładane jako spółki rękodzielnicze na podstawie ustawy z roku 1873, będzie miał do nich zastosowanie statut wzorowy wydać się mający przez Patronat na zasadzie statutu ułożonego przez c. k. Ministerstwo robót publicznych po dostosowaniu go do stosunków krajowych względnie miejscowych.

Statut tych spółek będzie się opierał na następujących zasadach:

a) członkami spółki mogą być tylko samoistni rękodzielnicy i drobni przemysłowcy, inne osoby (fizyczne lub prawne) tylko wtedy, jeśli należenie ich do spółki byłoby szczególnie pożądane i to w ilości nieprzekraczającej z reguły czwartej części ogółu członków spółki;

b) wysokość jednego udziału musi wynosić najmniej 50 K*) i ma być dla wszystkich członków jednakowa; poręka powinna być przy udziałach do 100 K przynajmniej dwukrotna;

c) członek może posiadać i więcej udziałów; w razie zaciągnięcia pożyczki ponad 500 K musi posiadać taką ilość udziałów, aby ich łączna wysokość tworzyła przynajmniej 10% pożyczki; maksymalna ilość udziałów i głosów na walnem zgromadzeniu, jaką jeden członek posiadać może, będzie określona statutem każdego stowarzyszenia w porozumieniu z Patronatem;

d) w skład dyrekcyi Rady nadzorczej oraz ewentualnego osobnego Komitetu cenzorów będą na żądanie Patronatu wchodziły prócz rękodzielników i przemysłowców także inne osoby wskazane przez Patronat;

---

*) Z reguły będzie się jednak Patronat starał o ustanowienie udziału w wysokości co najmniej 100 K.

e) pożyczki mogą być udzielane członkom wyłącznie tylko na cele wytwórcze i pod kotrolą użycia ich na te cele;

f) w statucie będą podane warunki, pod którymi będą mogły być udzielane wyjątkowo pożyczki niezabezpieczone (osobiste), oraz będzie przewidziany osobny fundusz rezerwowy (gwarancyjny) służący na zabezpieczenie ewentualnych strat, jakieby z tego powodu powstać mogły;

g) statutem będzie zastrzeżona maksymalna wysokość, do której będą mogły być udzielane członkom pożyczki w poszczególnych działach kredytu w ramach uchwał walnego zgromadzenia i ponad którą będzie wymagane uprzednie zezwolenie Patronatu;

h) w razie rozwiązania spółki mają być spłacone „krajowemu funduszowi" pożyczki z tego funduszu zyskane, a o ile pozostały po wyrównaniu wszystkich zobowiązań czysty majątek spółki na to starczy, mają być ponadto zwrócone z niego także subwencye uzyskane z funduszów krajowych, zaś ewentualna reszta czystego majątku ma być użyta na ogólno pożyteczne cele tych kół przemysłowych, dla których spółka była utworzona.

Statut spółki jak i wszelkie tegoż zmiany podlegają wstępnemu zatwierdzeniu Patronatu.

V.

Sposób organizacyi osobnych oddziałów dla kredytu wytwórczego przy instytucyach istniejących (Art. II. lit. b. i c.) — czyto w formie utworzenia osobnych kół żyrowych, czyto w formie utworzenia samoistnego oddziału z daną instytucyą administracyjnie związanego, — będzie w każdym wypadku z osobna przedmiotem umowy pomiędzy Patronatem a odnośną instytucyą względnie stowarzyszeniem kredytowem (ewentualnie za pośrednictwem Związku, do którego należy), przyczem w razie rozwiązania wspomnianych oddziałów lub całej instytucyi będą, odnośnie do specyalnych funduszów tego oddziału a w szczególności odnośnie do funduszu gwarancyjnego, postanowienia art. IV. lit. h., miały analogiczne zastosowanie.

VI.

Czynności Patronatu odnośnie do wprowadzenia w życie instytucyi pod II. wymienionych będą polegały:

a) na badaniu stosunków i warunków co do utworzenia w poszczególnych miejscowościach kraju odpowiednich instytucyi kredytowych i na wejściu w tym celu w porozumienie tak ze sferami, dla których dana instytucya miałaby być utworzona jak i z interesowanymi lokalnymi czynnikami;

b) na dawaniu informacyi co do zasad, sposobu organizacyi oraz brzmienia statutu danej instytucyi, braniu udziału w naradach przedwstępnych i zgromadzeniu założycielskiem, na udzielaniu porady i pomocy w zarejestrowaniu stowarzyszenia, i t. p.

c) na dostarczaniu druków, formularzy i ksiąg potrzebnych do prowadzenia rachunkowości w danej instytucyi.

VII.

Popieranie materyalne przez Patronat powyższych organizacyi kredytowych będzie się odbywało przez:

a) udzielanie zasiłków na opędzenie kosztów założenia względnie na fundusz rezerwowy;

b) przez udzielanie z funduszów Patronatu w miarę potrzeby nizko-procentowych pożyczek na kapitał obrotowy oraz wyjednywanie takichże pożyczek z innych źródeł (funduszów gmin, powiatów, instytucyi finansowych i t. p.);

c) udzielanie z funduszów Patronatu subwencyi na osobny fundusz mający służyć na zabezpieczenie ewentualnych strat, jakieby mogły być poniesione wskutek udzielania kredytu osobistego;

d) przez przystąpienie z udziałami do danej spółki kredytowej celem umożliwienia Patronatowi wpływu na jej administracyę.

VIII.

Pomoc Patronatu przy prowadzeniu instytucyi kredytowych pod II. wymienionych będzie polegała na:

a) udzielaniu czyto bezpośrednio, czy za pośrednictwem innych czynników, rad i wskazówek oraz pomocy przy prowadzeniu ksiąg i wszystkich agend;

b) braniu w razie potrzeby udziału w posiedzeniach dyrekcyi, rady nadzorczej i walnych zgromadzeniach danej instytucyi;

c) urządzaniu kursów dla funkcyonaryuszy spółek.

IX.

Nad instytucyami kredytowemi z funduszów krajowych popieranemi będzie Patronat wykonywał kontrole.

W szczególności będzie Patronat organem rewizyjnym (po myśli ustawy rewizyjnej z r. 1903) tych odrębnych organizacyi kredytowych, którym zostanie użyczona pomoc w art. VII. przewidzianą i może w razie potrzeby wyręczać się organem lustracyjnym jednego ze związków stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, o ile w tym kierunku umowa przyjdzie do skutku.

Patronatowi będzie przysługiwało także prawo przeprowadzania przez swe organa lustracyi osobnych działów kredytu rękodzielniczego utworzonych przy innych instytucyach kredytowych, względnie towarzystwach zaliczkowych, jeśli z funduszów krajowych będą popierane, i wydawania odpowiednich zarządzeń ewentualnie za pośrednictwem tego Związku, do którego dane towarzystwo będzie należało.

Nadawanie kierunku działalności wymienionym organizacyom kredytowym będzie należało wyłącznie do Patronatu.

X.

Przyjęcie samodzielnej instytucyi kredytowej (spółki) rękodzielniczej pod opiekę Patronatu i dalsze pod nią pozostawanie a w szczególności udzielanie spółce pomocy materyalnej z funduszów krajowych, będzie zależało od zastosowania się przez nią do warunków jakie w ramach powyższych postanowień zostaną przez Patronat przepisane.

Przyjęcie spółki pod opiekę Patronatu nie wyklucza, z zastrzeżeniem w ostatnim ustępie art. IX. podanem, możności należenia jej do pewnej związkowej organizacyi stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wędrowne kursy koszykarskie.

Gmina	Czas trwania	Prolongowano	Kurator	Instruktor	Uczniów	Dotychczasowy koszt utrzymania koron	Prestacye lokalne	Uwaga
Gać	od 15. X. 1909 do 15. IX. 1910	do 1. IV. 1911	ks. Marcin Sanakowski	Jan Mirek	18	2.525	Wydział powiat. Łańcut 100 kor.	
Sokołów . .	od 20. I. 1910 do 20. XI. 1910	do 1. XII. 1911	ks. Andrzej Treszczyński	Adam Chmielowski	13	2.624	Wydział powiat. Stryj 300 koron	
Olesko	od 15. II. 1910 do 15. II. 1911	do 31 XII. 1911	Zofia Ujejska	Andrzej Fudali	20	2.768	—	
Lubaczów . .	od 11. X. 1910 do 11. X. 1911	—	Stanisław Kozłowski	Kazimierz Kasia	14	1.500	Wydział powiat. Cieszanów 250 K	
Wierzchosławice	od 15. XI. 1910 do 15. XI. 1911	—	ks. Józef Franczak	Szczepan Drożak	15	1.395	Wydział powiat. Tarnów 500 kor.	
Dłużniów . .	od 1. XII. 1910 do 1. VIII. 1911	—	ks. Bazyli Fartuch	Franciszek Tyczyński	16	2.000	Wydział powiat. Sokal 100 koron	